

Continentia xv. libri.

Quincusdecimus liber continet histo-
ria. xij. annoz. p. tempora q̄ttuoz
imperatoz. scz ab impenio cōstan-
tij heretici et fratiz suoz ōstantini
atqz ōstantis. vsqz ad mortem va-
lantis deo odibilis et imperiū gra-

O imperio ōstantij & disputatiōe atha-
nasilij contra arrium.

De ignominiosa morte arrij.	.ij.
De bona indole athanasij et ei? p̄motōe	.iii.
De p̄secutiōe arrianoz in athanasij	.iiii.
De fuga eius et exilio.	.v.
De scriptis eiusdem.	.vi.
De sancto maximino treuerensi.	.vii.
De p̄secutiōe sapozis in catholicos.	.viii.
De scilio mediolan. & arūinēsi.	.ix.
De triptica secta arrianoz.	.x.
De liberij pape exilio et de felice papa.	.xi.
De sancto eusebio p̄sbitero et ceteris martiriz-	.xii.
ris sub ōstantio.	.xii.
De gallo cesare et militia beati martini.	.xiii.
De morte anthonii abbatis et dictis ei?.	.xiiii.
De paulo simplice.	.xv.
De amos egiptio.	.xvi.
De duob? machariis & dictis eoz.	.xvii.
De eodem.	.xviii.
De sancto hilarione.	.xix.
De quibusdam eius miraculis.	.xx.
De fuga eius & peregrinatōe.	.xxi.
De victorino afro & eusebio emisseno.	.xxii.
De sancto hilario pietauensi.	.xxiii.
De scripturis eiusdem hilarij.	.xxiiii.
De morte ōstantij & successione iuliani.	.xxv.
De impio iuliani apostate et ei? puenicia.	.xxvi.
De moribus eius.	.xxvii.
De sup̄stitiōe illi? et seucia in xpianos	.xxviii.
De lucifero heresiarcha.	.xxix.
De ip̄is legib? iuliani et p̄secutiōe athanasij.	.xxx.
De sepulcro babilie martiris et theodozi suppli-	.xxxi.
cis.	.xxxi.
De mal factis s̄b iuliano & reliq̄is baptiste.	.xxxii.
De passione sancti gallicani.	.xxxiii.
Passio sancti iohānis et pauli.	.xxxiiii.
De sancto donato aretino ep̄o.	.xxxv.
De quibusdam ei? miraculis et transitu	.xxxvi.
De passione sancti georgiani & epimachi.	.xxxvii.
De ceteris martirib? eiusdem ep̄is.	.xxxviii.
De via iuliani in p̄sidem.	.xxxix.
Passio sancti quiriaci et matris ei? et amon	.xl.
De ōsumatione martiri sancti quiriaci.	.xli.
De licentia repandi templū iudeis p̄cessa.	.xlii.
De mirabili necē iuliani imperatozis.	.xliii.
De miraculosa missa sancti basilij et p̄uersione li-	.xliiii.
banij.	.xliiii.
De adriano pseudo discipulo et pegrinatōe san-	.xlvi.
cti hilarionis.	.xlvi.
De ōsumatione vite eiusdem.	.xlvi.
De imperio iouiani.	.xlvi.
De ip̄io valētimiani et appolijari laodiceno.	.xlvi.
De damaso papa.	.xlvi.
De valente imperatoze.	.l.

De obitu sancti hilarij et ei? miraculis.	.li.
De sancto eusebio vercellesi.	.lii.
De ōstantia ei? contra arrianos.	.liii.
De passionib? eius et obitu.	.liiii.
De didimo alexandrino.	.lv.
De studio et scriptis eiusdem.	.lvi.
De petro alexandrino et lucio arriano.	.lvii.
De exilio duoz macharioz.	.lviii.
De sancto moyse saraceno ep̄o.	.lix.
De abbate pastore et dictis ei?.	.lx.
De ceteris patrib? illi? ep̄is et de p̄ozib?.	.lxi.
De abbatib? ysidoro et pambo.	.lxii.
De amonio et heleno et appelle.	.lxiii.
De sarapione thcone eulogio et dorotheo	.lxiiii.
De piāmone beniamin et marcho.	.lxv.
De siluano et ei? discipulis.	.lxvi.
De sancto appolonio.	.lxvii.
De eodem.	.lxviii.
De euagrio palidio mela et paulo.	.lxix.
De abbate oz et sancto copte.	.lxx.
De sancto mucio heremita.	.lxxi.
De miraculis ei? q̄ narrauit sanct? copzes	.lxxii.
De miraculis copzetis et abbate helia.	.lxxiii.
De abbate siro & paulo et esaia.	.lxxiiii.
De sancto heleno et eius miraculis.	.lxxv.
De sancto abbate paphuncio.	.lxxvi.
De taife meretrice p̄uersa.	.lxxvii.
De sancto basilio cesariensi ep̄o.	.lxxviii.
De seruo quē a potestate dyaboli liberauit.	.lxxix.
De p̄sbitero anastasio et ei? leproso quos basi-	.lxxx.
lius visitauit.	.lxxx.
De scriptis sancti basilij et de regula eius.	.lxxxi.
De laude vite solitane et omunis.	.lxxxii.
De ypocrisi et veritate vite et obediētie	.lxxxiii.
De opere et psalmodia ceterisqz religionis docu-	.lxxxiiii.
mentis.	.lxxxiiii.
De gregorio emiseno fr̄e sancti basilij et de scri-	.lxxxv.
ptis eius.	.lxxxv.
De sancto effrem siro.	.lxxxvi.
De libris sancti effrem.	.lxxxvii.
De sancto gregorio nazanzeno.	.lxxxviii.
De pontificatu et de doctrina eius.	.lxxxix.
De libris eiusdem et fuga cure pastoralis	.xc.
De apologia eius sup fuga p̄dicta.	.xci.
De periculo et cautela cure pastoralis.	.xcii.
Item de eodem.	.xciii.
Qualiter debeāt xpiani solennizare.	.xciiii.
De laude vite monastice.	.xcv.
De sancto androsio mediolan. ep̄o.	.xcvi.
De morte valētimiani et successorib? eius.	.xcvii.
De impietate valētis et p̄fecti ei? i xpianos	.xcviii.
De affrate monacho et augurio valētis	.xcix.
De morte valētis et fine cronicoz hieronimi .c.	.c.

I. De imperio ōstantij et disputatiōe athanasij contra arrium. Hieronimus.

Romanoz igiē. xxxv. re-
gnauit ōstantinus. ōstan-
tius quoqz et ōstans an-
nis. xxiiij. Ceperūt autē
regnare āno dñi. ccc. xl.
mūdi vero quarti mille-
simo. ccc. iij. Hugo flo-
riacensis. v. li. Constan-
tius quidez romanū ade-
ptus est imperiū. Cōstantin? vero ōstantinopoli
imperauit. Et apud anchiochia cōstans. Is autem
cōstantinus donec vixit. habitū regium gēmis. et

caput suū perpetuo diademate decorauit. Nutri-
uit p̄terea semp̄ bonas artes. Sed p̄cipue studia
literarū legebat. et ip̄e scribebat & meditabatur.
Cōstantius autē ut factus est imperator roma-
nus. p̄ nepharios vsus a fide catholica depraua-
tus est. Porro athanasius vir spectabilis & ma-
gnifice fidei imperij huius anno. ij. disputauit cuz
arzio. turbis hinc atq; inde astantibus apud loadi-
ciam syrie urbem. Probus autē quidā vir impera-
toris iussu arbiter inter eundē arziū. & strēnuissi-
mū sancte fidei defensorē athanasīū seoit. vbi ni-
tor fidei ad purū discussus est. & a diuinis libris
ostensū. p̄z & filiū et sp̄m sanctū p̄p̄is extare p̄
sonis. & tñ vnā esse triū naturā. Arius tñ indu-
rata mente. in sua malignitate p̄māsit. II.

De ignominiosa morte arzi. Rufinus x. li.
O Eniq; eusebius de cuius similitudine in sub-
scribendo sup̄dixim. oportunitatē t̄pis
nactus. & p̄ncipi p̄ p̄fatū p̄sbitērū fa-
miliaris effectus oīa reuoluere & in irituz oculi
niceni gesta reuocare meliē. Arziū venire fecit. Et
imperialibus edictis oculi denuo p̄stantinopolim
duocari. Quo illi maxime p̄uenerūt q̄ arziū & eu-
sebiū sectabant. qui sepe cuz alexandro alexandrie
ep̄o p̄gressi. ut arziū susciperet. ad vltimū certū
diē statuentes denūciauerūt. ut aut ip̄e arziū su-
sciperet. aut si reniteret se ab ecclesia pulso & in exi-
liū truso ab alio eū suscipiendū sciret. Tūc ille no-
ctem q̄ ad p̄sticuz intererat diē. sub altari iacēs
atq; in oratōe & lacrimis eā totā puigilem ducēs
ecclesie causaz dño p̄mendabat. Cūq; lux orta fuis-
set. nec tñ alexander ab oratōe cessaret. eusebius
cū oib; suis velut heretici belli signifer. domū ar-
ziū maturū ascendit. eūq; sequi ad ecclesiam iu-
bet. p̄testatus q̄ alexander nisi p̄sens acquiesce-
ret. expulsus loco cederet. Igit̄ cū cūctoz animi
essent in expectatōe suspensū. quo uel alexandri
p̄seuerantia. uel eusebiū atq; arziū instātia declina-
ret. Arius ad ecclesiam p̄gens. ep̄oz et populo
frequētia p̄stipat. humane necessitatis causa. ad
publicū declinat locū. vbi cū sederet. itestima ei
atq; om̄ia viscera in secessus cumulu; defluxere.
ita tali in loco dignaz mortē blasphemie ac fetide
mētis exoluit. Qd̄ cū in ecclesia nūciatū fuisset eu-
sebio. et his q̄ vna secū sanctū & innocentē virū
alexandri de recipiendo arzio fatigabāt. opti cō-
fusione discedunt. III. **De bona indole**
athanasii et eius p̄mōtione. Vbi supra.

Alexandro autē defūcto. apud alexandriā
athanasius sedem suscepit de quo cuius
a puero institucionis fuerit libet pauca
p̄memozare. Tempore quo apud alexandriam pe-
tri martiris diē alexander ep̄us agebat. Cū post
expleta solennia p̄uenturos ad p̄uuiū clericos ex-
pectaret. in loco mari vicino. vidit emim; puero-
rū sup̄ orā maris ludū imitātū (ut fieri solet) ep̄i
scopū. & ea gerū q̄ mos est in ecclesiis. quos cū in-
tentus diuicius expectaret. vidit ab his gerū que-
dam etiā secretiora & mystica. p̄urbatus ilico. cō-
p̄henso; pueros imperat ad se p̄duci. Qui cū ad
essent quis eis ludus & quid egissent. vel quomō
p̄cunctat. illi ut talis habet etas p̄uidi negaue-
re p̄mo. Deinde rem gestā p̄ ordinem pandit. &
baptizatos a se esse quosdā cathecuminos p̄fitentē
p̄ athanasīū. qui ludi illi; p̄uerilis ep̄us fuerat si-
mulatus. Tūc ille diligētē inquirēs ab his qui ba-
ptizati dicebant. quid interrogati fuerint. q̄due

responderunt. vbi vidit sim religionis n̄re ritum
cūcta p̄stare. collocutus cū oculi clerico; statuis-
se dicit. illis quib; integris interrogatōib; & re-
sponsionib; aqua fuerat infusa. nō debere iteraē
baptismū. sed adimpleri ea q̄ a sacerdotibus mos
est. Athanasīū vero & eos quos lud; ille uel p̄sbi-
teros habere visus fuerat uel ministros. duocatis
parentib; sub dei obtestatōe tradit ecclesie nutri-
endos. paruo autē t̄pe trāfacto. cum a grāmatico
fuisset athanasius sufficientē instruct;. mox tanq̄
fidele qd̄ dñi p̄medatū a pentib; restituit sacdo-
ti. ac velut samuel quidam in templo dñi nutrit.
Qui etiā t̄pe niceni oculi. ip̄i alexandri ep̄i ad-
erat oculi. senem q̄ plurimū iuuas. & ab eo per-
gente ad patres in senectute bona. ad portādū
post se ephod. sacerdotale electus est. Cui; tanti
in ecclesia p̄ fidei integritatem agones fuerunt. ut
et de hō videat illō verificatū eē qd̄ scriptū ē. ego
ostendā ei q̄nta oporteat eū p̄ noie meo pati.

III. De p̄secutōe arzianoz in athanasīū
Hieronimus in croniciis.

Item secūdo anno p̄stantii impietas ar-
riana eiusde; imperatoris fulta p̄sidio.
exiliis carceribus & variis afflictionum
modis. p̄mū athanasīū. deinde om̄es nō sue p̄tis
ep̄os p̄secuta est. Rufinus. x. li. Nam p̄stanti;
imperator p̄ eunuchos decept; ab ep̄is arzianis.
intento satis studio p̄auis eoz p̄tentōib; obse-
cūdauit. Illi autē verentes nequādo adeūdi regis
copia fieret athanasio. Et p̄ euz de veritate fidei
quā p̄uertebāt sim scripturas edocere. omnibus
modis insimulari eū apud p̄ncipē. & velut oīm
scelez ac flagicioz auctozē aggrediunt exponere
vsq; quo humani corporis brachiū loculo delatū
imperatorī ostendūt. qd̄ ab athanasio excisus ma-
gice artis gratia. de arsemii cuiusdā corpe cōfir-
mabāt. Quā p̄pter irat; imperator. duocato apd̄
tūm oculi. iubet athanasīū p̄demnari. misso e la-
tere suo vno ex comitib;. & eo ducit athanasius
Introducit accusatio mulieris cuiusdā. q̄ se dice-
ret aliquādo hospitio athanasium recepisse. & ab
eo noctu nichil suspicantē. vim corruptōnis esse
p̄pessam. Introduci ad hoc athanasīū iubet. igre-
dit cū thimotheo p̄sbitero suo. quēq; monz ut po-
stea q̄ mulier dicendi finem fecisset. se tacente ad
ea q̄ dixerat respōderet. Cūq; mulier ea q̄ edocta
fuerat p̄zasset. thimothe; p̄uersus ad eam. Ve-
re inq̄t mulier ego mansi apud te aliq̄n at vim ti-
bi ut asseris feci. Tūc illa ut mulier se taliū p̄ca-
tas habet obnutans thimotheū. tu inquit vim mi-
chi fecisti. tu in illo loco p̄maculasti castitatē meā
simul et p̄uersa ad iudices obtestare fidē dei cepit
se vera dicere. Tūc om̄s ridiculosus pudor habe-
re cepit. q̄ tam facile tacente reo. fictio cōpositi
crimnis paruisset. Hinc transiē ad aliud crimē de
quo etiā optime se purgauit. Proferē facim; scele-
ris inauditū. vtz qz nō iudicādi. sed opprimendi
hominis causa oculi gerebat. fragor oīm repente
attollit. magū esse athanasīū & decipere intuen-
tiū oculos p̄clamat. factoz impetu. suis euz dis-
cerpere manib; parabat. Sed archelaus qui cum
ceteris ex p̄cepto imperatoris oculi p̄sidebat. ere-
ptum eū discerpentiū manib; p̄ occultos exitus
eduxit. Cōciliū tam rursū p̄ueniēs tanq̄ si nichil
om̄ino dep̄hensū fuisset. ut p̄fessū de intentatis cri-
minib; athanasīū p̄demnat. & gesta in hūc modū
ficta p̄ orbez terze mittētes ad sceleris sui osensū

imperatore cogere ceteros ep̄os ppulerit.

.V. De fuga eius et exilio. **V**bi supra.

Hinc iam toto urbe pfugus agit athana-
sius. nec vllus ei ad latendū tutus supe-
rat locus. tribuni. p̄positi. comites. exer-
citus quoq; ad vestigandū eum mouent. edictis
imperialib; p̄mia delatorib; p̄ponunt si q̄s viuu;
maxime. sin minus. caput athanasij detulisset. ita
totis regni virib; frustra aduersus euz cui deus
aderat certabat. Interea sex semis annis ita la-
tuisse fertur. in lacu cisterne nō habentis aquā ut
nūq; solem videret. Sed cū p̄ ancillā que sola cō-
scia dñoz officijs qui ei latebras p̄buerat. videba-
tur. indicatus fuisset. tanq; dei spiritu admonit;
ip̄a nocte qua ad eū p̄prehendendū cū iudicibus
veniebat. emigrauit ad aliū locū. ita illi qui vene-
rūt frustrati. dñis quoq; in fugam ouersis. de an-
cilla ut falsa indice penas sumūt. Veruz ne ḡues
alicui latebre sue fierent. & occasio calūnie inno-
centib; querēt. nichil sibi vltra iam tutū in ostan-
tij regno p̄sumens. ad ostantis p̄tes pfugus ab-
scedit a quo satis honorifice religiosq; est susce-
ptus. Quiq; causa ei; quā fame spererat. dilige-
tius agnita scribit ad fratrem suū p̄ certo se operis
se. q; sacerdos dei sumi athanasius iniuste fugas
& exilia pateret. Nūc itaq; recte faceret. si absq;
vlla molestia loco suo restitueret. Si id nollet sibi
cure futuz ut ip̄e adiplē illd regni ei; inima pe-
netrans. & penas dignissimas de actorib; sceleri
sumē p̄ponet. Quib; scriptis p̄terit; ostantij. qz
posse facere ea que mimabat p̄cius erat fratres. si-
mulata benignitate vltro venire ad se athanasius
iubet. & leui increpatōe p̄strictū ad ecclesiā suā
reppromittit ire secuz. **S**ozomen; . Procedente
aliquando athanasio p̄ alexandriam degit aduolā
tem corniculā clamitare. & statim pagani circū-
stantes quasi mago derogantes petebant ut eis
aperiret quid cornicula illa significaret. Quibus
ille subridens. Cras inquit latina lingua dies fu-
tura est in proximo. hoc ergo clamitans. tristēm
vobis futuz crastinū diem significat. Altera die
veniūt litere imperatoris ad iudices iubentes ut
pagani nō admitterentur ingredi ad templa sua.
neq; solēnitates suas celebrare. Tūc ergo destru-
cta est venerabilior eoz generalisq; festiuitas.

Rufinus vbi supra. Sed cū magnentij scelere
imperator cōstans regno simul & vita fuisset ex-
emptus. rursus in athanasij veteres illi in te nō
res p̄ncipis odia resuscitare ceperūt. fugatq;
de ecclesia in locū eius gregozū quendā p̄p̄ie &
immanitatis sue sociū mittūt. **.VI. De**

scriptis eiusdē. Hieronim; de illustrib; viris.
Ferunt eius aduersum gentes duo libri.
& vtra valentem & vtraciū vnus. & de
virginitate. & de p̄secutōib; arzianduz
p̄ lūmī. & de psalmoz titulis. & de historia an-
thonij monachi. & multa alia que enumerare lon-
gum est. **A**ctor. Inueniē etiā liber athanasij ex
hortatorius ad monachos valde vtilis. De quo
paucos flores istos exerp̄si. Gloriarī nobis ī xp̄o
licet hmōi p̄ncipis iniciatis. vt sit inchoatio nō
stra p̄fectio. & ad verā viuendi frugem gradus
interpositis p̄valentes. Apice ip̄i; culminis occu-
pari dī. discipline sūmam teneatis. qui dū me nō solū
lbenter. s; etiam aude auditis impendentem ve-
stro amoz fecistis. Precedentes em̄ duco et vltra
mensuraz mee possibilitatis extensus quos se qui

cupio ducere p̄pello. Abstinentia cōtinentie nu-
trix est que facilius frenos patit. si nō deliciarum
calcarib; incitet. Cui illud a quo abstinēt illicitū
credūt. ip̄i sibi premiū sui laboris imminuūt. Illi
citis em̄ cauere iugū necessitatis est. p̄missa vince-
re mun; arbitrij a malis abstinere. merces est di-
scipline. bona sup̄gredi libertas est arbitrij nō fi-
nis imperij. Oratōes si fieri potest sola legendi in-
tercapedo disrūpat. sit victus facilis. vestitusq;
vilis. vira vestra iubeat. lingua suateat. q; plus
auctoritatis exemplū. q; sermo gestat. Feminas p̄
bas & religionis studio vere deditas cū mensura
veneratōis honorare. ut nec austeritas inhumana
nec sedulitas sit remissa. In loquendo autē cū eis
p̄cipue vobis etas hora solitudo vitanda sunt ut
vitec om̄e qd cōtra nos potest fingi. tanq; possit
& credi. ip̄a fame semina p̄iusq; nutriantē pereāt.
nō em̄ tantū vobis fides facti sed possibilitas etiā
est releganda mendacij. vt nō blasphemē bonuz
nostrū. beata est vita & p̄clara de qua nichil licet
falsitati nec me p̄terit secularis laboris inuidia in-
obrectatōem sed religionis ardore. sed vtaē mū-
dus sua natura dū tamen nichil inueniat in nra di-
sciplina. Falsitas ex more iactet. dū nec verisimile
quidem possit esse qd dicit. Nemo igit; debet cō-
tēpnere vuln; infamie. qz semp̄ ducit famā simu-
lare. sed eo attentij p̄cauerit q; solet etiā ficta cō-
ponere. Necessari; sit e domo & ran; egress; que
ut religionis ratio extulerit. aut ad substantiam
victus. aut causa. exercendi opis ordinauit. Mu-
nerib; cūctis. nisi que ad quotidianū cibuz ani-
mūq; vestitū sup̄petāt abstinere. scientes esse scri-
ptum. habentes alimēta rē. Vidua pauper plus
omnib; misit. qz nō potest paz esse qd totuz est.
Nec quisq; amplius dedit. q; qui sibi nichil refer-
uauit. Cur viuēdi volūtate nō soluat. qd morien-
di lege rūpendū est. Facies mercedez de sorte. ut
de necessitate virtutē augeas. q̄nimo rem familia-
rem suā erogans. de paruis magna. de vilib; pre-
ciosa de caducis eterna facit. De ceteris ei; libris
plura superi; inserui. **.VII. De sancto**

maximino treuerensi. Hieronim; in cronicis.
Hoc tpe maximin; treuerorū ep̄s clarus
habet. a quo athanasius alexandrie ep̄s
cū a ostantio querecēt ad penā honorifi-
ce susceptus est. **E**x gestis eius. Hic pictauoz
indigena clarissimis est ort. natalib;. cui; frater
maxen cius pictauoz pontifex fuit. Ip̄e autē diu-
no instimētū genitale solū relinques. in treuerorū
vibe ostitit vbi clericatus honore donatus cū ad
virtutū incrementa p̄fecisset. Quidā sanct; qui
riacus nocte ecclesiā beati eucharj ad orandū in-
gressus. nō p̄ quietez. sed vigilando vidit eiusq;
vocē corporalē audiuit p̄cipientē. ut maximum
ex diuina visione redderet certiozē q; agririo ep̄o
ad sup̄erna gaudia intromisso. mox ip̄e pastorale
misteriū subiturus esset. agririo quoq; p̄ ministe-
rium angelicū reuelatū est. ut eū sibi successorem
cōstitueret qd fecit. Nec multo post mortuus est
sanctus agririus. & maximin; ep̄s ordinatus. A
quo ut dictū est athanasius fugiens honorifice ē
susceptus. Hic cū aliquādo romā egeret. inuenit
sanctū martinū nondū ep̄m. qui hiliter illuc p̄ge-
bat. Quib; vltimus p̄gredientib;. asellū qui sar-
cinas eoz portabat. vltus offendit & deuorauit.
Cui maximin; dicit imperasse. ut obsequiū asini
adimpleret. qd & fecit. donec reuersi sunt ad locū

qui vrsarij villa dicitur. vbi idē sanctus dedit eidē
vrsō pristina vagandi potestatem. erepta illi licē
tia ledendi. coegitq; sanctus maximus sanctuz
martinū treuerim pgerere. Non multo post beatus
maximin? obiit. iij. kl. iunij. apud pictauos. quo
regressus fuerat ut suos reuideret. Sed interim
translatus est apud treuerim. vbi ad eī? tumultū
gloriosa sepe miracula visa sunt. Nā tpe theodo-
berti regis arboastis quidaz presbiter ostendebat
cū quodaz franco p̄sente rege. dum hec gererent
rex loca sancta que sub vrbis illius vicis habent
causa visitabat orationis. Cum autē videret rex
p̄secutionē esse callidā. Si vera sunt inquit q̄ p̄se-
queris. hoc sup̄ tumultū maximini sacramento cō-
firma. Audeo inquit prespiter hec que p̄cipis ad
implere. & statim ponens manū sup̄ sanctum se-
pulcrū dixit. Hui? sancti virtute opprimar. si ali-
quid falsi loquar de his que p̄secutio mea contra
hūc francū insitit. Fremente autē barbaro. & qua-
si p̄tra sanctū dei funibūdo egressi sūt de basilica.
Cūq; p̄ viam pariter pgerent subito dilapsus pre-
sbiter solo pessūdedit & mortu? est. Laudauitq;
deinceps barbarus virtutes sancti. cui prius de-
traxerat. Sic quoq; archidiacon? illius vrbis cū
a vicecio ep̄o p̄ adulterij crimine pulsaret. sacra-
mento ad hui? sancti sepulcrū purificari expetit.
Ingressusq; primuz cripte limen restitit quasi stu-
pens. dehinc descendēs p̄ gradus ad aliud ostiū
venit. Cūq; ad terciū accedere vellet. p̄tinus fe-
bre correptus. gressū figere nō audens. amplius
crimen quo impetebat in discrimine mortis posi-
tus est. p̄fessus. dep̄cans populū ut p̄ se & sancti
antistitis uel ep̄i sui sic suffragia postularēt. Sed
statim ut p̄fessus fuit. ab impulsu febris exutus.
sui etiā antistitis est in caritate receptus.

VIII. De p̄secutione sapezis in catho-
licos. Hieronimus in cronicis.

Interea sapez rex p̄saruz nostros p̄sequit. sub hoc
coronati sūt in suo regno ut scribit sozomen?. xvi
milia martiū. Inter quos symeon archiep̄s seleu-
cie & thesifontis ciuitatū regaliū in p̄sida accusa-
tus est a magis apud sapezem. qui primū quidez
xp̄ianos tributis imensis affecit. & crudelib? vi-
ris has exactiones imūxit. Symeonē autē vincitū
iussit adduci ad se. Qui adductus ad regem non
adorauit eū. Interrogatus a rege. cur eū nō ado-
rasset. prius inquit vincitū nō adducebar ut ve-
rum deū negarem. & nichil dubitans solennia re-
gis implebā. Nūc autē phas michi nō est hoc age-
re. Iussus est demū adorare solem. Noluit. & du-
ctus est in carcerem. Quo eunte obui? ei factus
est eustazadis senior. eunuchus nutritor regis &
maior regie domus. Qui dudum fact? xp̄ianus.
vim passus adorauerat solem. Sedens ergo an-
te ianuas regis. p̄surgens adorauit symeonē. Qui
eum increpans iniuriose & cū furore clamās ad-
uersatus despexit. Mox eunuch? flens & gemēs
claram vestez deponens & lugubrem induit. Qd̄
audiens rex cū euz flectere nequiret iussit decol-
lari. Qui impetrauit a rege. ut p̄conez clamare fa-
ceret. se nō p̄ alia causa mori q̄ p̄ x̄p̄o. Qd̄ ideo
clamari fecit. ut qui p̄ eius exemplum deiecti fue-
rant resumerent animos. Qd̄ agnoscens symeon
in carcere letus p̄ eo hymnos obtulit. Puschius
autē qui sup̄ omēs artifices regis erat videns ana-
niam quendā senē sub gladio tremētē p̄fortauit
eum dicens. Paululū o senex claude oculos & se

curus esto. mox em̄ xp̄i videbis aspectuz. moxq;
cū alijs decollatus est. Passus est beatus symeon.
xi. kl. maii. & i crastino multi socii ei?. Ex mar-
tirilogio. Vnde & x. kl. maii. celebrat apud p̄si-
dam natale sanctoz martiū qui pro xp̄i nomine
sub rege sapez gladio iugulati sūt. In quo fidei
certamine passus est melesius ep̄us & ascephimas
ep̄us cū presbitero iacobo. marcas et bigoz. nihil
omin? ep̄i cū clericis fere ducētis & quināginta
monachis. & sacris virginibus plurimis. Inter
quas etiā & symeonis ep̄i soroz noīe carbua cum
pedissequa ferro scissa est. IX. De
p̄silio mediolanensi et arūninenti.

Rufinus
ubi sup̄.
Orro p̄stantius cū ob
vindictam necis fraterne ad occidentes
ptes venisset. & extincto tiranno regni
solus arce potiret. fatigare occidentales ep̄os &
p̄ deceptōem ad p̄sensū arziāne heresis cogere ag-
greoēt. athanasii prius p̄demnatōne p̄missa. & ve-
lut obicis validissimi obiectōne sublata. Ob hoc
apud mediolanum ep̄oz p̄siliū puocat. pluresq;
decepti sunt. Dyonisius vero. eusebius. paulin?
thoclanus & lucifer. doluz esse in negotio p̄cla-
mantes. asserentesq; q̄ subscriptio in athanasii
nō aliam ob causam quā destruende fidei moliret
in exilium trahi sūt. His etiā hilarius iūgē ceteris
ignozantibus vel nō credentibus fraudem. sed
tali p̄silio gestum fuisse negotium. rei exitus do-
cuit. Illis nāq; de medio sublatis. p̄tinuo simodus
apud arūniniū p̄gregat. ibi scdm̄ ea que orientales
apud seleuciā p̄posuerūt callidi homines & versu-
ti. simplices & imperitos occidentaliū sacerdotēs
facile circūueniūt. hoc modo p̄ponendo eis. quez
magis colē & adorare vellent. omouision an xp̄m.
Illisq; virtutes verbi quid omouision significaret
ignozantibus. velut in fastidiū quoddā & execra-
tionē s̄mo duct? ē xp̄o se credē. nō omouision
p̄firmantibus. Sic multoz p̄ter paucos qui scien-
tes p̄lapsi sūt. animi decepti p̄tra ea q̄ patres ap̄o-
niceam cōscripserant venientes. omouision quasi
ignozum. & a scripturis alienuz sermonē auferri
de fidei expositione decernūt. omunionēq; suam
hereticoz societate p̄maculat. Ea tēp̄tate facies
ecclesie feda & admodū turpis erat. Nō em̄ sicut
prius ab externis. sed a p̄p̄iis vastabat. fugabat
alius & alius fugabat. & vterq; erat de ecclesia.
Liberius quoq; papa in exiliū trudit. & in eius
locuz felix diaconus eius ab hereticis subrogat. q̄
nō tam secte diuersitate. q̄ omunionis & ordina-
tionis icōuenientia maculat. Hierosolimis vero ci-
rillus post maximū sacerdotio p̄fusus iam ordina-
tione suscepto aliquādo in fide sepius in omunio-
ne variabat. Apud alexandriam vero gregorius
fatis p̄caciter vi raptū ep̄atuz gerebat. ita ut ma-
gis sibi iuris dicēdi creditos taces q̄ sacerdotiū
ministrandum religiosis officiis estimaret. Apud
antiochiā sane diuersis ep̄ibus multa admodū
p̄fusa gesta sūt. Nam defūcto eudoxio cū multa-
rum diuersaz vrbū ep̄i ad illam sedem sūma am-
bitione niterent ad vltimū miliciū de sebastia ar-
menie ciuitate p̄tra decreta p̄siliū illuc transferūt
qui tamen ab ip̄is rursuz in exiliū trudit. eo q̄ cō-
tra ip̄oz opinionē nō arzi. sed nostram fidem ce-
pit in ecclesia predicare. Quē magna plebs eccle-
sia depulsum secuta. ab hereticoz societate diuel-
litur. X. De tripaita secta ar-
rianozum.

Interea ut aliquando etiam in semetipam
 pcliuis malicia defeviret. sacerdotes et
 populi. qui arrio duce primitus fuerat
 ab ecclesia diuulsi. in tres denuo sectas presqz sci
 dunē. Eunomi? em vir corpore & anima leproso?
 & interius exteriusqz morbo regio corruptus. ar
 te tamen dyalectica p̄potens. plurima cōtra fidem
 nostrā scripsit. disputandi leges sectatorib? suis
 dedit. a quo etiā nūc eunomiana heres dicit. Ali?
 quoqz macedoni? noīe. quē nostris expulsis imo
 potius necatis apud ostantinopolim statuerant
 ep̄m. Itaqz pestifera bestia illa que p̄ arziū primo
 quasi de inferis extulerat caput. subito triformis
 apparuit p̄ eunomianos. qui dicūt p̄ omnia filium
 dissimilem patri. qz nullo genere possit esse factu
 ra similis factori. Per arrianos qui dicūt similem
 quoqz posse dici filium patri. sed largitate gratie
 nō p̄prietate nature. inquantū scz potest creatori
 creatura offerri. Per macedonianos qui dicūt simi
 lem quidez filiū per omnia patri. sanctū vero spi
 ritū cū patre & filio nichil habere omune. Hi
 storia tripartita. Iusserat autē ostantius apud ni
 ceam bichimie scilium itez celebrari. Sed momen
 to r̄pis ciuitas scussa est. quē terremotū p̄cogno
 uit arfarsius ex milite heremita. ibi in quadā tur
 re ciuitatis inclusus. qd cū cognouisset nūciauit
 populis. Quib? nō credentib? reuersis ad tur
 rim. inuentus est p̄nus orando mortu? Ferē autē
 rogasse deuz ut prius moteret q̄ cladem videret
 ciuitatis. Hic & demoniacy curauit. & dracone?
 interfecit. Contigit autē hoc sculatu taciāi & ce
 realis. viij. die augusti. translātū est autē scilium.
 apud seleucia isaurae. Et p̄cepit ibi ostantius ad
 esse lauriciuz isaurae ducem. ut in quo opus esset
 ep̄s ministraret. **XI. De liberij pape**
exilio & de felice papa. Ex libro pontificū.

Igitur post iulium papā. qui & ip̄e mul
 tas tribulationes sustinuit. & x. mensi
 bus i exilio fuit. qui & sepultus est via
 aurelia pridie idus aprilis. Liberius quoqz succes
 sor eius a ostantio deportatē exilio. eo q̄ noluerit
 heresi arriane p̄sentire. & fuit in exilio annis trib?
 & oregās sacerdotes cū scilio eoz silentis ordi
 nauit in locū suū felicez presbiterz venerabilem
 virū. & fecit cōcilium felix. & inuenit duos p̄sbite
 ros p̄sentientes ostantio augusto arriano. nomie
 vsfacium & valentem. & damnauit eos in cōcilio
 xvij. ep̄oz. Post paucos etiā dies zelo ducti. vs
 facius & valens rogauerūt ostantium. ut reuoca
 ret liberium de exilio. ut vna tantū omunionē p̄ci
 ciparent extra scz baptismū. Tūc missa auctorita
 te liberius p̄sentit p̄ceptis augusti. ut vna tantuz
 p̄cipatione cū hereticis omunicaret. tantū ut nō
 baptizaret. Sicqz de exilio rediens. habitauit in
 cimiterio beate agne apud germanā cōstantij. ut
 quasi per eius interuentionē rediret in ciuitatem
 At illa que fidelis erat nolebat rogare augustum
 qz senserat scilium. Constanti? aut vna cuz vsfa
 cio & valente cōuocauit aliquos ex fece arriana.
 & quasi facto scilio. misit & vocauit liberium de
 cimiterio beate agne. felicem de ep̄atu expellens
 qui catholicus erat. **Hieronimus in croniciis.**
 Sic ergo tedio exilij victus liberius. & in hereti
 ca p̄auitate subscribens. romā quasi victor intra
 uit. **Ex libro pontificū.** Ab eodem die fuit p̄se
 cutio in clero. ita ut intra ecclesiā p̄sbiteri & cle
 rici necarent. & martirio coronarent. Depositus

autē felix. habitauit in p̄edio suo via portuensi.
 vbi & requieuit in pace. iij. kl. augusti.

XII. De sancto eusebio presbitero
& ceteris martirizatis sub ostantio. Ex gestis
eusebii aut presbiteri vrbis
rome. cepit ip̄m liberium declarare hereti
cum. multiqz p̄ eius doct̄mā omunionē
liberij vitabant. populus oregatuz ostantio dicente.
Tu solus xpianus es in vrbe romana. qui respondit.
sic in dño cōfidimus. qz fideles nō inueniet xp̄us
sicut benedictionē seruam? quā a beato iulio ac
cepim? Cui dixit liberius. Nōne iulij fungimur
vicib? At ille. Si p̄seuerasses inquit in fide. quā
in p̄secutōe p̄mo tenē visus fueras. At res ip̄a te
docet & declarat. Cōstantius ait. Et quid est inē
fidem et fidē. Qui respondit. Nos peccatores in
tegre fidem tenem?. vos autē dyaboli tenet insania
& sup̄stitionis inuidia. qui felicem ep̄m purū & sa
cerdotez ab oib? declaratū in exiliū direxistis. &
xpianis maxie clericis & p̄sbiteris & diaconoib? ne
cem inferi p̄cepistis. Tūc iratus ostanti? sub ro
gatu liberij. includit eusebiū presbiterz in quodaz
cubiculo domus sue qd humile erat in altitudine
pedū quattuor. & ibi mensibus multis in oratōe
ostanter p̄seuerans. inclusus tamen post menses
vij. dormiuit in dño. xix. kl. septēbris. Cui? cor
pus collegerūt gregorius & orosius presbiteri &
parētes ei? & sepelierūt in cripta iuxta corp? bti
sixti. vbi & titulū eius posuerūt. eusebio homini
dei. Hoc audito ostantius in eadem cripta viuuz
includi fecit gregoriū. Tūc orosius collegit semi
uiū beatū gregoriū noctu occulte. p̄pter ostan
tium augustū. & emisso spiritu sepeliuit eū iuxta
corpus beati eusebii presbiteri. Qui etiā orosius
hec gesta cōscripsit. Ab eodem die intra ecclesias
iussu ostantii imperatoris quisqs inuent? fuisse
nō sic cōfiteri uel participari sicut liberius. indif
cussus gladio perimebat. in plateis et in vicis et
in ecclesiis siue in balneis gladio trucidabant. p̄se
quente ostantio xpianos vna cum liberio. Ex
martirilogio. Constantinopoli quoqz. vii. idus iu
ni. celebratē natale beati pauli eiusdem ciuitatis
ep̄i. qui a ostantio imperatore apud ciuitaculam
quandaz capadocie cucufam noīe ob catholicam
fidem pulsus exilio arrianozū insidiis crudeliter
stragulatus ad celestia regna migrat. Item tre
ueris pridie. kl. septēbris. natale sancti paulmi
ep̄i et p̄fessoris. qui a ostantio ob catholicā fidem
exilio relegat? et usqz ad mortē et iā extra xpianū
nomen mutando exilia fatigatus. ad vltimū apd
frigiam defūctus beate passionis coronā p̄cepit a
dño. Item. vii. idus maii. festiuitas beati andree
apostoli. quando sacratissimū eius corp? vna cū
ossib? sanctoz luce euangeliste & thimothei di
scipuli sancti pauli sub ostantio imperatore ostanti
opolim translātum est. XIII. De
gallo cesare & milicia beati martini. Hiero
nimus in croniciis.

Hoc tempore gallus cōstantii patruelis
 cesar factus. iudeos qui interfectis p̄
 noctem militib? arma ad rebellandū in
 uaserāt oppressit. cesis multis hoīm milibus vsqz
 ad innoxia etatē. & ciuitates eoz diocesareā. tibe
 riadem. & diospolim. plurimaqz opida. igni tra
 didit. Nōnullos quoqz nobiliuz anthiochie inter
 fecit. **Tripertita historia.** Veniente autē gallo

anthiochiam. circa orientē sub specie crucis. colū
na in celo visa est. **E**o tpe apud anthiochiā. leon-
cius epus erat hic qui stephano successerat. Hic
anteq̄ p̄sul esset a p̄sbyterij dignitate fuerat de-
iectus. q̄ cū muliere noīe custolia degēs. & tur-
pem suspitōez celare nolens. genitalia sibimet no-
sciē abscondisse. postea tamen studio p̄stantij impe-
ratoris ordīnat̄ ē. **H**uius tpe ad hymnos dicēdos
deo in fine psalmoz catholici dicebāt. Gloria pa-
tri & filio & spiritui sancto. **A**rziani vero. Gloria
patri p̄r filium. mīnozem patre filium significā-
re volentes. **C**um vero leoncius arzianus catho-
licos prohibere non posset. tangens caput suum
iam canū dixisse ferē. **H**ac vīa soluta. lucū cogē
immersū. **S**ignificans post mortē suā discordiam
futurā in populo. pro diuersitate p̄fallendi. **S**ub
leoncio flauianus & dionodorus p̄mi in duas p̄tes
choros p̄fallentiū diuiserūt. & inde p̄ totū orbez
mos iste obseruari incepit. **H**i etiam ad sepulcra
martirū vigiliās celebrātes. amatores dei ad tale
obsequiū duocabant. **H**ieronimus in cronicis.
Moc tpe magnencius lugdunī in palacio p̄pria se
manu interfecit. & decentius frater ei⁹ quem ad
tuendas gallias cesari miserat apud senonas laq̄
vitā expleuit. **G**allus vero cesar sollicitatus a cō-
stantio patrueli. cui in suspicionē ob egregiam in-
dolem venerat histore occidit & iulianus frater
eius mediolani cesar appellat̄. **A**ctor. **E**o tpe
ut legit̄ martin⁹ sub iuliano cesare. p̄tentus vno
seruulo militabat. cui versa uice ipse seruiebat.
Qui ī porta vrbis ambianēsis pauperi nudo sibi
occurrenti in mediā hyeme dimidiāuit palliū suū
Et in nocte sequente aut iuit dñm ad angeles cir-
cūstantes dicentē. **M**artinus adhuc cathecum⁹
hac me veste p̄texit. **Q**ua voce audita. martinus
statim ad baptisma uolauit. & biennio postea in
ermis fuit. soloq̄ noīe militauit. **H**ieronim⁹ in
cronicis. **E**o quoq̄ tpe victorim⁹ rethor & dona-
tus grāmaticus p̄ceptor meus rome insignes ha-
benē. e quib⁹ victorim⁹ etiā statuam in foro tra-
iani meruit. **A**ctor. **H**ic est donatus cuius li-
bellus vsq̄ hodie in scolis legitur a pueris. p̄ma
grāmatice rudimenta discunt. **XIII.**

De morte anthoni abbatis & dictis ei⁹.

Hieronimus in cronicis.

Anno p̄stantij. xix. anthonius monachus
cv. etatis sue anno in heremo moriē.
Actor. **H**ec sūt autē dicta beati antho-
nij. que in verbis senioz legunt̄. **A**nthonius.
Quocūq̄ vadis deum semp habe p̄re manib⁹. **E**t
in his que agis. adhibe testificatōem sanctaz scri-
pturaz. **E**t in quocūq̄ loco sederis. non cito mo-
uearis. **I**dem de quodā iuvene miracula faciente
Vidēt inquit iste michi similis esse nauī onerate
omnib⁹ bonis. de qua incretū est. vtruz puenire
possit ad portū. **E**t statim cepit flere dicens. **M**a-
gna colūna ecclesie modo cecidit. peccauerat em̄
frater ille. & post. v. dies mortuus est. **I**dem cui
dam qui laudabat̄. et iniuriā ferre nō poterat ait
Similis es domui ornate a facie. s̄ de retro latero-
nibus spoliata. **I**dem ad heliā. qui peccantē nole-
bat suscipere. **N**auis in pelago faciens naufragiū
poidit qd̄ portabat. et vacua vix puenit ad terrā
Qur ergo liberatā ī terra vultis sub mergere. **I**dē
ad venatorē sepius dicens. **T**rahe adhuc. **A**udi-
uit ab eo. si supra mensurā traxero frangit̄ arcua
Ad quem anthonius. ita est in ope dei. **I**tem vox

ad anthoniū de laqueis tentis in terza querentem
Quis transtet istos. humilitas. **I**dem anthonius
singulos patz iterrogabat de scripturis. & vnus
quisq̄ ut poterat respondebat. **E**t cū interrogaf-
set ioseph. ait ille nescio. **E**t anthoni⁹. **H**ic solus
inuenit viam. qui se nescire respondit. **I**dem ali-
quādo accidiatus orabat deū ut se adiuuaret. &
sibi ostenderet quomō saluaret̄. **E**t ecce vidit an-
gelum quasi virum torquentē funiculum. & sur-
gente m̄ ex ope & orantē & dicentē. & tu antoni
ita fac et saluus eris. **I**dem ait. labor. humilitas.
& oratio p̄seruāt monachū. **E**contra vero quies
& volūtas p̄pria & fiducia p̄dunt. **D**ixit etiā ab-
bas anthonius. sicut pisces si tardauerint in sicco
moriunt̄. ita monachi extra cellā tardantes. a qui-
eto p̄posito resoluunt̄. **D**ixit etiā quiescens in so-
litudine a trib⁹ bellis eripiē. scz auditus locutio-
nis & visus. & vnā tantūmodo habet pugnā. scz
cordis. **I**tem si possit fieri quantos passus ambu-
lat monachus. uel calices aque bibit. deberet ser-
monib⁹ declarare. ut nō deuiet ī ipis. **F**rater qui
dam dixit abbati anthonio ora pro me. respōdit
nec ego misereor. tui nec deus. nisi p̄ teip̄o solici-
tus fueris & oraueris. **XV.** **D**e pau-
lo simplice. **T**riplicita historia libro primo.

Querūt autē p̄batissimi discipuli antho-
nij multi. **E**x quibus & paulus simplex.
Hic autē cū rusticus esset. bona spe viu-
gem habuisse. **E**t ea in ip̄o facinore adulterij dep̄-
hensa tacite subisisse. & iureiurādo firmasse nūq̄
se cū ea esse miscendū. **T**ūc ait ad adulterū. habe
inquit eaz & repente discessit ad heremū ap̄d an-
thoniū. dicūt em̄ eum mansuetissimū & patientez
fuisse. **E**x vitas patrum. **H**ic paulus simple x
prima nocte p̄uersionis sue. iussus est a beato an-
thonio eū expectare. orans donec rediret. **E**t sic
stetit orans ante cellam senis in estu totius diei.
& roze noctis nūq̄ se mouēs. **H**ic in puentu pa-
trum interrogauit. si xps p̄ior esset an p̄phete. p̄
quo beatus anthonius erubescens. blando motu
eū silere & abire iussit. **C**ūq̄ obstinatissime p̄ tali
motu silentiuz seruaret. **D**ixit anthonius ad alios
omnes nos iste p̄demnat. qui de celo loquentem
dñm nō audim⁹. & iste firmissime obseruat. qua-
lemcūq̄ sermonē nostrū. **M**ulta autē imperabat
anthoni⁹ que p̄tra rationē videbant̄. sicut aquaz
de puteo extrahere. & in terzaz effundere. **V**estis-
mentū suere & dissuere. & quos ip̄e curare non
poterat hos ad paulū mittere. **Q**uadaz die cum
boīem rabiduz curare vellet idem paulus & ora-
tionē suam nō sequeret̄ effectus. quasi infantuli
more indignatus. dixisse ferē ad dñm. **V**ere non
manducabo hodie si eū nō curaueris. **M**ox quasi
delicioso domestico satisfactū est p̄ dñm rabido
sanato. **I**dem paulus scindebat cerastes. & scorpī-
ones p̄ mediū dicens. **S**i quis habuerit puritatez
omnia subiiciunt̄ ei. sicut ade in paradiso ante pec-
catū. **I**dem sic videbat vnūquēq̄ cui⁹ animi esset
sicut nos facies nostras videm⁹. **I**ngredientibus
aliquādo fratrib⁹ in ecclesiā. lecta & splendida fa-
cie. & angelo cuiuscūq̄ gaudente. vidit vnū iter
alios nigrū & obscurū. & demones ex vtrazq̄ pre-
tenentes & trahentes ip̄m ad seip̄os. & capitru
in naribus eius ponentes. & sanctū angelū eius.
lugubrem de longe sequentē. **Q**d videns paul⁹
tristis valde & plorans & pectus suū pcutiens.
sedebat nolens intrare ecclesiā. s̄ sedēs ad ianuā

& expectās fratres vsq; dñi redirent. Quib? ex euntib? vidit eundē fratres claro vultu exeuntē & angelū ei? iuxta eū ambulante & gaudentem valde. demones vero delōge sequentes & tristes Paulus ergo exiit cū gaudio clamans & dicens O ineffabilis dei misericordia & bonitas. venite & videte opera dñi. qui vult omnes homines saluos fieri et ad agnitōem veritatis veire. Coact? est ille frater narrare vitā suā & ait. peccator sū valde. & multo tpe in fornicatōne vixi vsq; nūc. Ingressus autē modo ecclesiā. audiui deū dicere p̄ esaiā. La uamini mūdi estote zē. vsq; bona terre comedetis. In hoc sermone cōpunct? sum. et in gemiscens dixi dñe qui venisti saluos facere peccatores. comple ista i me peccatore. Ego p̄mitto tibi. me abrenūciare omni peccato. & seruire tibi ā modo in p̄sentia mūda. suscipe ergo in hac hora me penitente. & interpellante; te. et omī peccato renūciantē. In his p̄missionibus egressus sum ecclēsiā. Oēs ergo hec audiētes. glorificauerūt deū.

XVI. De amos egiptio vbi supra

Quoniam hoc tēp? p̄phabatur et amos egiptius de quo ferē. Quia cogentibus penitibus vxorē duxerit. nec tam eam cognouerit. sed in alio cubiculo dormiēs eamq; ad virginitatis custodiā exhortans. annis. xvij. cum ea mansit. nec tamē a monastica abstinentia se suspēdit. Interea mulier viri zelata virtute; estimauit non esse iustū tantū virum domi p̄ se zelari. sed oportē potius seorsū vtrūq; p̄phari. et ob hoc viro supplicauit. At ille grās agens deo p̄ hmoi cogitatōne mulieris ait. Tu quidem hāc habes domū. ego michi aliam fabricabo. In meridiana ergo p̄te; deserti stagni maris veniēs circa locū sēhu. ad montē qui dicit vitrie. xxij. ānis ibi p̄phatus est. annis singulis mulierē suā visitans. multosq; dignos discipulos successores reliquit. Cōtigit autē huic viro & theodoro ei? discipulo. eū tibus aliquo transire fluuiū lituz. Ne vero alteruter se nudū videret. iussit amos vt recederet theodorus ab aq; Cūq; etiā semetipm̄ intueri nudum erubesceret. repente diuina v̄tute. ad vltiorē ripam translatus est. In iusti parentes cuiusdam a cane rabido p̄cussum filiū & pene moriturū obrulerūt ei. & eiulantes dep̄cabant eum vt curaret. Tunc ille ad eos. Non eget inquit mea curatōe sed vos si vultis reddere bouē que; rapuistis dominis suis. egrotus repente sanabit. Qd̄ etiā cōtigit. Nam vt restitūt est bos. passio mox a puero recessit. Qñ ergo amos iste moriebat. dicit anthonium vidisse animā eius i celū ferri. diuinis potestatis eā cū psalmodia p̄cedentibus. Hieronimus in vitaspaciu. Vidimus amonē apud thebaidaz patrē triū miliū monachoz. qui visus est modū collobijs. quasi sacco lineis. & pelle p̄fecta collo p̄ tergū & latus descendēte stegi. Cucullis caput cooperiūt. maxime cū cibū capiūt. ne alius aliū videat māducantem. Comedūt cū omni silentio. later oīm abstinentia. Vidim? & locū amonis alteri. ad quē cū p̄gerem? vidim? tractū cuiusdam bestie tanq; trabis immense in arena. qd̄ videntes timuim? valde. Erat em̄ longitudo draconis cubitoz. xv. & vastitas immensa. Quodā tpe cū latrones solito more panes quo vescabant afferent. Ipse de nemore rediens ad cellā secū duos dracones adduxit. quib? p̄cepit hostiū suū custo

dire. illi vero ante hostium iacuerūt. Venerūt ex more latrones. videntesq; dracones exanimēs cederūt. Qd̄ ut vidit senior adueniens erexit eos & induxit in cellam suam & increpauit eos dicens Cernitis quantū duriores bestiis sitis. Illi em̄ nobis p̄pter xpm̄ obediūt. vos nec deus timetis. nec vitā seruoꝝ dei erubescitis. eosq; cenare secū opulit. Tūc illi p̄uersi in breui meliores fiūt q̄ aliqui qui p̄ius deo seruiant. sicq; & ipi post aliquot tpus eadem signa faciebant. XVII.

De duob? macharijs & dictis eoz. Tripartita historia.

Ex egipto superiori. alter alexandri? p̄ omnia similes. excepto qd̄ egipti? circa requirentes seuerus erat. alexandrius hilarior. Machario datū ē vt saperet vltra demones. huic p̄uersionis occasio homicidiū fuit. Nam du; puer erat ludens circa mariā paludē quendā coetaneū peremit. & p̄ metu fugiens in solitudinē. tribus annis sub diuo moratus est. Postea paruū hospitium sibi fecit. xxv. annis vixit. plures euz audierūt gratias referre illi homicidio. per qd̄ p̄uersus fuerat. & illud salutare vocabat. Rufinus. x. libro Florentib? p̄ egiptū anthonij discipulis. machario & ysidoro. alioq; machario & pambo. Machari? hirene speluncā habuit celle sue vicinā. Et quadā die cattulos suos cecos ad euz belua pducit atq; ante pedes eius ponit. Qui cū intellexisset p̄ cecitate cattuloꝝ bestia supplicare. rogauit dñm ut eis redderet visuz. Quo recepto matrem sequentes. redeūt ad speluncā. & paulopost ipa euz cattulis egrediens. pelles ouiu lanatas plurimas velut munus p̄ suscepta gratia ad senem defert. mox oris enectaz. & eis ante fores ei? positis abscedit. Ex vitaspacium. Machari? egiptius innocentē ad se fugientem qui falso accusabat homicidiū liberauit p̄ defunctū occisum quē vocauit de sepulcro. & adiurauit ut illis diceret si ille eum occidisset. Qui cū dixisset non. & astantes peterent ut interrogaret eum quis eū occidisset. Ait hoc nō interrogabo. Sufficit michi vt innocens liberet. nō est meū ut reus p̄det. Idē macharius puellam que p̄ magica maleficia videbat alijs nō sibi in equā mutata. vngens oleo benedictō. a fantastica mutatione liberauit. Et contra quendā hereticū disputās mortuū suscitauit. Locustis autē in quo alter macharius manebat. sicut in dicē in heremo vastissima. iter habens dici ac noctis de vitrie monasterijs. & hic nulla semita nec terrenis aliquib? colligit uel monstrat indicijs s; stellaz signis & cursib? habēs aquā bichumineaz sed saporis innoxii. Ad hunc virum aliquādo quidam vna detulit. ille misit eam fratri cuidā & ille alii. & ita sibi inuicē eā miserūt. donec ad eundē rediret machariū. Ad illū dixit aliquando dyabolus. Surge machari camus ad collectaz fratru. respōdit ille. Quid tibi & collecte sanctor? Et dyabolus. later ergo te. qd̄ sine nobis nulla collecta agit. veni & videbis opa nostra. Abiit ergo & vidit p̄ totam ecclesiā quasi paruulos quosdā pueros ethiopes atros discurrere huc & illuc. Moria autē erat ibi ab vno dici psalmū. ceteris vel audientibus uel respondentib? discurrentes ergo illi pueri singulis quibusq; sedentib? illudebat. & sicui duob? digitalis oculos p̄pressissent. statim dormitabat. sicui vero in os imersissent. statim oscitabat

Vbi aut post psalmum ad orationem se piecissent fratres. percuriebant nichilominus singulos. & ante alium in mulierum formas vertebant. ante alium quasi edificantes uel portantes aliquid uel diuersa queque agerent. & hec eadem fratres in cogitatione uersabant. Aliis uero etiam supra ceruices & dorsa ludebant. A quibusdam repulsi precipites deiciebant. Eo quoque tempore quo fratres ad sacramenta accedebant. uidebat in quorundam ora puenientes ethiopes carbones deponere. Corpus autem christi quod tradi uidebatur a sacerdote redire ad altare. Angelum quoque cernebat assistere ad altare. & sacerdotis manui suam manum in sacramentorum distributione supponere.

XVIII. De eodem.

Item macharius de schiti dormire uolens in quodam monumento in loco teremitim sup unum corpus pagane defuncte quod de sepulchro traxerat. & sub capite suo posuerat tanquam plumarium de serpo. uidentes demones eius fiduciam inuasi sunt et dicebant unus ad alium. ueni domina milla eam ad balneum. que respondit. peregrinum quendam habeo sup me non possu uenire. Senex autem corpus tudebat dicens. Surge uade si potes. Quod audientes demones fugerunt. dicentes. Vidisti nos in ipso feruore meridiano puenit ad eum euagrus ualde sitiens. & petenti aquam dixit. sufficiat tibi umbra. multi enim nunc iter agunt aut nauigant etiam hac refectione priuati. Secularis quidam uidit ambos macharios uilibus uestibus indutos & ait. beati estis qui sic mundo illulistis. Tunc unus illorum respondit. Vere qui mundum stem nit sibi illudit. uestri autem miseremur. quia mundus uobis illudit. Tunc ille opunctus. secutus est eos. Interrogauit quidam macharium abbatem quomodo sic corpus tuum siccu est. qui ait. Timor dei etiam ossa consumit. Abbas macharius rogatus ut faceret sermonem ad fratres. dixit. cum lacrimis ploremus fratres antequam eam ubi lacrimae nostre corpora nostra oburant. & flentes omnes ceciderunt prout in facies suas dicentes. Pater ora pro nobis. Abbatem machario occurrit dyabolus cum falce pacuta. uolens eum percutere non ualebat. & exclamans dixit. Magnam uim a te machari patior. ieiunas interdum & ego nullo unquam cibo reficio. tu sepe uigilas. me uero nunquam sopor oppressit. humilitas tua sola me vincit. ac sic extendens ad orationem manus beatus macharius. spiritus immundus inter auras euanuit. Abbas macharius dum maneret in illa solitudine qua solus erat. infestior autem plena esset multis fratribus. sero per uiam circumspectabat. & uidit demonem in figura hominis uestitum. tunica linea pforata. & per singula foramina uascula pura pendebant. & dixit illi senex. Quo uadis maligne. Et respondit ei. Vado communicare fratres qui sunt inferius. Cui senex. Et propter quid tot uascula tecum fers. At ille. gustum sero fratribus. & ideo tanta sero. ut si unus non placuerit. ostendam aliud. Abbas macharius. quotienscumque cum fratribus facta caritate reficiebat. hoc in proprio corde statuerat. ut quotos uini calices oblatos haussisset tot diebus nec aquam gustaret omnino. Cum ergo fratres uinum ei porrigerent. cum gaudio sumebat. ut postea se maceraret. Quod cum discipulus eius uideret. patefacto senis consilio. ne ei uinum porrigerent postulabat. tormentum illi ingeri potius quam pocula manifestans. Dixit abbas macharius ille uerus est monachus qui se in omnibus vincit. Nam si illum arguens ad iracundiam moueat. quis propria passionem implet. nec ut alterum saluet. se debet perdere.

XIX. De sancto hilarione.

Anthonij discipulus sanctus. Actor quoque hilarion fuit. cuius vitam beatus hieronimus scripsit. quam et ego abbreviatam hic posui. Hieronimus. Hilarion prope gazam palestine parentibus ydolatrie deditis ortus rosa de spinis floruit. a quibus alexandrie gramatico traditus. non circi furore. non theatri luxuria delectabatur. Sed illi tota voluptas erat in ecclesie congregatone. Audiens autem tunc celebre nomen anthonij quod per omnes egypti populos ferebatur. studio uisendi eum succensus. heremum prexit. & statim ut eum uideret. mutato habitu duobus fere mensibus iuxta eum mansit. & exemplans uite eius ordinem. & morum grauitatem. Porro frequentiam eorum qui ad eum ob uarias infirmitates. & impetus demonum percuriebant ultra non ferens ad patriam rediit. & parentibus defunctis. pretem substantie fratribus. pretem pauperibus largitus est. nichil sibi omnino reseruans. Erat tunc annorum. xv. sicque nudus et armatus in christo. non longe a gaza solitudinem que per litus euntibus egypti ad leuam flethi. ingressus est. Igitur sacco tantum mebra cooptus & pelliceum habens ependitem que illi beatus anthonius proficiscenti dederat. Sanguis rusticum. inter mare & paludem vasta & terribili solitudine fruebat. xv. tantum caricas post solis occasum comedens. & quae regio latrocinijs infamis erat. nunquam erat in eodem loco mansitans. Cernens dyabolus se a puero uincit. & pulsus peccare potuisset. per eam tem calcatum titillabat sensus eius & pubescenti corpori solita uoluptatum incendia suggererat. cogebatur tunc uiculus christi cogitare quod nesciebat cum iratus sibi & pectus pugnis uerberans quasi cogitationes cedebat. ut posset eas manibus excludere. Ego te inquit aselle faciam ut non calcitres. nec te ordeo alam. sed paleis graui onerabo te pondere per estus et frigora. ut potius cibum cogites quam lasciuiam. Multas demonum insidias patiebatur. Sepe ille mulieres nude cubant. sepe esurienti largissimi apparere dapes. Interdum orantem lupus ululans & vulpecula ganiens transiliuit. psallentibus gladiatorum pugna spectaculum prebuit. unus etiam quasi interfectus ante pedes illius corporis sepulchrum rogabat. Orabat semel fixo in terra capite. & ut natura fert hominem. abducta ab oratione mens. nescio quid aliud cogitabat. insiliuit dorso eius festinus agitator. & latera calcibus. ceruicem flagello uerberans ait. Eya cur dormitas. Cachinasque desuper si defecisset. & an ordeo uelle accipere sciscitabat. Constructa est ei deinde cellula breuis que usque hodie permanet latitudine pedum quattuor. Altitudine. v. sed statura sua humilior longitudine uero paulo amplior quam corpusculum eius patiebatur. ita ut sepulchrum potius crederes. quam domum. Capillos tantum in die pasce todebat. stratu uincit usque ad mortem cubauit. Saccum nunquam lauit quo indutus fuerat dicens superfluum esse in alicio mundicias querere. Tuncque latrones denocite ad eum uenirent. inter mare & paludem a uespere usque mane discurrentes. nunquam locum cubiculi eius inuenire potuerunt. porro clara luce repto puero quasi per iocum dixit. Quid facies si ueniret ad te latrones. Qui ait. nudus latrones non timet. Et illi. Certe autem occidi posses. possem inquit possem. & ideo latrones non timeo. quia mori paratus sum. Tunc illi admirati constantiam eius & fidem. confessi sunt noctis

erzore. correctioez vita deinceps pollicentes.

XX. De quibusdam eius miraculis.

Accidit autē ut ad eū quidā obsessus ad duceret. cuius manus ceruix & latera & pedes ferro onerata erant. furorizq; se uiciam oculi corui imabant. Cūq; deambularet sanctus cū fratribus. & de scripturis nescio qd in terpretaret. erupit ille de manibus se tenentiū. & amplexans eū post tergū in sublime eleuauit. clamorq; est ortus ab omnibus ne pfecta ieiunijs mēbra collideret. Et sanctus subridens ait. Sinite & meū michi palestritez dimittite. & reflexa sup humeros manu caput eius tetigit. apprehēsoq; crine ante pedes eius adduxit. manus eius stringēs. & plantas pede calcans simulq; ingeminās. torque re demonuz turba cepit. Dñe inquit hiesu. solue captiuū & vnū & plures vincere tuuz est. Curatus itaq; & ita post paucos dies redijt cū uxore & liberis ad monasteriū. plurima quasi gratiam redditurus dona afferens. Cui sanctus. Nōne legistis quid giesi. quid simō passi sunt. quoz alter obtulit preciū. alter accepit ut hic quidez venderet gratiā spūssancti. ille vero mercaret. ille uero flens ait. Accipe & da paupibus. Cui sanctus. Ego qui mea reliqui. cur aliena repetam. multis nomē paupeoz occasio est auaricie. Misericordia artem nō habet. Nemo meli? erogat q̄ qui nichil sibi re seruat. Dicebat hilarion dyabolū tanto hoīm ardere odio. ut nō solū ipos. sed etiā sua ut iumēta & pecora cupiat interire. Cui? signū est. qz anteq̄ beatū iob temptare pmitteret. omnē substantiaz eius interfecerat. Detestabat autē p̄cipue monachos qui infidelitate quadā sua in futurū referuarent. Vnde frater quidā auarus in vicino manens detulit fratribus cicericis fascē virentis sicut in herbis erat. que cū ad vespērā poneret in mensa. exclamauit senex se fetozem eius nō posse ferre. In terrogauitq; vnde esset. & respondit ysichius. qz frater quidaz primitias agelli sui detulisset. Non sentis inquit fetozem eius teterimuz. & in cicere fetere auariciā. mitte bobus & vide an omederit. Qd cū in p̄sepe posuisset. extertiti boues & plus solito mugientes ruptis vinculis fugierūt. Habebat em̄ hanc gratiā. ut ex odore cozpoz & eoz q̄ quisq; tetigisset. sciret. cui demoni uel vicio subiaceret.

XXI. De fuga ei? & peregrinatione eius.

Situr. lxij. vite sue anno cernens grāde monasteriū. & multitudinem fratruuz secuz habitantiū. turbasq; eoz qui varijs languozibus & immūdis spiritibus occupatos ad se deducebant. ita ut omni genere hoīm solitudo p̄ circuitū repleret. flebat quottidie & incredibili desiderio ouersatōis antique recordabat. Interrogatus a fratribus quid haberet. & cur se afficeret aiebat. Rursuz ad seculū redij. & mercedem meā in vita mea recipio. Homines palestine & vicine puincie estimant me alicui? esse momenti. & ego sub p̄textu monasterij ac dispensatōe fratruuz vilem sup lectilem habeo. Seruabat ergo a fratribus maximeq; ab ysichio. qui ei? veneratōi miro amore dedit? erat. Cūq; ita lugens bienniū duxisset. mulier quedā veniens ad eū. volens & ad anthoniū p̄gere. Cui ille flens ait. vellem ip̄e quoq; ire si nō hui? monasterij carcere tenerer. & si eundi fructus esset. biduū em̄ hodie est qz totus mūdos tali parente ozbatus est. Credit illa & sub-

stitit. & post paucos dies veniēte nūcio. anthonij dormitacionez audiuit. Cōcurrebāt hinc ep̄i. in ecclesia. monachi. & omne gen? hoīm ut benedictuz ab eo panē acciperent uel oleū. At ille nihil aliud nisi solitudinē meditabat. intm̄ ut qdaz die adducto asello (nisi q̄ppe ieiunijs exesus vix ingredi poterat) iter arripere conaret. Qd cū p̄crebu isz quasi palestine vastitas interdiceret plusq; decem milia hoīm diuersi sexus & etatis ogregata sunt ad eū retinendū. Ille immobilis ad p̄ces. & bacillo harenā discutiens. loquebat fallacē deū meū nō facio. nec possum videre subuersas ecclesias calcata xp̄i altaria filioz sanguinē meoz. Tūc om̄s qui aderāt intelligebāt reuelatū ei esse quiddā secreti qd nollet p̄fiteri. & nichilomin? custodiebat euz ne recederet. Decreuit ergo publica voce cōtestans. nō se cibi uel potus quicq; sumere nisi dimitteret. Et post. vij. dies medie tandē relaxat? cū infinito agmine p̄sequentū. venit vetuliū. ubi suis turbis ut reuerterent elegit. xl. monachos qui haberent viaticū. & possent ieiunantes ingredi. & post solis occasum cibū sumere. Pergensq; ad castrū thonbaston. zaconaū ep̄m qui ibi exulabat visitauit. Quo incedibiliter tāti viri p̄sentia solato. babilonē p̄xit. & ut philonē ep̄m inuiseret. Constantius em̄ rex arzanoruz heresi fauens vrūq; in ea loca deportauerat. Deinde habitaculo sancti anthonij visitato. reuersus a frodithon duob? tantū secū retentis fratribus in vicina heremo moratus est. tanta abstinentia & silentio. ut tūc primū se cepisse xp̄o seruire diceret. Porro iā trienniū erat. qz clausum celū illas terras arefecerat ut vulgo dicerent anthonij mortē etiā elementa lugere. Nec latuit fama viri. Accole quos illi? loci certatimq; viri & mulieres. ora luridi & attenuat fame. pluuiam a seruo xp̄i id est. successore anthonij dep̄cabant. Quos ille cernens mire doluit. eleuatq; ad celū oculis ac palmis. statimq; qd rogauerat impetrauit. Ac regio illa postq; pluuijs irizigata est. tantū serpentiū ac venenatoz aialū multitudinē ex improviso ebulliuit. ut innumera biles p̄culli nisi ad sanctū virū statim cucurrisset interirent. benedicto itaq; oleo vniuersi agricole & pastores tangentes vulnera. certā salutem p̄sumebant. Videns ergo se etiā miris honorib? affici. de loco illo recessit. Actoz. Hec de beati anthonij ac discipuloz ei? gestis & dictis ad p̄sens sufficiāt. Nūc ad seriē historie reuertamur.

XXII. De victorino affro & eusebio emissenno.

Actorinus afer rome sub cōstantio p̄ncipe rethoricā docuit. & in extrema senectute xp̄i se tradēs fidei. Scripsit aduersum arziū libros moze dyalectico valde obscuros qui nisi ab eruditis nō intelligunt. Et omentarios in apostolum. Fuerat autē & alius victorin? patabionensis ep̄us. qui nō eque latinaz ut grecam linguam nouerat. Vnde opa eius grandia sensibus viliora vident? opositōe verboz. Sūt autē hij ometarii. in genesim. in exodū. in leuiticū. in esaiāz. in ezechiam. in abacuc. in ecclesiasten. in canticū canicoz. in apocalipsim iohānis. aduersum om̄es hereses. & multa alia. Ad extremū martirio coronatus est. Eusebius quoq; emissenus ep̄us. elegātis ingenii & rethorici. innumerabiles & qui ad plausum populi p̄tineant cōfecit libros. magisq; historiā secut? ab his q̄ declamare volūt studiosissime

legit. E quibz uel p̄cipuī sūt aduersus iudeos & gentes. & nouacianos & ad gallathas libri .x. & euāgelii omelie breues. sed plurime. Floruit temporibz constantij imperatoris sub quo mortuus. antiochie sepultus est. .XXIII.

De sancto hilario pictauiensi.

Hloruit etiā hoc tpe beatus hilarius pictauiensis ep̄s. hic quidā burgenis. antea pictanensis fuit. uxore habens & filiaz quā postea virginem seruarii. Fuit autē semper optimus xp̄ianus. & in sacra scriptura sapientissimus. Vnde cum uiderent pictauienses quod ipse tota uirtute omnes hereticos expugnabat. eū in ep̄m omnes pariter elegerūt. Qui statim ex ardore fidei. nō solū terram suā. sed etiā totā franciam ab hereticis defendens. Suggestione ep̄oz duoz hereticoz ab imperatore qui & ipse hereticus erat exiliatus est. qz sapientiā eius sustinere non poterant. Quarto autē anno exilij eius. iussit imperator ut omnes ep̄i cōuenirent. & de ueritate fidei disputarent. Reuersusqz sanctus hilarius. petijt ab imperatore sibi dare licentiā loquendi. sed illi duo ep̄i nō sustinentes fecundiā eius. obtinuerūt ab imperatore quod redire pictaui oppelleret. Rediit ergo pictaui obuiauit quedā mulier flens filiū suū sine baptismo defunctū. cuius p̄cibus & lacrimis motus sanctus hilarius eum suscitauit. Quodā tpe ariana heresi per orbem furentē. etiā leo papa ut ferē h ac peste deprauatus. fecit oīm ep̄oz conciliū uocari. Venit & sanctus hilarius. qz uis tardius. armis tamen fidei munitus. Cūqz nūciatū esset eum adesse p̄ foribus. papa ueluti sero uenienti. sed magis catholico indignatus. mādauit synodo. ut nullus ei assurgeret corpore. aut locum confessionis ei āneret. Presentatus ergo uir dei concilio. residentes cū reuerentia salutauit. Cui papa quasi quē ignoraret insultans. sic respondit se ferē. Tu ergo es hilarius gallus. At ille nō sum hilarius gallus. sed de gallia. ac si diceret. nō sum natione gallus. sed de gallia p̄sul. Erat em̄ gente aquitanicus. pontificali autē dignitate p̄mmebat gallis. Papa autē animi stomachatōe p̄morus ait. Et si tu hilarius de gallia. ego leo romane sedis apostolicus iudex. Tūc hilarius eius p̄macez p̄trouerfiā intelligens. respondit ei. quod si leo s̄ nō de tribu iuda. & si iudicans resides. sed nō in sede maiestatis. Mox ille sp̄reta sede. imo sedis dignitate. surrexit. multūqz p̄sagum antistite mīmans exiuit dicens. Vide quod te reuertens ab his tumidis sermocinatōibz humiliatū restituam. Et si inquit hilarius nō redieris. Tūc uir sanctus terze se insidere parās. dixisse supplex ferē. Domini ē terra & plenitudo eius. Ad quā uocē statim ipsa tellus erūpens sursum excreuit. eiqz in medio residenti ep̄oz sessū nec humiliozē p̄buit. Qd̄ uniuersis & maxime catholicis stupentibz. deūqz p̄ sancti merito collaudantibz. clamor attollit apostolicū iepentino defecisse interitū. Sicqz synodus disingit. & ep̄i om̄s cū reuerentia & laudibz beati hilarij ad p̄pria erroris capite p̄trito reuertuūt.

Actor. Miraculum hoc nō uideēt habere p̄sonantiā cū ueritate historie. Nulla em̄ historia dicit hoc tpe aliquē leonem apostolice sedi p̄fuisse. Sed forte posset dici. quod liberi qui constantio & ceteris fauebat hereticis ipse alio noīe uocatus est leo. Hūc em̄ ex supradictis constat tpe hilarij in papatu sedisse. uel forsitan circa illud tempus. fuit

aliquis antipapa leo uocatus.

De scriptis eiusdem hilarij.

.XXIII.

Hieronymus

in cronicis.

Anno igitur constantij .xix. hilarius pictauiensis ep̄s. factione saturnini arelatensis ep̄i. reliquozqz qui cū eo erant arzianorum. ante triennij in phrygiā pulsus. libros de nostra religione p̄posuit. Idem in libro de illustribus uiris aduersus arzianos. xii. libros p̄fecit. Et aliū librum de synodis. quē ad galliaz ep̄os scripsit. & psalmoz p̄mentarios. p̄imum & scdm̄. in quo ope imitatus origenem. nōnulla etiā de suo addidit. Est eius & ad constantij libellus quē uiuēt constantiopolim porrexit. Et alij in constantij quē post mortem eius scripsit. Et liber aduersus ualentē & uisacij. historiā arūnimensis & seleuciensis synodi cōtinens. Et ad p̄fectū salustij siue contra dioscorū. & liber hymnoz & misteriozum alius. Et p̄mentariū in matheū & tractatus in iob quos de greco origenis ad sensum transtulit. Et alius elegans libellus p̄tra anxentij. Et nōnulli ad diuersos ep̄stole. Aiūt quidā scripsisse eum in canticū anticorū. sed a nobis hoc opus ignoratur mortuusqz est pictaui. ualentiano & ualente regnantibus. .XXV. De morte constantij & successione iuliani.

Ex tripartita historia libro quinto.

Interea uero constantius ueniens mopsocrenis. nimia oratione apoplexie passione defunctus est. Cui successit iulianus constantij filius. Hugo ubi supra. Nam constantij qui bizantiū suo noīe constantiopolim appellauit. duos habuit ex eodem patre sed nō ex eadez matre germanos scz dalmachij et constantij. qui constantius habuit duos filios. gallū & iulianū. Quoz gallus modico tpe sub constantio augusto ut dictū est cesar fuit. Iulianus uero primo quidem scolis uacauit. sed postmodū a constantio augusto galliarum cesar p̄stitutus fuit. qui etiā sororem suā constantiam a matrimonio iūxit. Cesar itaqz factus iulianus gallos mira celeritate uicit apud rhenū & militibus suis gratus ab eis appellabatur augustus. Quo noīe tumens iulianus sp̄reto constantio ytaliam hircicūqz p̄uasiit. Qd̄ audiens constantij in urbe regia positus instructione belli p̄thici derelicta. p̄tra illum uenit. Sed in itinere defunctus est anno uice sue .xl. Eo quoqz defuncto iulianus constantiopolim ueniens factus est imperator. Itaqz constantius qui catholicos p̄secutus fuerat. totum tps imperij sui p̄tulit inquietum.

.XXVI.

De imperio iuliani apostate & eius puericia. Hieronymus in cronicis.

Iulianus romanorū .xxxvij. imperauit iulianus Anno dñi .ccc. lxiiij. mundi uero quarti millesimo. .ccc. xxvij. Imperauit autē āno vno & mensibus .viii. Actor. Alibi tamē āno tantur in regno eius anni tres illis .viii. mensibz p̄ anno p̄putatis. unde hic uideēt fuisse scrip̄tozis. Deniqz beda in libro de temporibus dicit eum regnasse ānis duobz & mensibz .viii. Ex tripartita historia libro .vi. Hic iulianus olim discipulus ap̄d constantiopolim cū esset adolescēs. p̄dagogum habebat mardonij grāmaticū nicodem. rethorē euboliū uero sophistam tūc xp̄ianū. Erat quoqz iulianus ab initio xp̄ianus. Cūqz in locurōe p̄ficeret. fama p̄ populū uolabat. qz romanam etiā rempublicā gubernare posset. Qd̄ cū latius

audire estuaciones induxit imperatori constantio. quod rem abstulit eum ab urbe roma. & misit nichomedia. prohibens ne cum libanio sophista ueniret qui ibi morabatur paganus existens. Iulianus ergo libanum audire non audens. libris tantum eius utebatur. Tunc uenit ad eum maximus presbiter ephesus fama eius pertractus. quem postea valentinianus quasi magnum iussit occidi. Cuius religionem cepit iulianus imitari. cum eius uerba quasi prophetica per gustasset. Is etiam imperii cupidinem animo eius immiscuerat. Cumque hec non laterent aures imperatoris iter spei metumque constitutus. suspicionem celari uolens. qui dudum integer fuit christianus. postea proitor est effectus. Tonsus monachicam simulabat vitam. & latenter quidem exercebat in phisica. In manifesto autem sacros christianorum legebat libros. Denique in ecclesia nichomedie lector est constitutus. & sub hoc habitu furorem declinavit imperatoris. Hoc equidem pretere faciebat. nequaquam a spe recedens quam mente conceperat. Dicebat autem amicis suis felicia fore tempora cum fieret imperator. Deinde factus suspectus imperatori diffugit. Quem celatum inueniens eusebia uxor imperatoris. uix persuasit imperatori ut non occideret. sed ad philosophandum mitteret athenas. Quo ueniens. querens ubique uates. inuenit unum qui ei apparere fecit solentem demones. Quos uident iulianus signauit se. & statim demones diffugerunt. Magus autem culpauit eum quod se signauerat. Cumque ille laudauerat uirtutem crucis. ait magus. Ne putas o bone uir. quod timuerunt signum hoc. sed potius ab hominibus recesserunt. sicque capiens miserum repleuit eum odio signaculi christiani. Et uocatus postea ab athenis. constitutus est cesar a constantio accepta diuina constantia sorore eius. & directus est in gallias contra barbaros. Ingressus ergo in aliquam ciuitatem corona laurea quibus solent ornari ciuitates inter columnas pendens. rupto fune decidit super caput eius. & eum apertissime coronauit. uicit ergo regem barbarorum. & augustus appellatus est. Cumque deesset corona imperialis unus signa portatum. torquem quem habebat in collo. capiti eius circumposuit. **XXVII. De moribus eius.** **Ubi supra.**

Uolens autem iulianus placere omnibus. catholicos quos constantius exilauerat reuocauit. Et paganis dedit licentiam ydolis imolandi. expulit a palatio eunuchos tonsores & cocos. Eunuchos quod uxor eius obierat. postquam non duxit aliam. Tonsores quod unus sufficit multis. Cocos quod simpliciter utebatur cibis. Solus imperator a iulio cesare in curia senatus recitauit orationes. phos uidecunq; congregabat. In oratione quam scripsit de cesaribus. circumcisus ante se principes lauerat. Et hac motus arrogancia contra christianos scripsit in tercio libro contra christianos cum multa dispensationis humane in christo collegisset exempla dixit. **H**oc igitur singula si non habent aliquam ineffabilem preceptionem. maxima de deo blasphemias sunt plane. **G**regorius nazanzenus in libro contra paganos. **M**ichi enim mores iuliani aperti sunt. dum eum clarius athenis agnouisse faciebat me cautum in constantia morum. & excessus creberior. uates enim egregius est qui bene considerat. nullum signum michi in conuulsale uidebat. ceruix rigida & inflexibilis. humeri iactabiles. oculi curretes huc illuc directi furiose respicientes. pedes impatientes. nares spirantes iniurias & preceptus. scemata risibilia. & hoc

ipsum se habentia. risus incontinentis. & quasi subbulliens. sensus & negatio simul. operatio nulla. ratio consistens. interrogatio inordinata. responsio nulla. congruentia sibi ueniens. hoc cum uidissem repente dixi. **O** quale malum nutrit respublica romanorum. **E**x tripartita historia. **H**abebat barbaram plixam tanquam phisicam. de qua antiocheni sic eum deridebant. **T**ondeat eius barbam ut ad funes proficiat. **E**t quoniam superstitionis causa thaurum frequentius ydolis imolabat. aurum & thaurum suo solido formari precepit. **D**icebant ergo antiocheni. **I**ste thaurus uertit mundum. qui reciprocis iniurijs se uindicans. librum edidit aduersus antiochenos satis lepidum & urbanum. quem antiochicum nominauit.

XXVIII. De superstitione illius et seueritate in christianos. **Ubi supra.**

Quibusdam autem sacrificijs & inuocationibus atque imolatione sanguinum nostrum baptismum studebat abluere. & ecclesiasticam confessionem abrenunciari. fontes aque dulces apud antiochia sacrificijs uiolauit. ut aquam bibentes eius horrore potirent. Cumque etiam in publico uenales cibos illo scelere examinasset. spargebantur ex eis panes & carnes & poma & olera. christiani hoc uidentes ingemiscebant. **V**eritamen iuxta preceptum apostoli comedite. omnia inquit que in macello uenduntur comedite. **I**ulianus quidem uultu mite se simulabat. porro laqueos quibus innocentes deciperet instruebat. In publicis ymaginibus iouem mercurium & martem depingebat. Sicque latentibus subditos adorare deos faciebat. **P**aganos quoque faciebat christianorum officijs assuescere. **E**t de homini scriptis arfacio pontifici galacie. monens ut sacerdos ad spectacula non procedat. in tabernis non bibat. rebus turpibus non intersit. xenodochia per singulos constituant ciuitates. ad quod opus singulis annis iussit ei dari. xxx milia modios frumenti & lx milia uini sextarios. **H**oc inquit quinta pars pauperibus templum obseruantibus debet expendi. **R**eliqua peregrinis indigentibusque distribuere. & ad hominum collationes faciendas esse. & primitias frugum dijs offerendas. **Q**uod inquam omerus prebat introducens eumenium talia facientem. **C**hristianis eum aduentibus quod nimis grauarentur tributis & exactioibus respondit. **V**estrum est ut patienter mala sustineatis. hoc enim est preceptum dei uestri. **I**n cesarea philippi saluatoris ymaginem de muliere liberata a fluxu sanguinis per tactum simbriz eius erectam deposuit. per quam suam statuam ibi collocauit. **Q**ue igne de celo cadente circa pectus eius diuisa est. & caput cum ceruice una parte deiecit. reliqua per hactenus restitit. & fulminis indicium reseruauit. **E**o aliquando sacrificante. ostensum est ei in uisceribus pecudis signum crucis corona circumdatum. **Q**uod alijs interpretantibus super crucifixi uictoria. **I**pe respondit crucifixum potius coartari. nec ei reliqui spatium dilatandi. **P**lacere uolens iudeis sicut & gentilibus. precepit eis ut templum suum reedificarent. **Q**uibus in opere nichil proficientibus cum quidam die facerent nocte caderet cum multorum periculo & cum tribus diebus iam hoc factum esset. quarta die apparuit in celo signum crucis splendidum. & iudeorum vestes crucis signaculo sunt implete. **E**o sacrificante apud fortunam constantinopoli maris. episcopus calcedonensis senectute cecatus. qui manu alterius regebat eum apte appellauit apostatam. **C**ui dicente iuliano. neque galileus deus tuus curare te potest. respondit

Deo gratias q̄ te nō video pietate nudatū. Clericis nostris om̄ia p̄uilegia et honores subtraxit & leges p̄ eis soluit. ip̄osq; curie tradidit. **A** v̄ḡi nib? & viduis q̄ ab eccl̄ijs pascebā. iussit exigi ea que dudū a publico accepisse videbant. Auferebat & ornāmēta eccl̄iarū. templa n̄ra destruebat. & pecunias ad eorū edificationes p̄i? datas itez exigebat. **C**esariensi b? apud palestīnā nimis infestus erat. quia etiā eo regnante sacellū fortune qd̄ solū remanserat euerterat. & ideo possessiones & pecunias eccl̄iarū illoz. cū verberib? exquirens. trecētas auri libras collegit ex eis. Om̄is aut̄ clericos inter milites aggregari iussit p̄uincie seruituros.

XXIX.

De lucifero heresiarcha. **H**ieronimus in cronicis.

Eo tempore georgio p̄ seditioneꝝ populi incenso. qui in locū athanasij fuerat ordinatus. Athanasius alexandriā reuertit̄. Eusebius quoq; vercellensis. & lucifer calaritanus de exilio regressiunt̄. **R**ufinus. x. libro. Lucifer aut̄ cuz exorare ab eusebio. qz vterq; in p̄tibus vicinis egipto fuerat relegatus. ut ad videndū athanasium alexandriā p̄geret. om̄niq; tractatu cū his qui sup̄fuerāt. sacerdotib? de statu eccl̄ie decernerent. p̄sentia sui abnegans. legatū p̄ se diaconū suū mittit. atq; ip̄e int̄cto animo antiochiā p̄git & paulinū ep̄m ostendit. p̄p̄rijs disidentib? adhuc p̄tibus. sed in vnū reuocari posse sperantib? si sibi talis eligere ep̄us erga quē nō vna plebs sed vtraq; gauderet. **P**ergit eusebius int̄erea alexandriā. Ibiq; p̄fessorū scilio agrogato pauci numero. sed fide integri & meritis multū decernūt. ut orientis p̄curatio athanasio. occidētis eusebio om̄ittat̄. **I**bi & de spiritus sancto ad diē plenior disputatō. ut eiusdē substantie & deitatis cui? pater & filius etiā ip̄e sp̄s sanctus crederet̄. nec quicq; p̄orsus in trinitate. aut creatur aut inferius posterius ue diceret̄. **S**ed & de differentia substantiarū ac subsistentiarū. sermo eis per scripturaz motus est. qd̄ greci vsias & apostases vocant. **S**ubstantia nāq; ip̄am rei alicui? naturaz rationemq; qua p̄stat significat. subsistentia vero vniuscuiusq; persone hoc ip̄m q̄ extat & subsistit ostendit. **E**t ideo p̄pter heresim sabellij tres esse subsistentias p̄fendendas. **D**e incarnatōe quoq; dñi in illo scilio p̄phensum est. q̄ corpus qd̄ suscepit dñs. neq; sine sensu neq; sine anima susceptū sit. **E**usebius aut̄ cū redisset antiochiā. & inuenisset ibi a lucifero ordinatū ep̄m. p̄tra pollicitationem suam. pudore simul & indignatione p̄pulsus. abscellit. neutri parti p̄munionē suā relaxans. qz digrediens inde p̄miserat se acturū in scilio. ut is ei ordinaret̄ ep̄us. a quo ps neutra desisteret. **I**nterim lucifer iniuriam dolens. qz ep̄m a se ordinatū eusebius nō recepisset. nec ip̄e recipere cogitat alexandriā decreta scilij. sed p̄stringebat̄ legatū sui vinculo. qui i scilio ip̄ius auctoritate subscripserat. **E**legitq; ut legato suo recepto erga ceteros sententiā suā disparem. sed sibi placitā custodiret. ita regressus ad sardinie partes. siue qz cita morte p̄uentus. t̄pus sententie mutande non habuit. etem̄ temere cepta corrigi spacio solēt. siue hoc animo immobiliter tenens obiit. **V**ez ex ip̄o interim luciferianoꝝ scisma sup̄sit exordiū. **E**usebius vero circūiens orientem atq; ytaliam medici p̄nter & sacerdotes fungebatur officio singulas quasq; eccl̄ias abiurata infidelitate. ad sanitatē

recte fidei reuocabat. maxime q̄ hilarium iam de exilio regressum & in ytaliam positū. hec eadem erga instaurandas eccl̄ias. fideq; patrū recuperandā repperit molientē. nisi q̄ hilaris? vir naturalis & placidus. simulq; eruditus. & ad psuadēdum p̄modissimus rem diligentius et aptius p̄curabat. **Q**ui etiā libros de fide nobilit̄ scriptos edidit. **Q**uib? & hereticoꝝ versutias. & nostroꝝ de ceptiones & male credulā simplicitatem diligenter exposuit. **I**ta duo isti viri velut magnifica q̄dam mundi lumina. ylicum ytalīā galliasq; suo splendore radiarūt. vt omnes etiam de absconditis angulis & obstrictis hereticoꝝ tenebre fugarentur. **XXX.** **D**e impijs legib? iuliani & de p̄secutione athanasij. **V**bi sup̄.

Ed iulian? postq̄ ad orientē p̄as bello pulsaturus aduenit. & publica quā p̄f occultauerat erga ydoloꝝ culturā ferri cepit isania. callidior ceteris p̄secutor. nō vi neq; tormentis. sed p̄mijs. honorib? blandicijs. p̄suasionibus. maiorem pene populi p̄m. q̄ si atrociter pulsasset elisit. **T**riparsita historia. **T**unc etiā p̄tra pietatem leges posuit. **E**t primū quidē galileoꝝ filijs. sic em̄ cultores xp̄i nominabat. poetarum & rethoꝝ ac philosophoꝝ legere disciplinas iterdixit. p̄p̄rijs em̄ inq̄t penis scdm̄ p̄uerbiū vulneramur. **N**az ex nostris armati p̄scriptionib? p̄tra nos bella suscipiūt. **A**liā quoq; legeꝝ posuit galileos p̄cipiens militijs expelli. **H**ieronim? in cronicis. **P**roheresius aut̄ sophista atheniensis lege data ne xp̄iani liberaliū artū doctores essēt cū sibi specialiter iulianus p̄cederet ut xp̄ian? doceret. sponte scolā dimisit. **R**ufinus vbi supra itaq; iulianus ludos literarū. illis solis qui deos deasq; venerarent̄ patere decreuit. **M**ilitie cingulum nō dari nisi imolantibus iubet. p̄curacionem p̄uinciarū iurisq; dicendi xp̄iani statuē non debere om̄itti. vtpote quib? etiam lex p̄p̄ria gladio vti vetuisset. **E**t p̄ficiēbat quotidie in hm̄oi legibus exquirendis. **Q**uib? & si quid versutū vel callidū tamen q̄ minus videre crudelē discerneret. **S**ed nō erga athanasium sicte p̄bie tenere ymaginem potuit. **E**tem̄ cuz velut tetri serpentes de cauernis terre ebullientes ad euz p̄cessissent. magoꝝ p̄hoꝝ auruspicum augurūq; manus p̄phana omnes pariter allegant. nichil suis artib? successurum. nisi prius athanasius velut hoꝝ om̄iū obstaculū sustulissent. **I**tez mittit̄ exercitus. iterū duces. itez oppugnat̄ eccl̄ia. **C**unq; eū mesti & flentes populi circumstant. p̄pheticō apud eos vsus sermone p̄hibet̄. **N**olite inquit o filij perturbari. qz nubecula est & cito p̄transit. **C**ūq; discessisset. & nauī p̄ nilū fluiuiꝝ iter ageret. comes q̄ ad hoc ip̄m missus fuerat. cognito eius itinere. instanter eum insequi cepit. & cū forte applicuisset athanasij nauicula ad quendā locum. p̄perit a p̄te reuntib? post tergū esse p̄cussoreꝝ suū. & iā iamq; vbi p̄spiceret immere. p̄teriti om̄es qui simul ad erant socii. heremū suadebant ad fugē p̄fidius p̄tendā. **T**ū ille. **N**olite inquit o filij detereri. eam? magis in occursum percussori nostro. ut sciant qz longe maior est qui nos defendit. q̄ qui nos p̄sequit̄. & ouersa nauicula. iter agere obuius ei qui se insectabat̄ aggressus est. ille qui nullo genere suspicari posset in occursum sibi venire queꝝ quereret. tanq̄ p̄tereūtes aliquos interrogari iubet vbi audissent esse athanasium. **C**ūq; respondissent

se vidisse eū nō longe euntez tota celeritate perā
siens. pperat inuanū. festinans capere quem ante
oculos videre nō potuit. Ille vero dei v̄tute etiā
municus alexandriam redijt. ibiqz tuto larebras
vsqz quo p̄secutio cessaret exegit. .XXXI.

**De sepulcro babilie martiris & theodozi sup-
plicijs. Vbi supra.**

Odit & aliud iulianū vecordie sue ac le-
uitatis indicium. Nam cū dafnis in sub-
urbano anthiochie iuxta fontē castaliū
libaret apollini & nulla ex his que q̄rebat respon-
sa susciperet. causasqz silentij p̄cunctaret a sacer-
dotibz demonis. aiūt babilie martiris sepulcrum
p̄e assistere. & ideo responsa nō reddi. Tūz ille
venire galileos. hoc em̄ nomine nostros appellare
solicus erat. & auferre sepulcrum martiris iubet.
Igit̄ ecclesia vniuersa aueniens mulieres & viri-
iuuenesqz & virgines. immensa exultatione suc-
cincti. trahebant longo agmine archam martiris
psallentes sūmis clamoribz. & cū exultationibus
dicentes. Confundant omnes qui adorant sculpi-
lia. & qui gloriant̄ in simulacris suis. Nec in auri-
bus p̄phani. p̄ncipis p̄ sexmilia passuū. tanta ex-
ultatione psallebat omnis ecclesia. ut celū clamo-
ribz resultaret. Vnde ille in tantā iracundie ra-
biem deductus est. ut altera die p̄phendere xp̄ia-
nos passim & trudi iuberet in carcerem. ac penis
& cruciatibz affici. Qd̄ salustius p̄fectus eius nō
p̄bans. licet esset gentilis. tamen iussus exequi.
Et dephensum vnū quendam adolescentē. qui p̄us
occurrit theodozi noie. a p̄ma luce vsqz ad horaz
decimā tanta crudelitate. & tot mutatis carnifici-
bus tortit. ut nulla etas simile factuz meminerit.
Cū tamen ille in eculeo sublimis. & hincinde la-
teribus instante tortore. nichil aliud faceret. nisi
vultu securo & leto psalmū quē pridie omnis ec-
clesia cecimerat iteraret. Cūqz se om̄i expensa cru-
delitate. salustius nichil egisse p̄spiceret. recepto
in carcerē iuuenem abisse ferē ad imperatores. &
quid egerit nūciasse ac monuisse. ne tale aliqd̄ tē-
ptare decetero vellet. Alioquin & illis gloriāz. &
sibi ignominiam quererēt. Hūc theodozi ip̄i post
modū apud anthiochiā vidimus. Et cū require-
remus ab eo. si sensum doloris habuisset ex mee-
gro. dicebat. dolores se quidē p̄az sensisse. astitit
se aut̄ quendam iuuenem. qui sudanti sibi lintheo
cāidissimo sudores abstergeret. & aquā frigidāz
frequent̄ infūderet. & ita sese delectatū. ut tunc
mestior factus sit quādo deponi de eculeo iussus
est. **Tripartita historia.** Cū ergo iulianus ut dī-
ctum est peteret responsa apud p̄chū dafneū de
p̄bici belli victoria. demō accusare cepit vicini-
tatem corporis babilie martiris q̄statim iussit au-
ferri. Quo facto fulmen celitus missum omne tē-
plum incendit. ip̄m apollinis simulacrū aureum
& deauratū redegit in puluerē. .XXXII.

**De malis factis sub iuliano & reliquijs ba-
p̄tiste. Vbi supra.**

Ibenē ergo vasa ecclesiarum sacra. fisci-
erario deputari. Iulianus aut̄ auūculus
huius iuliani. cū pallia deo dicata anthio-
chie in vnū collegisset. p̄iciens ea in terza. p̄tume-
liose etiā sup̄ ea sedit. moxqz verenda eius & loca
femoribz circūposita. tanta putredine p̄cussa sūt.
ut vermes crearent. quā passione vsqz ad mortez
nō caruit. Heliopolite aut̄ qz fm̄ suas antiquas le-
ges. virgines eoz nō forni cabant̄ anteq̄ nuberēt

virgines sacras isolitas populo videri nudas sta-
re in theatro cogebant. Quas primū illudentes.
postea totunderunt. nouissime per mediū sectas
porcos ut eas comederent puocabant. In ascolo-
na & gaza. pagani diuidentes vteros virginū. &
oideo cumulantes porcis apponebant. In sebastia
iobānis baptiste sepulcrum aperuerūt. ossa igni
tradiderunt. puluerem disperserunt. **Beda de
temporibz.** Sed dei p̄uidencia affuerūt quida m
de hierosolimis monachi mixti colligentibz. quiqz
ad patrem suū philippū que auferre poterāt p̄u-
lere. Ille vero ducēs sup̄ se tantū thezaurū p̄p̄ijs
seruare vigilijs. ad maximū tunc pontificem atha-
nāsum p̄ iulianū dyaconū suūz misit. que ille su-
scepta paucis arbitris sub cauato sacrarij pariete
inclusa p̄phético spiritu p̄ futura generationi po-
stere p̄seruauit. cuius p̄sagium sub theodosio p̄m-
cipe p̄ theophilū eiusdem vr̄bis ep̄m p̄pletum est.
Qui destructo serapidis templo. sancti iobānis
ibidem cōsecrauit ecclesiam. **Theodozicus.** In
heliopoli ciuitate phenicis pagani secantes ven-
trem sirilli dyaconi etiā ex eius iecore comederūt.
Quo scelere quicūqz p̄cipati sūt. caruerūt den-
tibus. & elingues facti sūt. qz lingue eozū putre
facte defluerūt. visum etiā p̄diderūt. In emissa
ciuitate p̄e p̄fatam heliopolim ecclesiaz nup̄ deo
p̄secratam dyonisio guimūdi. id est. muliebz dica-
runt. simulacrū illic statuentes androgeū. **So-
zomenus.** Interea dū gazei hilarionē monachū q̄re-
rent. fugit in ciciliam vbi ligna de montibus colli-
gens. & in ciuitate vendens transigebat vitam.
Cūqz eius virtus ibi patefacta fuisset p̄ demones
venit in dalmacias. vbi etiā mare qd̄ quedāz loca
occupauerat orando repulit. Nouissime vero duz
nauigaret in cipruz. inuitat̄ ab ep̄o paphi dilexit
locum. & circa p̄ediū caribdim appellatā p̄hatus
est. **Theodozicus.** Apud anthiochiā sublata
sunt ianue maioris ecclesie. Ingredientibus ergo
iuliano p̄fecto orientis. & quondā xp̄ianus felice
p̄posito thesauroz regaliū. & helpidio comite re-
rum priuatarū. iulianus p̄fectus vtra sacrū altare
mixit. Felix aut̄ videns vasa p̄ciosissima que p̄stā-
tinus & p̄stantius frequent̄ obrulerāt. Ecce inq̄t
in quibz vasis marie filio ministratur. Nec multo
post iulianus visceribus putrefactis interijt. ster-
cora emittēs nō inferius sed superius. Quē vehe-
ment̄ increpabat vxor sua xp̄ianissima. Rogabat
ergo imperatozē. ut ecclesia quibz fuerat sublata
redderet. Sed nō flectens imperatozē mortuus
est. Felix aut̄ fundēs sanguinem ex ore die ac no-
cte. venisqz corporis vndiqz vacuatis. celeriter ē
extinctus. **Valentianus** etiā tūc millenarius. po-
stea imperatoz. p̄cussit vnū de m̄stris templi for-
tune pugno. qui aspgendo quasi purgabāt ingre-
dientes in templū. Cū vidisset aque guttā in pal-
lio suo dicens se illa purgatōe inquinatū. ob quā
rem statim missus est in exiliū. .XXXIII.

De passione sancti gallicani. Ex gestis ei.

Sub hoc iuliano passus est sanctus galli-
canus. qui olim m̄ister militie p̄stantini
ab eodez valde dilectus filiam eius con-
stantiā sibi poscebat vxorē. Tūc cōstantinus val-
de p̄tristatus est. videns eum paganū & filiā suā
virginitatis habere p̄positū. Tūc ait cōstantia pa-
tri suo ne de deo distoeret. Sed si gallicanū p̄pe-
raret p̄ra scitas ad p̄liū qd̄ vigeat. securus ei se
redeunt̄ victori de p̄elio sponsā daret. **Iobānes**

quoq; & paulus primicerij constantie cū gallicano
prexerūt ad bellum. & due filie gallicani artica &
archemia cū cōstantia remāserūt. Gallican? itaq;
victor rediit. & ab omnib? gratanter acceptus.
ad ecclesiam apostoloruz redditurus gratias pe
rauit. Qd̄ videns constantinus obstupuit. & querē
ei cur hoc fecisset. gallican? respondit. Cuz essem
in p̄lio. & deficientib? nostris quid agerē igno
rarem. paul? & iohānes dixerūt michi. q̄ victo
riam obtinerem si votū facerem deo celi. Qd̄ sta
tīm ut feci. apparuit michi quidā iuuenis & ferēs
crucem in humero dixit michi. sume gladiū tuum
& sequere me. Tūc affuerūt michi duo armati mi
lites. qui me utroq; latere cōfirmātes duxerūt per
medios hostes ad regem ip̄oz. Quē cum duobus
filijs eius vinctos ab eis accepi. & nullū pro
fus occidi nec feci nec iussi. Me vero xpianuz deuouī
& etiā a diuigio abstinere p̄posui. Gaudētib? ergo
cūctis. due filie eius iam p̄ cōstantiā p̄uerse. cum
ip̄a in virginitate p̄manserūt. Ip̄e vero inde rece
dens ad urbem ostiensem. monasteriū edificauit
& ibi peregrinis & pauperib? manu p̄pria mistra
uit. Rogatus vero ut ibi esset ep̄us. noluit. s; ip̄e
qui ordinarē elegit. Tantaq; ibi miracula facie
bat. q̄ ex solo visu de obsessis corporib? demoīa
effugabat. Habebat autē q̄ttuor casas in quibus
sustentacula pauperuz reponebat. quas de? ita cu
stodiebat. q̄ quicūq; maliciose uel causa tollendi
aliquid intrabat. statim aut demoniac? aut lepro
sus fiebat. Tūc interrogata demoīa respondebat
q̄ nisi gallican? sacrificaret. morbus iste om̄s ied
dituū exactores inuaderet. S; qz tantū virū nul
lus de hoc puenire audebat. mandauit ei iulianus
imperator. ut aut inde discederet aut ydolis imo
laret. Qui statim relictis omnib? alexandriā petiit
& ibi sanctis p̄ annū p̄tinuū iūct? fuit. Inde etiā
secessit in heremū. vbi cū sacrificare cōtemneret.
decollatus migravit ad dñm. hilarim? autē q̄ quon
dam gallicanū in ostiensi urbe susceperat. cuz co
gere? a p̄secutorib? fidei xpiane sacrificare nollet
fustib? cesus martiriū sūpsit. Cui? corpus vene
rabiliter xpiani sepelierūt. Hui? passio in ostia ce
lebraē. xvij. kl. augusti. XXXIII.

Passio facti iohānis & pauli. **E**x gestis eoz
Vlianus autē imperator audiens q̄ iohā
nes & paulus. de reb? suis pauperes su
stentarent. mādauit eis. q̄ sicut constanti
no. ita sibi adherere deberent. At illi dixerūt. Dū
gloriosi imperatores constantin? & filij ei? p̄stant
& constantius se esse seruos xp̄i gloriabantur. nos
xpiani famulabamur eis. Tibi vero qz religionē
plenā virtutib? reliquisti. obedire stemnīmus. &
a te nos omnino subtraxim?. quib? ille remanda
uit. Ego clericatū in ecclesia tenui. & si voluissem
ad primū gradū ecclesie puenissem. S; cōsiderans
vanū esse mercedem sectari & ocīū. militie animuz
tradidī. & dijs sacrificans. ita egi ut ad imperiuz
puenirem. Vnde vos regia aula nutriti. nō debe
tis deesse a latere meo. ut p̄mos vos habeā in pa
latio meo. Q; si me stemnitis. agā ut non stemni
debeam. At illi responderūt. Deū tibi p̄ponētes
nō timemus p̄dere amicitia hominis mortalis. ne
inimicitias incurram? eterni dei. Ad hoc iulian?
Si intra .x. dies vltro ad me venire stemperitis
ccacti post hoc facietis. qd̄ sponte facere nō cu
ratis. Qui dixerūt hōdie p̄fice qd̄ post .x. dies fa
cturus es. Iulian? dixit. Putatis q̄ vos martires

faciant sibi xpiani. Si qd̄ dico nō feceritis. puniā
vos nō ut martires. sed ut publicos hostes. Cum
ergo p̄ .x. dies omnia pauperib? erogassent. die
vnoctima hora tene venit ad eos terencianus. &
cū sacrificare nollent. fecit foueā in domo illozū.
& ibi decollatos abscondit. diuulgans q̄ iussu ce
saris in exiliū missi essent. Statim iulian? in bello
p̄faz occisus ē. Cui cū iouinian? successisset. ap̄te
sūt ecclesie. & cepit religio xpiana gaudere. De
mones autē ex obsessis corporib? inera domū san
ctoz eijciebant. p̄fitentes passionez eoz ita ut &
filius terenciani in domo illa clamaret. q̄ san
ctis martirib? vreret. Qd̄ videns terencian? ad
fidem p̄uersus est. & filius eius a demone mūda
tus est. Refert autē beatus greg. in omel. euāgelij
Si quis vult post me venire. qd̄ quedā matrona
valde religiosa ad ecclesiā hoz martiz crebro ve
niebat. Quadā die cū ex more ad orandū venisset
egrediens duos peregrinos inuenit. & eis elemo
sinam dari iussit. Sed p̄iusq; eius dispensator eis
ad largiendū elemosinam appinquaasset. Astiterūt
ei vicinūs & dixerūt. Tu modo nos visitas. nos
te in die iudicij requirem?. & quidq; poterimus
prestābim? tibi. & hoc dicto disparuerūt.

XXXV. **D**e sancto donato arethi
no episcopo. **E**x gestis eius.

Vb eodē imperatore passus est sanct?
donatus arethimus ep̄us. Qui quondā
rome clericus. in titulo pastoris nutrit?
a pigmentio p̄sbitero eruditus est omni munda
na sapientia cū iuliano impatore. diuina doctri
na mansuetus & humilis lector. Postq; autē iu
lianus imperiuz sūpsit. patrem & matrem donati
gladio iussit occidi. Donat? vero fugit in opidū
arethimū. & suscepit eū quidā hilarinus noīe mo
nachus cū gaudio. & cepit cū eo habitare om̄ib?
dieb?. Diuq; dño in abstinentia seruauit. multiq;
egrotantes ad eos veniebant. & eoz orationib?
salui redibant. Erat ibi ep̄us ciuitatis satirus no
mine. qui sanctū donatū dyaconem osecrauit. Et
postmodū etiā eidem benedictionez p̄sbiteri? stu
lit. In illis diebus erat vir quidā noīe eustasius
coreptor tuscie & exactor fisci. & dum ageret
municipalia supuenit bellum qd̄ exagitabat puin
ciam. Vxor vero eius nomine eufrosina. dū vidit
set hostem puenire & amoueri. tulit pecuniā pub
licam & abscondit eā. & in hac tribulatione puen
ta est morte Reuersus autē vir eius iam tpe pacis
inuenit vxorem suā eufrosinam mortuā. & cepit
pecuniā fisci querere. & cum nō inueniret. spelle
bat a principib? ut tradere? ad supplicia cū filijs
suis. Qua causa venerūt ad sanctū donatū p̄sbi
terū qui dixit. ad eustasiaz. ostende michi sepultu
ram vxoristue. Et dū venisset ad locū eustasius
misit se donatus in faciem suā sup sepulcri locū
orans dñm omnipotentē. et voce clara dixit. Eu
frosina per spiritū sanctū te adiuo ut dicas quid
fecisti. aut vbi posuisti pecuniā. pro qua vir eu?
torque? Et facta est vox de sepulcro dicena. An
ingressu domus mee eam effodi. Eadē hora acces
serūt ad locum vbi dixerat et foderūt. et inue
rūt pecuniā cū gaudio. et liberatus est a calūnia
eustasius. et ceperūt omnes gaudere in oratione
et fiducia beati donati. Post obitum beati satiri.
donatus in ep̄m electus est. et licet renitens pro
motus. Cum autē quadā die missam celebraasset.
et dyaconus sanguinē dñi populo traderet. Idez

dyaconus a paganis impulsus cecidit. et calicem factus fregit. Vñ ipse valde cum populo tristis fuit sed eius tristitia sanctus donatus ilico releuauit. Nam fragmēta calicis suscepit. & facta oratione in formā p̄stīmā restaurauit. Quo signo percussī pagani fere lxxx. baptizati sūt. Post hoc quodazianus augustal' ipm cum hilarino sibi p̄sentari fecit. & ut dijs imolarent p̄cepit. Cui donatus ait. Sacrificet dijs tuis miserī. qui nō credūt xpm filiū dei. Tūc iratus quod azianus iussit ut os eius cum lapidibus tūderet. Qui cum diu cederet. in aspectu hilarini sup̄dicti monachi donatus ep̄us dixit. Ego semp hoc optaui. Deinde iussit hilarinuz expoliari. & extendi in pauimento & fustibus cedi. Qui cum cederet emisit spirituz. Hoc videns quodazianus ofusus est. & iussit donatū ep̄m in custodia retrudi.

.XXXVI. De quibusdam eius miraculis & transitu.

Eodem tēpore ceperūt ad eū multi xp̄iani venire egrotantes. ut a languoribus suis curarent. quos xp̄i nomine inuocato curabat. Inter hec nāq; erat possessio sub territorio ciuitatis curie. secus quā erat transitus publicus. in ipso erat fons aque tam noxius. ut si quis ex eo biberet statim moreret. quod audiens homo dei donatus. a vinculis quodaziani iam absolutus. euocatis ad se clericis. accepto sancto euangelio & cruce. uetus asino intrepidus p̄cessit ad locū aque. Vnde exiens draco immanis cum ingenti impetu in occursum eius venit. caudaq; pedes inuoluit asinuli. Reliquoq; se contra donatū erexit uoluit. quē donatus facta oratione ad dñm. vno feriens verberare flagelli extinxit. Tunc uenit plures in unū. & struem lignoz ingentē p̄positam super imensaz bestia sub accessu igne flama p̄sup̄sit. Vex nimio labore defectus populus cepit sitis ardoze fatigari. & tamen nō audebant adhuc suspecti fontis poculuz appetere. Approximās autē fonti homo dei donatus. facta oratione orariū suū p̄licans in circulo in terraz posuit. Ipseq; ad turbas rediens puero suo dixit. Accipe situlam & vade ad locuz ubi vidisti me stare orantem & hauriens affer aq̄. Quo facto gratias agens dño. benedicēs bibit. & omnib; circūstantib; dedit. Eo tpe filia theodosij potentissimi pagani a demonio vexabat. qui donatū p̄ legatos ad se vocatū letus suscepit. Introēte autē sancto demon exclamauit. parce donate quid me p̄sequeris. Cui ille. Exi immūde spiritus ab illa. At ille. Da michi inquit transitū quo modo exiam aut quo vadam. Video em̄ signum crucis in te ex qua ignis p̄tra me exit. Cui sanctus. Ecce habes transitū. vade ad locū tuū. id est. ad heremū vnde venisti. nichilq; noceas homini. Ex eunte autē demone. p̄mota est tota domus & ianue p̄cussa sūt. Interea mortuus quidam efferebat. & homo quidā habens in manu cirographū tenebat funus dicens debere sibi ab ip̄o solidos. cc. & nō p̄mittebat sepelire euz. Eratq; in circūitu turbe fremitus multus. Quidā autē viri eminus agnoscentes eū. p̄siliū dederūt vxori illi? defuncti dicentes. Curze interpella istū hominē dei. Que p̄cidens ad pedes eius. ait fac in me misericordiam q̄ vidua sum. & geminis circūdata sū malis. Virū p̄didit. & sepelire mortuum nō p̄mittoz. Dixit autē vir meus q̄ p̄pleuit illi ip̄az pecuniā. & remā sit eius cirographus apud eū. Tūc iungens se homo dei ad feretrū & defuncti manū tangens. eūq;

vocās dixit. Surge & vide quid agas cum hoīe isto qui nō p̄mitte te sepeliri. Qui residens cōsutaue eū de p̄pleto debito. & accipiens cirographū tuū sedens in feretro scidit illud. Aspicieus autē in hominem dei dixit ei. Iube ergo me dormire iterū. Dixit ei sanctus donatus. vade fili in requiē. Tāta deniq; siccitas obtinuit terraz. ut viriditas arborū & herbarū omnino desolaret. & populū fame cruciaret. Exiens igitē homo dei extra ciuitatem. orauit dñm hiesū xpm. & statim veit nebula aquosa. & effusi sunt celitus tanti imbres. ut regiones inundarent. Cui? facti gaudio populū recreat? est. Cūq; sanctus dei leuib; esset vestib; indutus ita siccis vestimentis redijt. ut sup̄ eum nec vestigiū pluuiē haberet. Audiens itaq; quodazianus quāta mirabilia xpus p̄ eum ostendisset. iterum misit eum in custodia. nec multo post fecit eum capite trūcari. Cui? corpus a fidelib; sepultū est iuxta sepulcrū sancti hilarini p̄pe muros ciuitatis archimē ubi p̄ eos dñs multas virtutes operat? est ad laudem sui nominis. .XXXVII.

De passione sancti gordiani & epimachi.

Ex gestis eorum.

Quoniam autē iulianus p̄sequeret xp̄ianos. gordianus eius vicarius p̄cepto eius sanctū ianuariū p̄sbitēz volebat p̄pellere ad sacrificandū. sed tandē p̄p̄dicationē ip̄i? ianuarij p̄uersus. p̄xit flens ad vxorem suā nomine marimā. & cum ul corā sancto ianuario p̄strati baptisimū petebant. Ad hoc sanctus ianuaris respōdit. Videte si bene creditis. & ne quid in absconditis teneatis. Marina respondit. vnā ymaginem iouis habem? repositam. qua dei martires torq̄bant. & sic ducens eū in thalamū suū. ostendit ei simulacrum. Quod sanctus ianuaris? apprehendens igne p̄flauit. & in cloacam p̄iecit & sic baptizauit gordianū cum vxore & cum alijs. liij. Post dies. xiiij. iussit iulianus imperator clementiano ut videret si ianuaris ydolis p̄sensisset. quod si nō fecisset celus fustibus interiret. Videns ergo clementianus etiā gordianū p̄ eum p̄uersus. cucurrit hec nūciare iuliano. Qui iratus iussit ianuariū exilio p̄demnari Gordianū vero a clementiano loco eius substituto ad sacrificandū p̄pelli. aut nolentem p̄tm? de collari. Decollatus ergo cum quinq; diebus ad carnes p̄iectus fuisset. & nullus eū tangere p̄sup̄sisset. a familia sua nocte raptus est. Et cum beato epimacho quē idem iulianus duduz occidi iusserat sepultus est. .XXXVIII.

De ceteris martiribus eiusdem temporis.

DActo. Assi sunt autē et plures alij sub iuliano quoz gesta non reperi. sed ex martirio hec pauca collegi. Pridie nonas ianuarij rome celebrae passio sanctoz p̄isci p̄sbiteri et p̄sciliani clerici. ac benedictē religiose. qui sub tpe iuliani imperatoris gladio martiriū cōpleuerūt. Nono kl. april. rome passio sancti pigmenij p̄sbiteri. Hic iulianū apostatam a puero nutrit. et sacris literis erudiuit. a quo ip̄e postea in tyberī p̄ fide xp̄i necatus est. Item. xj. kl. iulij rome demetrie v̄ginis. Que cum ante impiuz iulianum p̄ fide xp̄i introduceret. in p̄fessione dñi emisit spiritū. Item. ix. kl. iulij. sancti iohānis p̄sbiteri quē impius iulianus inuidituz via salaria veteri ante simulacrum solis decollari p̄cepit. Item. x. kl. nouēbris apud antiochiaz sirie natale sancti theodozici p̄sbiteri. qui p̄secutione iuliani impij

post eculei penā. et multos durissimos cruciatus
etiā lampadib? circa latera appositis inflamatus.
cuz in pfessione xpi psteret occasione gladii. mar
tirium pfūmauit. Itēz quarto noñ. decembris ro
me passio sancte niniane martiris. Que iubente
imperatore sacrilego. tādū plūbatī cesa est. do
nec spiritū redderet. **XXXIX.** De
via iuliani in perfidem. **In vitalpatrū.**

Iulianus apostata pficiscens in pfidem.
misit demonē in occidentē ut adduceret
ei inde aliq? responsū. Qui demon veni
ens vbi quidaz monachus habitabat. nō poterat
trāsire. sed stetit ibi p. x. dies. qz tādū ille mona
chus nō cessauit orans die ac nocte. Qui reuers?
ad iulianū sine effectu nūciauit ei. quomō publi?
monachus nō pmiserat eū transire. Iratus ille ait
Cū reuersus fuero faciā in eum vindictā. Et nō
multo post extinctus est. **Mox vn? ex pfectis ei?**
venditis omnib? que habebat. iuit ad illū senem.
& factus est monachus magn?. **Socrates.** In
antiochia erat quidā optin?. adolescentiū pedā
gogus. Cuz ergo iulianus minatus fuisset. omnes
xpianos euertere cū rediret victor a pfide. **Ait li**
banius sophista ad illū pedagogū. quasi nos deri
dens. **Nūc inquit fabri filius qd putas ager.** Cui
ille pphetans. **Creator inquit oīm quē tu fabri fi**
lium nominasti. iuliano fabricat locellū sepulture
Post paucos em̄ dies mortu?. in locello adduct?
est. **Responsū autē demonis de illi? victoria fuit.**
Nūc omnes aggredimur dei victoria trophea re
ferentes circa flumiū tīcen. **Hoz ergo dux ero bel**
ligerator marz. **XL.** **Passio sancti**
quiriaci & matris ei? & amon. **Ex gestis eoz.**

Iulianus igit? cuz oīra pfas exiret in bel
lum. veniens hierosolimaz. fecit exquiri
sanctū quiriacū ep̄m. qui a parentib? q?
dem iudas noīatus est. Sed a venerabili helena
post baptisimuz quiriacus vocari iussus est. Huic
pposuit iulianus substantiā & honore si sacrificā
ret ioui. Qui cū penitus nollet acquiescere iussit
eum imperator extendi. & eum forcipe ferrea os
eius aperiri. atqz illi plumbū infundi. ut interiora
viscera eius oflagrarenē. **Ipe autē hoc sustinēs in**
celū tacens aspiciebat. & post duas horas cū euz
mortuū omnes sperarent. eleuans vocem suā ex
clamauit dicens. xpe eterne & inexinguibilis splē
dor benedico te. qz dignū me fecisti picipari san
ctis tuis. **Depcor autē te. ut isti? mali operarij ela**
tio nō vincat me. sed tua potentia pfirmet me. **Et**
cū pplestet orationē iulian? ait. **Ecce quiriace qn**
tum dimisi te verbosari. multotiens audiui talia
sed sacrificā deo ioui. **Cui ille. Ego ei qui verus**
est deus credidi. qui te destruet in superbia tua.
Tūc iulianus iussit grabatū ereuz afferri. & in eo
sanctū virū extendi. & carbonēs ignitos subster
ni. & spergi sup eum sal & adipe. & desup virgis
cedi. ut venter eius & interiora viscera laxarenē
ab igne. & dorsum desup virgis verberari. **Qui**
eleuās vocez suā hebraice orabat. **Admiratus autē**
tirann? sup ingentez patientiā eius. iussit eum in
quoddā domiciliū inclusū custodiri. donec excogi
taret qua morte euz pderet. **Cūqz transissent duo**
dies. **Beata anna mater eiusdem quiriaci veniens**
hortabā eū ad viriliter agonizandū. **Ministri autē**
sachane statim reculerūt de ea tirāno. & iussit eaz
exhiberi. **Que cū nollet sacrificare iussit eā capil**
lis suspensam inūgulari. & in hac pena trib? ho

26

ris manens. cū oīno nō loqueret. ait ad eā iulian?
Quid est anna. bene acceperūt te vngule. Que re
spōdit. **Insensate canis & omnis iniquitatis ope**
rariē. si habes maiora tormenta infer. parata sum
em̄ certare oīra patrem tuū sachanā. quem spero
me p nomen xpi vincere. **Tūc ille iussit lampades**
magnas arduentes laterib? eius applicari. **Sancta**
autē exclamauit ad dñm & orans emisit spiritum.
Quā tollentes xpiani sepelherūt. Tūc iussit iulia
nus quiriacuz adduci & ait. **Dic michi quiriace.**
quib? maleficijs omnib? nobis caliginē induxisti
tanq? nō sentiens penas. & ideo nō vis imolare.
Qui respondit. Anathematizate indignē canis. q
virtutez dei ouertis in maleficijs. nō post multos
dies celesti plaga pcutieris. **Tūc iussit iulian? al**
tam fossam fieri. **Et p incantatores serpentū cor**
nugas aspides. & multitudinē venenosam serpen
tiū in ea mitti. ac sanctū virū inter eos pici. **Qz**
euz fieret dicebat quiriacus. **Gratias tibi ago dñe**
hiesu xpe qz non solū in teipō pplesti pphetiā da
uid. sed in nos humiles & miseros hanc gratiā di
gnatus es pfūmare. ecce em̄ sup aspides ambula
mus. & oculamus leonē & draconē. hoc eo dicē
te iulianus bestias obuī pcepit. **Cui miles quidā**
ait. **O rex insensate & demens hūc virū interfice**
re volens. nec magi nec aliquis ex vanis dijs tuis
potuit talia miracula facere. in veritate cert? suz
qz magnus est deus xpianoz. ppter hec verba iul
sus est a tirāno decollari. vocabat em̄ amon. **Qui**
vadens ad locū dixit. dñe deus quiriaci ep̄i hiesu
xpe. suscipe animā meā in pace. hec dicens exten
dit collū & in gladio pfūmauit martirium.

XLI. De pfūmatione martirij sancti

Post hoc iulian? vocans. **Quiriaci.**
quiriacū suadebat ut negaret crucifixū
Qui respondit. o cor pueruz & sensus
extinctus. suades ut tantoz bonoz pstatorez deū
negem. ut ppter te miserabilis fiam & filis tibi.
Iratus autē iussit cacabū magnū oleo impleri & ca
lesieri. **Tantū autē feruebat cacabus. ut nō possēt**
astantes vaporē eius sustinere. & pcepit sanctū
mitti in eū. **Qui faciens signū crucis in frontē in**
trauit dicens. **Dñe hiesu xpe. qui iordanē sancti**
ficasti. qui michi baptisimū per aquā dedisti. ecce
nūc itēz in oleo baptizor. itēz terciū martiriū ha
beo pfectuz sanguinis lauacro. qd iam longo tpe
expecto. **Tūc tirann? furorē replecus. iussit eum**
cū magno conto in pectus pcuti. **Percussus autē**
vnā emisit vocem petens a dño ut celer? de hoc
seculo recedere posset. **Et sic assūptus est in glo**
ria q̄rto nonas maij. **Iste fuit iudas p quez helena**
sanctā crucem dñi inuenit. **Ipm em̄ postea baptiz**
zatum emendauit episcopo qui tūc erat hierosoli
mis. **Quo sez ep̄o mortuo. beata helena que ibidē**
morabat. accersiuē vrbis rome ep̄m eusebium. &
ordinauit iudam episcopū ecclesie hierosolimoz.
Mutauitqz nomen eius. & vocat? est nomen ei?
quiriacus quē tanta gratiā pfecuta est. ut demo
nes oratōe fugerat. omnesqz ifirmitates sanaret
Cui etiā beata helena multa dona reliquit in vs?
paupēz. **mādans omnib? cristicolis diem inuen**
tionis sancte crucis celebrare. **Qz autez passurus**
erat a iuliano. hocipsū p̄dixerat ei. oīm bonoz
inuidus dyabolus. **Post sancte crucis agnitōnez**
factā p mortui suscitacionez. vociferans p aera &
dicens. **O iuda p te eiicior mueniam & ego quid**
faciaz. aduersū te suscitabo aliū regē q̄ dereliquet

crucifixum. & immittet in te tormenta meis exequens filijs. & tunc cruciandus crucifixus negabis. Cui iudas spiritu feruens ait. Qui mortuos suscitauit christus. ipse te damnet in abissu ignis eterni.

XLII. De licentia reparandi templi iudeis concessa. **Rufinus. x. li.**

Anta vero eiusdem iuliani fuit ad decipiendum subtilitas & calliditas. ut etiam in felices iudeos vanis sermone illectos. ut ipse agitabat illuderet. Quos primo omnino puocatos ad se interrogat. cur non sacrificarent cum eis. cum lex sua de sacrificijs imparer. At illi occasione se iuenisse episcopi rati non possumus. inquit nisi in solo hierosolymorum templo. ita namque precepit lex. Et accepta ab eo reparandi templi licentia. in tantum insolentia presuenerunt ut aliquis eis prophetarum reddere videretur. Igitur & omnibus locis & puertis uenere iudei locumque templi olim igne consumpti. aggredi cepere. comite preperandi operis ab imperatore concessio sumptu publico & puato res omni instantia gerebant. Interea ea insultare nostris ceperunt. & velut repatis sibi regni temporibus ominari acriter. ac se uicinia ostentare presus in magno tuore & supbia agere. Cirillus pro maximus confessor hierosolymis episcopus habebat. Apertis igitur fundamentis. calces ceteraque sunt adhibita. nichilque omnino deerat. quod die postera veteribus deturbatis noua iaceret fundamenta. Cum tamen episcopus diligenti consideratione habita. vel ex his que in danieli propheta de temporibus legerat. vel que in euangelij dominus presixerat presensceret. nullo genere fieri posse. ut ibi a iudeis lapis super lapidem poneretur. Res erat in expectatione. Et ecce nocte que ad incipiendum operum iam sola restabat. terremotus ingens obortus. nec solum fundamentorum saxa. longe lateque iactant. verum etiam totius pene loci edificia complanant. Porcicus quoque publice. in quibus iudeorum multitudo que operum videbatur insistere remanebat. ad solum deducte omnes iudeos que reperiuntur oppressere. Luce vero orta. cum se mala crederent effugisse. ad requirendos eos qui oppressi fuerant reliqua multitudo cucurrit. Edes erat in inferioribus templi demersa habens aditu inter duas porticus que fuerant complanate. in qua ferrea menta aliaque operum necessaria seruabantur. e qua subito globus quidam ignis emicuit. & per medium platee percurrere. aduersis & examinatis qui aderant iudeis ultro citroque ferebat. Hoc iterum sepius & frequentissime per illam totam diem repetens. primas populis temeritate flammis ultroque coarcebat. Cum iterum ingenti pauore & trepidatione omnes qui aderant deteriti. solum deum uerum christum presiteri cogebant inuiti. Et ne hoc casu fieri crederent. In sequenti nocte in uestimentis omnium signaculum crucis ita euidenter apparuit. ut etiam qui diluere per sui infidelitate uoluissent. nullo genere ualeret abolere. Sic deteriti iudei atque gentiles. locum simul & cepta inaniter reliquere.

XLIII. De mirabili nece iuliani imperatoris. **Amphilochius in uita sancti basilij.**

Iulianus itaque pergens extra presas. uenit in partes cesariensis. Basilius autem simul cum coassistens sibi obuiauit ei. Que uidebat imperator dixit. Supplicatus sum te o basili. Qui respondit. Ueniam pharisis. & obtulit ei per benedictionem tres ordeaceos panes. Imperator autem iussit stipatores suos accipere quidem panes & redere ei fenam dicens. Ordeum pabulum est iumentorum quod dedit nobis. recipiat & ipse fenam. Qui suscipi-

ens dixit. Nos quidem o imperator ex quibus comedimus obtulimus tibi. Tu autem ex quibus nutris irrationabilitate nature reddidisti nobis. Voluntaria quidem irridens. non uoluntaria nobis in partem fecisti hoc feno. Audiens hoc iulianus & insaniens dixit ad eum. perastio istius feni sine ablatione dabit tibi. quando autem presas subiiciens reuersus fuero. desolabor ciuitate tua ut fiat ferifera magis quam homifera. non enim ignoro audacia a te populo suasa ut a me adorata deam postquam eam statuerim non ferens fascinationem ostringeret usque ad finem. Et hec dicens pergebat ad presas regionem. Regrediens autem basilium in ciuitate. & puocans omnem multitudinem. narrauit ei imperatoris uerba & dedit ei presiliu optimuz dicens. Pecunia fratres ad nichil reputate. & salutem uestram puicete. ut si datum fuerit episcopus tyranno muneribus eum placemus. Qui abeuntes in domos suas que habebant in manibus suis. unusquisque attulit ad eum cum alacritate. auri scilicet argenti lapidumque preciosorum infinitam multitudinem. qui posuit in thesaurario. subscribens uniuscuiusque nomen. dicens eis. Potens est dominus & illum atrectare. & nobis presua restituere. Statimque precepit omni populo & omni clero ciuitatis. cum mulieribus & infantibus ascendere in montem didimi. in quo honoratur & adoratur dei genitricis uenerabile templum. & tribus diebus ieiunium suscipientes. postulauerunt deus dissipari iniqui imperatoris sensum. Et adhuc postulantes eis & uigilantibus in oratione cum sereno corde. uidit basilium in visu. multitudinem militie celestis. hinc & inde in monte. & in medio eorum super thronum gloriosum sedentem quandam in muliebri habitu. & dicentem ad proxime sibi astantes magnificos uiros. Vocate michi mercurium. & abibit interficere iulianum in deum & filium meum blasphemantem. Sanctus autem cum armatura sua adueniens. iussus est ab ea uelociter abire. Et aduocans illa domina basilium. dedit ei libellum habentem in historia omnem mundi facturam. Dextrosu uero hominem plasmatum a deo. In fine autem ubi plasmatus homo prece. Suscipiens autem basilium librum. in presentia eius legit. usque ad subscriptorem prece. Et continuo expugnans a somno. sub timore simul & gaudio constitutus erat. Simile uisionem mortis iuliani. uidit ipsa nocte & libanius sophista. cum esset in preside & questoris ageret dignitate. Expauescens ergo magnus basilium. cum eubolo solo uenit in ciuitate adijtque sepulcrum sancti martini mercurij. in quo & ipse iacebat & arma eius preseruabant. Querens autem ea & non inueniens uocauit custodem et sciscitabat ab eo ubi illa fuissent. qui cum sacramento iurabat. uesperis ibi ea fuisse ubi perpetuo commiseruabant. Credidit ergo uisioni. et cum gaudio recurrit ad montem omnibus adhuc dormientibus quos excitans ad orationem hortatur est. et cum exultatione euangelizauit illis reuelationem sibi factam. et tyrannum hac nocte interfectum. et cum omnibus gratias agens reuersus est ad ciuitatem. et ueniens ad sepulcrum sancti mercurij inuenit lanceam illi sanguine madidam.

XLIII. De miraculosa missa sancti basilij et uersione libanij.

Et iterum cum omnibus gratias agens deo imperauit cunctos uenire in magna ecclesia. et precipare diuinis mysterijs et constante et exaltante hostia. uidit colubam auream que cum sacramento dominico super altare pendebat. non moueri sicut solebat terra. et cogitans quid hoc esset. uidit unum diaconem uentilantem inuentem

mulieri inclinare deorsum et transpones eum de altari intra ecclesiam iussit custodiri. Post quod mota est coluba sicut solebat. & hortatus est omnem populum .vij. diebus ibi manere in oratione. dyacone vero ieiunijs & vigilijs submitit. & quod ei abundabat in digentibus dari iussit. & statim velut iussit appendi & precepit de mulieribus. ut que foris velut apparetur dum diuinum misterium pageret. foris misterium poneret & in eo municata permaneret. **O**mni autem populo festiuitate agente usque ad finem quattuor dierum omnibusque in ecclesia congregatis. Ecce libanius iuliani questor fuga versus venit in ciuitate. & audiens aggregationem populi in ecclesia. eo aduenit annuncians impiam mortem tyranni. & dicens quod cum secus eufraten fluiuius esset. & relicta nocte .vij. excubie militum custodiebant eum. Venit quidam ignotus miles cum armis suis & lancea. qui valido & terribili impetu profudit eum. Et subito ascendens nusquam apparuit. **A**lle vero miserum diram atque horribilem vociferationem emittens. cum blasphemio clamore expirauit. **N**arrauit etiam & per ordinem visionem quam ipse in iam dicta nocte viderat. precipitens genibus basilij. postulabat baptizari. quod persecutus cœlestis factus est basilij. **C**raftima die precepit basilij omnes recipere suam pecuniam. **Q**ui omnes dixerunt vna voce. si mortali imperatori hec tribuere volumus. ut non desolare nostram ciuitatem multo magis christo immortali imperatori oportet ea offerri qui a tanto interitu nos redemit. ecce in manibus tuis sunt omnia. sicut tibi deus iusserit age. **Q**ui admiratus eorum magnanimitate. terciam etiam premententibus tribuit. & de reliquo omne presbiterium ornauit cum ciborio. & altare auro puro & gemis preciosis decorauit. **H**ieronimus in cronicis. Iulianus in plenas profectus nostrorum post victoriam diuis sanguinem vouerat. vbi quodam simulato per fugam ad deserta productus. cum fame & siti apostata perdidisset exercitum. & incosultus a suorum erraret agmine. **A**b obuiio forte hostium equite cœto ilia profusus interijt. anno etatis sue .xl. **H**ugo florentis ubi supra. **D**um autem moreretur cepit christum deum blasphemare dicens. **V**icisti galilee vicisti. atque in his vocibus miser expirauit. anno imperij sui .iiij.

Socrates. **A**pud carras ciuitate inuenta est in templo (vbi proficiscens occulte sacrificauerat) mulier a capillis appensa extensas habens manus & vterque apertus. in cuius iecore iulianus victoriam inspexerat. **I**n antiochia vero repte sunt in palatio plures arce humanis capitibus plene. & innumera in puteis corpora dimersa mortuorum. in qua urbe cum nunciata esset mors eius. publicam festiuitatem celebrarunt dicentes in theatris cum exultatione. maxime fatue vatium. vbi sunt vaticinia tua vicit deus & christus eius. **X**LV. **D**e adriano pseudeo discipulo & peregrinato sancti hilarionis.

Ex gestis eius.

Porro adrianus sancti hilarionis discipulus. de palestina inuenit. dicens iulianum occisum. eumque reuertere debere ad monasterium suum. **Q**uod ille audiens detestatur est. **A**drianus autem infelix volens palestina reuertere. & pristinam sub nomine magistri gloriam querens. multas ei iniurias fecit. **E**t post aliquantum tempore morbo regno prostratus. **H**abes igitur senex zananum secum. ascendit classem que siciliam nauigabat. **C**umque venudato eorum codice quem manu sua adolescens scripserat parum nauulum disponeret. & in medio ferme adria-

nan clerici filius arreptus a demone clamare cepit. **N**ilarion serue dei. cur nobis pro te etiam in pelago tutos esse non licet. **D**a michi spacium ut ad terram veniam. **C**ui ille ait. **S**i deus meus concedit tibi ut maneat mane. si autem ille te eijcet. quid michi in uidiā facias homini peccatori & mendico. hoc dicebat. ne qui in nauis erant. cum ad terras peruenissent perirent eum. **N**ec multo post purgatus est puer. patre & ceteris fidem dantibus. nulli se super eius nomine locuturos. **I**ngressus autem pathmum per muntorium sicilie. obtulit nauclero euangeliū. pro subiectōe sua & zananū. **Q**ui noluit accipere. maxime cum videret eos propter codicem & vestes nichil habere. **S**cutarius autem quidam dum in basilica beati petri rome torqueretur. proclamauit in eo demon. ante paucos dies ingressus est hilarion in siciliam seruum christi. & putat se esse secretum. **E**go vadā & proā illū statimque cum seruis suis. ascensa nauis in portum pathmos appulsus est. & deducete se demone. antequam gurgium senis prostratus ilico curatus est. **N**oc quoque signorum eius mirum in sicilia. innumerabilem deinceps ad eum egrotantium multitudinem & religiosorum hominum adduxit. **I**nterea yficius eius discipulus toto senem orbe querebat. licet litora lustrans. deserta penetrans. **C**umque post triennium eum inuenisset. & ad eius genua proclutus. plantas lacrimis rigasset. audiuit a zananō non posse senem in illis regionibus habitare. sed velle ad barbaras quasdam nationes pergere. vbi nomen eius & sermo esset ignotus. **D**uxit ergo eum ad epidaurum dalmacie opidum. vbi paucis diebus in vicino agello mansitans non potuit abscondi. **D**raco enim ex his quos boas vocat (eo quod tam grandes sint ut boues glutire solebant) omnem late prouinciam vastabat. nec solum armenta & pecudes. sed et agricolas et pastores tractu seu spiritus absorbebat. cui cum piram preparari iussisset. et oratione ad christum missa euocatum struem lignorum scandere precipisset. ignem supposuit cunctarum plebes spectante. immanem bestiam cremavit. **V**ni estuans quo se verteret quid faceret. aliam parabat fugam. et solutarias terras mente perstrans merchat. quod tacente de se lingua miracula loquerentur. **E**a tempestate terremotu totius orbis. qui post iuliani mortem accidit. maria terminos suos egressa sunt. et quasi deus rursus diluuium mimaretur. uel in antiquum chaos redirent omnia. naues ad prœrupta delatæ montium pependissent. **Q**ui viderent epidauritanos non ferentes ut fremens fluctibus opidum funditus subrueretur. egressi sunt ad senem. et quasi ad plium proficiscentes. posuerunt eum in litore. **Q**ui cum tria crucis signa pinxisset in sabulo. manusque extra tenderet. incredibile dictum est. in quam latitudine intumescens mare ante eum steterit. **A**c diu fremens. et quasi ad obicem indignans. paulatim in se relapsum sit. **M**irabat omnis ciuitas. et magnitudo signi saluationis quoque prebuerat.

XLV. **D**e assumptione vite eiusdem.

Quod intelligens senex in breui lembo clā nocte fugit. et inuenta post biduum oneraria nauis perijt ciprum. et pirata derelicta classe in litore que non antena sed conto gubernat. duobus autem pueris mioparonibus occurrerunt. **D**enuo hinc inde fluctus vertente remige. omnes qui erant in nauis ceperunt trepidare. flere. percurrere. contos parare dicentes seni piratas adesse. **Q**uod ille procul intuens subijt et ait. **M**odice fidei que trepidastis. **N**ūquid plures sunt bij quam exercitus

170

pharaonis. Cūq; rostris spumantib; hostiles ca-
rme immerent. stetit in ora nauis & porrecta ma-
nu oeta venientes. Hucusq; ait venisse sufficiat.
stacimq; resiliuerūt nauicula. & mirabantē pirare
dū multo velocius q̄ venerant ad litus ferebant.
Itaq; p̄pero cursu inter cīcladas nauigās hinc inde
acclamantiū de vrbib; & vicis & ad litora occur-
rentiū immūdoz etiā spirituū voces audiebant.
Ingressus ergo vrbē cīpri paphum nec ibi latere
potuit. Clamantib; p̄ totā insulā illā immūdis spi-
ritibus. hilarionē seruū xp̄i venisse & ad eū debe-
re se p̄perare. Cūq; v. llet itez ad egiptū nauigā-
re scz ad loca bucolica. eo q̄ null; ibi xp̄ianoz eēt
sed barbara & ferox natio. ysichius suasit ut ad
magis secretiorē locū in ip̄a insula cōscenderet.
Quē cū diu lustrans omnia reperisset. duxit eum
xj. milib; a mari p̄ocul inter secretos asperosq;
montes. & quo vix reptando manib; genibusq;
posset ascendi. Qui itrogressus vidit locū remo-
tum arboribusq; circūdatū. habentē aquas de su-
picio montis. ortūq; pamenū. Sed & antiquissi-
mi templi ruīnā iuxta. ex quo ut ip̄e & discipuli
eius referēbāt tam innumerabiliū p̄ diez & noctē
demonū voces resonabant. ut exercitū crederes.
Quo ille valde delectatus habitauit ibi p̄ annos
quīq;. Anno autē etatis sue. lxxx. egrotās cū iam
modicus calor teperet in pectore. nec p̄ter sensuz
vivi hominis quicq; sup̄est ap̄tis oculis loque-
bat. Egredere anima quid times. egredere qd̄ du-
bitas. lxx. p̄pe annis xp̄o seruisi & mortez times
In hec verba spiritū exalauit. Cui; rei nūciū cum
audisset palestine sanctus vir ysichius p̄xit cī-
prium. & simulans se velle in eodē ortulo habitare
cū ingenti vite sue periculo. corpus eius furatus
est. Sancta vero femina constantia cui; generuz
& filiaz. vnctione olei de morte liberauit. & que
puigiles in ei; sepulcro noctes ducere solita erat
plato ad se nūcio. q̄ corpusculū sancti hilarionis
palestine esset. statim examinata est. verā in serui
dei morte dilectionē p̄probans.

XLVII. De imperio iouiani. Ex
tripartita historia libro. vij.

Dost iuliani necē iouianus imperauit mē-
sibus. viij. Hic erat vir fortis & nobilis
& illo tpe millenarius. quo iulianus ele-
ctionē militib; suis lege p̄posuit. ut aut sacrificia
rent aut militie cederent. Qui magis elegit mili-
tie cingulū amittere q̄ impij imperatoris p̄ceptio-
nibus obedire. Hūc tamen iulian; ad bellū p̄fici-
scens. p̄pter belli necessitatē inter viros militares
habebat. Qui cū violenter post iuliani necē a mi-
litib; ad imperiū traherēt. Dixit nō se velle pa-
ganis hominib; imperare cū ip̄e xp̄ian; existeret
Cūq; vox oīm ei om̄niter p̄clamasset. dicentiū
se quoq; xp̄ianos esse. suscepit imperiū. **S**ozom-
enus. Iouianus imperator scripsit sc̄do p̄fecto
p̄tozianā legē. ut capitali sententia plecterentur
qui sacram virgine nuptiali thoro violare p̄sum-
merent. vel impudico aspectu respicerēt. ne dicā
arzipere forte temptarent. **R**ufinus in. xi. li. hi-
storie ecclesiastice. Mox ut iouianus electus est.
affuit ei diuina clementia contra omnē spem. Cūq;
clausi vñq; hostib; tenerent. nec euadēdi factas
vlla sup̄peteret. Subito missos a barbaris orato-
res vident pacēq; deposcere. exercitū quoq; me-
dia cōsumpto. cibos ceteraq; necessaria in mercā-
monijs polliceri. Itaq; in. xxix. ānos pace p̄posita

ad romanū regressus est solū lapsuq; p̄decessoris
admonitus honorificis & officiosissimis literis.
athanasiū requirit. A quo formā fidei & ecclesiāz
disponendarū suscepit modū. **H**ugo vbi sup̄
Iouianus igiē factus imperator cogitabat de cō-
muni salute. & quomō posset de medio hostium
exercitū illesuz deducere. Sed cū & locoz iniqui-
tate captus & hostib; circūseptus. nullā euadē-
di facultatez p̄spiceret. pepigit fedus cū sa-pore
rege. & nisi bim opidū p̄temq; superioris mesopo-
tamie ei cessit. Moxq; p̄faz rex foruz venaliū illi
in deserto p̄parari fecit. & ita iouianus de medio
hostiū romanū illesum eduxit exercitū. Verū cū
ad illiricū remeasset in quoddā cubiculū nouū se
recepit. vbi calore p̄runa. & nitore parietū nup-
calce illitoz p̄grauatus & suffocatus. octauo de
mū mense q̄ imperare ceperat vitam finiuit. Et
tam pia tāq; leta p̄ncipia mors immatura corru-
pit. **XLVIII.** De imperio valentini
ani & appollinari laodiceno.

Valentianus deniq; magn; qui et ip̄e
sicut iam dixim; p̄ fide catholica ab im-
piissimo iuliano militiā p̄uatus fuerat.
Iouiano defūcto apud vrbem niceam romanoz
p̄sensu militū adeptus imperiū. imperauit annis
xj. Hic nō modo fortitudine sed & prudentia. tē-
perantia. atq; iusticia. & corporis magnitudine
p̄fulgebat. ip̄e fratrem suū valentē sibi in p̄ortū
regni assumpsit. Et sibi quidē occiduas retinuit.
fratri vero suo orientales p̄tes rezendas cessit.
Hieronim; in cronicis. Hic valentian; alias
imperator egregi; & aureliano morib; filis. nisi
q̄ eius seueritatē nimā & p̄citatem quidā crude-
litatem & auariciā interpretabant. Cepit autē regna-
re cū valente fratre suo. Anno dñi. ccc. lxxvij. mū-
di vero quartimillesimo. ccc. xxx. Anno sequenti
terremotu p̄ ezbem facto. mare litus exijt. & sic-
lie multaq; vrbuz. innumerabiles populos op-
p̄ressit. Appollinaris laodicen; ep̄us. multimoda
religionis nostre scripta p̄posuit. **I**dem de illu-
stribus viris Appollinaris laodicenus sicut ep̄us.
patre p̄bo p̄sbitero. magis grāmaticis in adole-
scentia operā dedit. & postea in sanctis scriptu-
ris innumerabilia scribens. sub theodosio impera-
toze obiit. Extant eius aduersus porphirū. xxx.
libri qui inter cetera eius opera uel maxime p̄ro-
bant. **R**ufinus. xi. li. Appollinaris laodicenus
vir sane in certis instructus. sed dum p̄tentionis
vicio nimius agiē. & aduersum omne qd̄ quisq;
sentit ire p̄buius delectat. iactatione ingenij ma-
le fortis heresim ex p̄tentione generauit. **A**fferēs
corpus sine anima a dño fuisse susceptū. Et cum
evidentib; euāgelij testimonijs vrgerēt veritē se
post. Et ne ex toto vinci viderēt. ait eū habuisse
quidam animā. sed nō ex ea pte qua rationalis est
sed ex ea solū qua viuificat corpus. Ad supple-
tum vero rationalis p̄tis ip̄m verbū dei fuisse.

Actor. Sic ergo appollinaris a fide deuīas. he-
resim sui nominis instituit. Dicit autē tripartita
historia. p̄ idem temp; fuisse in laodicia duos ap-
pollināres. patrē p̄sbiterū & filiū lectozem. pa-
trē grāmaticū filiū rethozē. Videēq; potius pa-
trē q̄ filiū ep̄us fuisse. qui patrem habuit p̄buz
p̄sbitez. ut dicit hieronim;. & hūc dicit beda he-
resim introduxisse scz illū qui fuit ep̄us laodicie.
XLIX. De damaso papa.

Hieronimus in cronicis.

Eodem anno romane ecclesie .xxxv. epus ordinat damasus. **E**x libro pontificu hic damasus natoe hispan? p̄fedit anis xvij. cu eode ordinatus est sub intentone vsin? & facto scilio sacerdotu. qz fortior erat. & pluri ma multico damasu in sede apostolica stitue runt. Vrsinu aut ab vrbe roma expulerut. Euz neapolis ep̄m stituerut. Hic damasus multa coz poza sanctoruz requisuit & inuenit. quoz tubas etiā versib? decozauit. Hic accusatus in crimine turpis adulrenj. facta sinodo purgat? est a .xliij. ep̄is. qui etiā dānauerut p̄cordiū & calixtū dyaco nes accusatoēs. & pijecerut de ecclesia. **A**ctoꝝ Nūc damasū omendat hieronim? in libro de viris illustrib? & ad se inuicē scripserut epistolās. Da masus ip̄e rogatu hieronimi scripsit ad euz histo riam de gestis romanoꝝ pontificū. Eiuscē quozq; rogatu instituit. dici in ecclesia in fine psalmoz. Glorā patri & filio zc. Instituit etiā psalmoz die nocteq; p omnes ecclesias decantari. Sepulc? est aut via ardeatina in basilica sua tercio ydus decē bris. .L. **D**e valente imperatoꝝ.

Hieronim? in cronicis. **A**nno tercio valentimiani. valens frater eius ab eudorio arzianoꝝ ep̄o baptizat? nostros psequit. **E**x tripartita histo ria. Valente imperatoꝝe cū catholicus esset. vxoz sua fecit arzianū. cui? seditionis eudori? stanti nopolitan? ep̄us auctor fuit. Qui cuz baptizaret cum iureiurādo alligauit eū. ut in illa secta pma neret. Hic ergo valens exiliauit eusebiū samosate num. qui nunciū qui ei literas exilij sui attulerat celauit. ne perimeret a populo. Nocte vero cum vno solo famulo egressus est. plumarū tantū mō & codicem secū ferens. Cui? in loco ordinato ar riano quodā eunomio. null? de populo ad eccle siam veniebat. qd̄ ille videns a ciuitate discessit. post quē lucius ibi ordinatus est. Quo transeūte aliquādo stigit adolescentes pila ludētes ibi esse. Cuzq; eoz pila forte p ped. s asini ep̄i transiret. pueri euulantes accendūt ignē. & pilā p medium iactātes. qh̄ fedatā expiauerūt. Eunomiz? aut. vij. thomos in epistolā ad romanos scripsit. Pelagiz? laodiceus ep̄us quē valens exiliauit. Pzimo nuz pietaz die sponse sue psuasit ut puritatē pponeret voluptati. Eo tpe erat agellius nouacianoꝝ ep̄us qui semp vna tunica vtebat. & ex calciatus ambu labat. **A**mphilocheus in gestis beati basilij. Arziani etiā obtinuerut a valente imperatoꝝe ut eijcēt xp̄ianos ab eccia nicee ciuitatis & illā dāēt eis. Ad quē vir sanctus basilius veniens. locut? est p xp̄ianis. Demostenes epularū imperatoꝝis pfect? cū patrocimerē hereticis loquēs blasphe mia. fecit barbaris mū. De quo ait sanctus. Vidimus & demostenē sine literis adhuc in hoc insistē ti. tuū est inquit de pulmentarijs cogitare & non diuina dogmata decoquere. qui mox ofusus obi cuit. Valens aut ait basilio. Vade & iudica inter eos. sed nō fm̄ immoderatū amorē populi tui. qz nō decet. Cui? sanctus. Si iudiciū meū rep̄hende ris. me etiā exilia & catholicos eijce. Tunc abiit ad arzianos & ait. Veite vos & catholici. & clau saz ecclesiā vtriq; signate. Et post tres dies. si ora tionib? vestris aperit. vestra sit. sin autez & nos idem faciem? vna nocte. qz si non aperiat nobis. recipite eam. Qd̄ & factum est. & apta est vltro xp̄ianis. Nam facta oratione p̄triti sūt vectes &

ceiderūt clauēs cū pessulo. & sub vento vehemē ti porte appulse fuerūt parietib?. p̄cinēte ergo ba filio. Tollite portas zc. intrauerunt ecclesiam. Ob hoc etiā multi arziani viso miraculo ouersi sūt ad fidem catholicā. **H**ieronimus. Anno p̄notato scz valēimiani tercio. gratian? filius eius. abianis factus est imperatoꝝ. Tanta stantinopoli orta ē tēpestas. ut mire magnitudinis decidens grādo nōnullos hoim interfeceret. Apud attrabatas la. na e celo pluuie mixta defluxit. Hilarius ep̄us pi etauensis obiit. .L.I. **D**e obitu san cti hilarij & eius miraculis.

Dost multa igiē & magna miracula fact? hilarius infirmatus. cū obitū suū imine re agnosceret. fecit ad se venire leonimū eiusdē ciuitatis presbiterū quē maxime diligebat. Cūq; imminēte nocte eū exire & si quid foris au diret nūciare iussisset. & ip̄e voces tumultuantis populi ciuitatis se audisse reuertēs exposuit. Et cū iuxta eū vigilaret. finem eius expectans. me dia nocte iubēt exire. & quid audire possit iacētī referret. Qui dū se audisse nil renūciat. mox nimia claritas quā etiā presbiter sufferre nō poterat in trauit ad eū. & sic paulatim recedente lumie. mi grauit ad dñm. Duo aut negociatoꝝes aliquādo cū ad eiusdē sancti basilicā occurrissent. haben tes formā cerē quasi socialiter in omne. vn? al terz allocutus est. ut eā tanto cōfessoꝝi offerrent. sed incassū sua verba in animo sui socij nolentis expendit. Ip̄e tamen cū eodē collega suo in oratoe p̄sternit. cerāq; illam ante sepulcri cācellos expo nit. moxq; ad omnē equalitatem species ip̄i? cere se diuisit. & pte illius fidelis oblatoꝝis accepta. pars altera videntib? plurimis. voluēdo vsq; ad alios cancellos nuz diuino cū omni otumelia est repulsa. quasi sanct? nollet inuadere. qd̄ alter illi deuotus non obulit. Tūc ille ofusus ingemuit & fleuit. maioraq; postea obtulit. Quodā puer dum ad sepem obdormisset. iacens ore aperto. ingres sum in se serpenti parauit. Quo aperto parentes eius statuerūt eū secum ire ad basilicā sancti hila rij. indines insulam post serpentiū exterminatōez extructam. Et qz nullus ut ferē potest ibi viuere serpens. timebat forte ne puero insulaz ingresso. coluber in eius ventre moreret. Sed hoc in sancti pietate stituentes. festinanter ad locū p̄currūt. intrantesq; mox se pauimento ecclesie p̄sternunt deū & sanctū hilarium p salute pueri gerētes de poscunt. Tūc ore pueni eunomie imo quasi iussus coluber p̄grediē. p̄gressusq; veneno statim coꝝaz omnib? effuso qui aderant morit. Hieronim?. Anno sequenti nicea que ante sepe corruerat ter remotu sūdītus est euerfa. Anno sequenti atha naricus rex gothoz. in xp̄ianos p̄secutōne omota plurimos interfecit. et de p̄p̄is sedibus in roma num solū expulit. Anno sequenti eusebius vercel lensis ep̄us morit. .L.II. **D**e sancto eusebio vercellensi. **E**x gestis eius.

Hic eusebius olim tempoꝝib? dioeciani et maximiani adhuc cathecumin? cū pa rentib? romā venit et ab eusebio papa nomen et baptisimū suscepit. Papa vero eusebius instructus est ab angelo anteq̄ eum baptizaret. qualis et quantus vir existeret. et quo nomine vo citaret. In ip̄o eius baptismo man? angelice vise sūt. que eū de sacro fonte leuauerūt. Virgo semp mansit. nullāq; feminaz post baptismum nec etiā

matre osculando tetigit. non despiciendo naturas
sed culpa refugiendo. Cum enim quodam matrona nobi-
lis eius pulchritudine capta. clam vellet eius atri-
cubiculum. tota nocte plateas urbis circumiuit. & ad
eius cubiculum custodiens angelis puenire non po-
tuit. Vnde in crastinum ad pedes eius prostratus. & ve-
niam petens. crimen quod cogitauerat coram omnibus
confitebatur. Post decessum sancti siluestri. marcus papa
ordinauit eum presbiterum. eo quod constantia fidei in eo
prepolleret cum iam esset. l. annorum. Cuius ergo ordina-
tus fuisset. tanta sanctitate claruit. ut in missarum
solemnibus inter manus eius sacrum misterium appareret.
Post hoc iulianus papa videns arianos sub con-
stantio prevalere. consecrauit eum urbis vercellis episcopum
que tunc obtinebat inter alias urbes ytalie principa-
tum. Cum autem vercellis ingressus fuisset. facien-
tibus hereticis circumstantibus ecclesiarum hostia clausa sunt
ut nullus intraret. Considerans autem beatus eusebius
tantam eorum malitiam. ante hostium maioris ecclesie. quam
est beate marie virginis. flexis genibus orauit. &
statim eo surgente. omnia hostia aperta sunt ac diuini-
tatis referata ac si minime clausa fuissent.

LIII. De constantia eius contra arianos.

Quoniam autem beatus eusebius omnes provin-
cias occidentis. & sanctus athanasius totam
ecclesiam orientis ab arianorum peste
sua profectione purgaret. Constantius imperator
eos ab ecclesia in exilium procellere laborabat. At vero
eusebius intantum persecutus est arianos. ut auxen-
tium hereticum mediolanensem episcopum ab omnibus christi-
anis expulsam damnaret. & pro eo sanctum virum dyo-
nysium episcopum ordinaret. Vnde iratus constantius
contra eusebium concilia congregauit. & multas cum episcopis
ei literas misit. sed ille eorum profectione fugiens. sciens
malitiam in multitudine prevalere. venire noluit. &
sua senectute opposuit. Vnde imperator statuit
contra eius excusationem in mediolanensi urbe quam prope
erat viciniam celebrari. quo cum ipse imperator venis-
set & collecto episcoporum concilio eusebium deesse videret
misit ad eum literas ut veniret. Sed cum ille veni-
re tardaret. & imperator liberium papam & quosdam
alios expectaret. iussit arianos episcopos fidem suam
describere. & sancto athanasio licet absente dam-
nato. catholicos qui aderant fecit subscribere. Quorum
primus dyonysius mediolanensis fuit. Cum ergo eu-
sebius de urbe vercellis exiret. & multa se passu-
rum proferret. ad quemdam flauium deuenit. Nauis
autem ex alia ripa fluminis prope erat que statim eo
iubente ad eum venit. & ipsum cum sociis nullo gu-
bernante transiit. Tunc obuians ei predictus dyo-
nysius procecidit ante eum dicens. peccavi pater li-
bera me si vales. Venerunt itaque simul in ecclesiam
ubi papa liberius cum catholicis episcopis fidei niceni con-
cilii confirmabat. & ipse eusebius & presbiterus dyonysius
eidem fidei subscripserunt. Vocatus autem eusebius
ab imperatore. cum nec minis nec blanditijs mouer-
ret. coram omnibus dixit. Vos dicitis filium minorem
esse patrem. cur michi meum filium & discipulum pre-
tulistis. Non enim discipulus super magistrum. nec filius
super patrem. Quia illi ratione pro moti. statim cir-
cographum quem subscripserat & cui dyonysius subscri-
pserat obtulerunt. & ait illis. Non post filium scribam
cui presbiterum auctoritate. sed istum incendite nouum
cui subscribitis si vultis scribere. Sicque nutu dei in-
census est circographus. cui dyonysius & alij. xxix.
episcopi subscripserunt. Rursusque ariani alium circogra-
phum citius scripserunt. ut eusebius & alij sub-

scriberent. Sed cum nullatenus consentiret. gaudere
catholici ceperunt. quod ipsi qui coacti subscripserat
circographum illum ab episcopis arianis incensum videbant.

LIII. De passionibus eius & obitu.

Unde iratus constantius. tradidit eusebium
voluntati arianorum. qui statim eum ab alijs
episcopis abstrahentes. & eum fortiter flagel-
lantes. traxerunt per gradus palatii a summo usque ad
imium. & rursus ab imo usque ad sursum. Cumque lapidibus
graduus quassato capite multum sanguinem iam fudis-
set. & adhuc eis consentire non vellet. iunctis retro
manibus eum per collum traherent. extorquere vole-
tes ut eis consentiret. ipse autem quasi nichil passus
ostanter dicebat se in sua manere professione & pro
ea libenter occubere. Tunc decreuit constantius. ut
omnes episcopi qui eius exemplo fuerant astanti. in exi-
lium mitterentur. Hilarius igitur pictauiensis & pau-
linus treuerensis. & dyonysius mediolanensis. cum
liberius papa propter fidem in exilium deportantur. Euse-
bius vero in cauea constrictus reclusus est apud
sercopolim urbem palestine in tribu manasse. que
& bethsan vel domus nisan. id est. domus inimicorum
vocat. Et quod scribitur eam viderunt. schitopol ap-
pellat. Videntes autem ariani. quod ibi constitutus. circum-
spicere poterat. inde abstractum negato cibo & po-
tu in domo angustissima reclusus. Cumque ibi. vij.
diebus ieiunasset. & hoc custodibus intemisset. pie-
tate moti in aliud eum hospitium receperunt. promit-
tentes ut eum quilibet visiteret. sed non diu. xxv.
enim die ariani hospitium irruerunt. & eum rapientes in
tali ergastulo circumcludunt. ut esset illo longitudine
breuior. latitudine angustior. ita ut curuatus nec
pedes extendere nec se in latus alterum vertere. nec
aliquem suorum posset videre capite depresso. hume-
ros tantum & cubitos mouere valebat. & nisi eum
angelorum releuaret visitatio. humanum corpus tan-
tam iniuriam tantum sustinere non posset. Sed qui
ionam in ventre ceti seruauit. & hunc ita usque ad
exitum constantij custodiuit. Iulianus igitur imperator
ei succedens. volens placere omnibus. iubet exilia-
tos episcopos reuocari. & templorum aperiri. et pace
frui sub lege qua quisque vellet. et sic inde exiens
eusebius ad athanasium venit. et historiam eius sue pas-
sionis exposuit. Inde veniens ad liberium papam ab
ipso gratanter acceptus est. Sic etiam defuncto iu-
liano. iouiano regnante sopitis arianis eusebius
vercellis rediit. et eum populus cum magna exulta-
tione suscepit. Sed itaque valente regnante ariani
repullulante. et contra eusebium dioceses visitantem sedi-
tionem excitante. et vallata domo eius. et superius tra-
hebentes extra domum lapidibus obruunt. et sic migrans
ad dominum sepultus est a discipulis suis in ecclesia
quam ipse construxerat. Vixit autem secundum cronicas ad-
minus. lxxxvij. annis.

LV. De dido-
mo alexandrino.

Athanasius in cronica. Neronimus in cronica.
Anno valentiniani. viii. didimus alexan-
drinus. multa de nostro dogmate per no-
tarios omentat. Qui post. v. natiuitatis
sue annum luminibus orbatus est. elementorum quoque
non ignarus fuit. Rufinus. xi. libro. Didimus in
parua etate cum prima adhuc elementa literarum
ignozaret luminibus orbatus. maiori desiderio scien-
tie veri luminis inflamatus est. Audiens scriptum in
euangelio. quod apud homines impossibile est. possi-
bile est apud deum. Vnde desinus in domino precabatur ob-
noxius ut illuminationem cordis acciperet. miscebatque
precibus studia et laborem et iuges preuariasque vigilias

ut quod alijs visus illi offerret auditus. Cūq; post lucubratiōis laborē (ut fieri solet) legentib; somn; aduenisset. didim; tanq; mūdū animal ruminās cibū quē ceperat ex integro reuocabat. & ea que dudū alijs percurētib; ex libror; lect; agnouerat memoria & animo retexebat. Ita in breui deo docente in tantā diuinaz humanarūq; rez eruditio nem ac scienciā venit. ut scole ecclesiastice doctor existeret athanasio epō ceterisq; viris sapientibus in ecclesia dei admodū pbatus. Sed & in ceteris siue dialectice seu geometrie astronomie quoq; & arismetrice disciplinis ita erat paratus. ut nullus vnq; phoz aliqua ex his artib; pponēs obrinere eū uel pcludere quīuerit. Sed statim ut responsio nes eius acceperat. maiustrū euz illi; de qua pposuerat crediderit discipline. Eius scripta ī magna oīm admiratione habent. Nos tamē qui uiue ro cis eius expte aliqua fuim; auditores. longe maiorem gratiā ac diuinū nescio qd ac supra humanam vocē sonans in illis magis sermonibus q de eis ore pferebant audiui. Hūc etiā beatus anthoni; cū fidei athanasij testimoniū laturus adūsum arianos de thebaide alexandrina descendisset. magnificis solatus est verbis. Nichil inquit te offendit didime. q carnalibus oculis uideris orbatus. desūt em tibi illi oculi. quos mures & musce & lacerte habent. Sed letare q habes oculos quos angeli habent. & quib; deus uideet per quos tibi magnū sciencie lumen accenditur.

LVI. De studio & scriptis eiusdez. Hieronim; in libro viroz illustriuz.

Didimus alexandrin; captus a parua etate oculis. & ob hoc elementoz ignarus tantuz miraculum sui omnib; tribuit ut dyalecticā quoq; & arismetricā & geometriā que uel maxime visu indigent vsq; ad pfectuz didicerit. Hic plurima nobiliaq; scripsit. Cōmentarios in psalmes omnes. pmentarios in euāgelia math. & iohis. & de dogmatib; & ptra arianos libroz duos. et de spiritus sancto libzū vnum. quē ego in latinū verti. in esaiam thomos. xvij. In osee scripsit ad me pmentarioz libros tres. & in zachariā meo rogatu libros .v. Et cōmentarios in iob & multa alia que digere pprii iudicij ē. viuit vsq; hodie. & octogesimū etatis sue iam excessit annū.

Actor. Oim libroz didimi. nullū in armarijs que sūt apud nos vsq; reperī. pter libzū de spiritus sancto. quē hieronim; se in latinū vertisse testat dicens. Hieronim; in plogo eiusdez libri. Volens aliqd garrire de spiritus sancto. malui alicni operis interpres existere. q; ut quidā faciūt in formis cornicula alienis me coloribus adornare. Legi dudū libellos de spiritus sancto. & iuxta comici sententiaz ex grecis bonis latina vidi nō bōa Nichil ibi virile atq; districtū. Sed totū flaccidū molle & nitidū. Didimus vero me; oculū habēs sponse & illa lumina que incandescentes segetes hieus pcepit subleuari. pcul altius intuēs. anti quū nobis morē reddit. ut ppheta voceē videns. Certe qui hūc legerit. latinoz furta agnoscat. & ptemnet riuulos cū cepit haurire de fontib;.

LVII. De petro alexandrino & lucio arizano. Hieronim; in cronicis.

Anno valentimani .ix. alexandrie ordinaet epus petrus. qui post valentis interitū tam facilis in recipiendis hereticis fuit. ut nō nullis suspiciōe acceptē pecunie intulerit.

Helmand; .xlii. li. Hic est quē beatus athanasius successorē sibi delegerit. Sed ut ait rufinus. Lucius arizane pris epus. tanq; lupus ad ouē ad uolat. Petrus aut; ptm; nauem ascendens. ad urbem romā pfugit. Lucius vero tanq; materia sibi crudelitatis oblata. ita ibat in sanguine. ut nec speciem religionis aliquā seruare uideret. Igit; athanasius hoc anno uideet mortu;. quū hieronimus in cronicis eius obitū nō ponat. Socrates aut; in historia triplica dicit eum mortuū fuisse cōsultu gratiani secūdo & pbi. Cōsultus em tūc tpris cōstantinopoli & rome ānotabant. Theodorici; Lucio arizano alexandriā ueniēti. dicebāt. gentiles beneuenisti episcopo. qui filiū nō defendis. te serapis amat & huc introduxit. Rufin;. Hui; primo ingressu. tanta & tam turpia in uirgines & pmentes ecclesie gesta sūt. que nec in psecutionib; gentiliū memorant. Theodorici;. Vestes sanctaz uirginū dirūpebant nudas p totā urbez circūferentes. quib; cū turpitudine put poterāt illudēbāt. puez quendā indutū veste feminea. in fūctis oculis & vultu fuco colore depicto. super ipm altare huc & illuc agere et manib; ad turpē scelerare fecerūt. Postea quendaz ex suis turpitudine notissimū veste genitalibusq; nudatū in sede ponētēs ecclesie turpē pōnatozem cōtra xp̄m fecerūt p sacris verbis scelerata pferentē. laudantez luxuriā. impietate. fornicationē. masculorū pccubum furtū cibos potuz. Rufinus. Post fugas ciuiū & exilia. post cedes et tormenta flāmasq; quibus innumeros pdenauit lucius. Ad monasteria furoris sui arma puerit. vastat heremuz. & bella quiescentib; indicit. triamilia siml; aut eo ampliz viros p totam heremuz secreta et solitaria habitatione dispersos oppugnare pariter aggredit. mitte armata equitū ac peditū manuz. Ac illi ecōtra gladijs obiectabant ceruices. et nichil aliud dicebant. nisi amice ad quid uenisti. **LVIII.**

De exilio duoz macharioz. Vbi supra.

Et tempore patres monachoz uita et antiquitate macharius et ythozus aliusq; macharius heraclides et pamb; antoni; discipuli p egiptū. et maxime in nitrie pib; habebant. Que pfens uidi loquoz. et eoz gesta referoz quoz in passionib; socius esse pmerui. ad eos delatus est homo. mēbris omnib; et maxime pedib; aridus. Qui cū ab eius in nose dñi oleo fuisset punctus. statim pfirmate sūt plante ei;. et dicentibus eis. In noie dñi nostri hiesu xp̄i quē luci; psequit; surge et sta sup pedes tuos et redi in domū tuā. Cōtinuo exurgēs et exiliēs benedicebat deū ostendēs q; vere in illis erat deus. Cecus quidaz antea rogauerat se deduci ad cellulā machari; qui erat in itmere diez tritū. Qui mlto labore ductatū illuc pueniens. machariū nō reperit domi. cōtristatus ualde et in fide pficiens. Depcor uos inquit applicate me ad illā ptem parietis ubi cubare solet. Quo facto par; luti aridi vnde paries oblitus uidebāt assumens palme sue supposuit. rogat ut aquā de puteo de quo bibere solebat ei darēt. Quo humore soluēs glebā. eodemq; luto oculos supungens et lauans de aqua q; hausta fuerat de puteo. repente visu accepit. et sine ductoris amiculo ad sua redijt et cū omni domo sua postea regressus. et deo gratias referens rē ut gesta fuerat indicauit. Ad eundē machariū ut iaz superius dictum est leena catulos suos cecos ante pedes

posuit. quo rogante dñm receperūt vñsū. Sed in his omnibz lucius nō erubuit. nec aliqd reuerentie virtutum mirabilibz deculit. sed iussit patres suos ablatos a grege suo imo clam raptos in insulam quandā egipti paludū deponari. in qua spererat neminē prozsus esse xpianuz. Igitē cū duobz solis pedissequis noctu ad insulā deducantē. ī qua erat templū quoddā sūma veneratōne ab incolis obseruatū. Cūqz primū nauicula senū ozam solī illius origisset. Ecce subito sacerdotis tēpli illius filia virgo ab immūdo spirītu correpta. cū ingēti vociferatione & cū clamoribz vsqz ad celū datis p̄ medios agi populos cepit. & crebros ducēs rotatus. stridens huc atqz illuc rabida oza vibrare. Cūqz ad spectaculū tanti monstri populi puenissent. maxime cū esset sacerdotis filia qui in honore p̄cipuo apud eos fuerat. p̄ auras eam raptā sequentes. pueniūt vsqz ad nauiculā senū. Ibi vero p̄iecta eorum pedibz & p̄strata clamare cepit. Quid venistis huc o serui dei sūmi. antiquis nos & veternotis euoluere domicilijs. In hoc loco depulsi vndiqz latebamus. quomō vos nequaqz late potuimz. cedimz. antiquis sedibz. populos n̄fos terzsqz recipite. Hec illa dicente increpatus ab eis spirītus effugāt. & puella sana vna cū parentibz suis iacebat ad pedes nostrī t̄pis apostolorū. Qui talibz exordijs p̄dicantes eis fidē dñi nostrī hiesu xpī in tantā ouersionē repēte eos pduerūt ut statim manibz suis antiquissimū illud templū & in sūma veneratōne habitū destruerent. & ecclesiā ofestim edificarent. Qd cū alexandrie fuissz nūciatur. vericus luciz. ne forte etiā suoz odia in eū iusta p̄surgerent. utpote qz apte iam bellū non hominibz sed deo indiceret. occulte eos reuocari & in heremū mitei iubet. **LIX.** De sancto moyse sarzacenoz ep̄o. **Ubi supra.**

Eo tempore mannia sarzacenoz gētis regina. vehementi bello palestini & arabici limitis opida atqz vrbes quater. vici nasqz simul puincias vastare cepit. Cūqz frequen t̄bz bellis romanū atriuiisset exercitū. ozatā pace nō aliter se amplexuram p̄mittit. nisi moyse monachus genti sue dareē ep̄us. Qui in heremo p̄ribus illis p̄p̄m qua. vitā solitariā degebat. qui meritis & virtutibz & signis que faciebat p̄ illū deū magnifice innotuerat. Captus ergo moyse ad sacerdotiū suscipiendū. nulla ratōne passus est se a lucio ordinari. Sed ab ep̄is quos ille in exiliū transferat ordinatus est ep̄us. Quo facto & gentis ferocissime pacem tenuit. & vitā intemeratā custodiuit. Huic moyse dictū ē. Vade sede in cella tuā & illa te docebit vniuersa. Idem homo fugiēs homines. similis est vne acerbe. Idem moyse audiens iudicez venientē ad se fugit in palude. Cui iudex occurrens querebat vbi esset moyse. quid inquit vultis ei. fatuus est & hereticus. Idem inuitatus in schiti. ad iudicandū ibi fratres culpabilem. sportā vetustissimā plenā arena portabat. In terrogatus quid hoc esset. respondit dicēs. peccata mea sūt post me sequētia & nō video ea. & hodie venio aliena iudicare. Ad hūc moyse dixit zacharias serapionis discipulus exuta cuculla & sub pedibz suis iactata & oculcata. nisi ita cōculcatus fuerit monachus nō potest monachus esse. Idem ad hūc zachariā morientē dixit idēz moyse quid vides. nichil meli? inqt q̄ tacere pater. Idēz

moyse ordinatus & expulsus ab altari ut sic probaret dicebat. bene tibi fecerūt cimerate & cacabate & q. cū tu homo nō sis. in medio hoīm ausus es ingredi. Idem moyse in schiti. vij. fratribz secum manentibz ait. hodie huc barbari veniūt fugite. Et tu inquit nō fugis. Respondit. per totos annos expecto istā diem ut p̄pleat sermo domini. Omnis qui a ceperit gladiū gladio peribit. Ecce inquit app̄inquauerūt lamie. Et statim intrantes barbari interfecerūt eos. Vnus autē ex eis p̄teritus. abscondit se sup̄ plectas. & vidit septē coronas descendētes & coronantes moysen & sex fratres. Idem moyse in. vij. caplis ad penitentiū. Stulticia est hoī relicto suo mortuo. flere alienuz. Mori a proximo tuo est flere peccata tua. & sine cogitatu esse ab homine. qz iste bon? est ille mal? Idem p̄ has q̄tuor res passio gignit p̄ abundantia esce & potus. p̄ satietatē somni. p̄ ocii. p̄ iocū.

Socrates in historia tripartita. Moyse cū seruus esset. p̄pter culpas a dño expulsus ē. Qui latrocinio deditus homicidia multa omisit. Postea p̄uersus panē solū comedens. vij. annis p̄ totā noctē stans orauit. nec genibz inclinatis. nec oculis somno clausis. Noctanter circūibat cellas monachoz & lagenas oīm aqua implebat. cū aqua longe manarat. x. aut. xx. aut. xxx. stadijs. Qui licet ita domaret corpus. priorē valitudinem nō amisit. Aliquādo autē quattuor latrones simul p̄prehensos ligans. impositos humeris pduxit ad ecclesiā in voluntate monachoz ponens quid de eis facere vellet. factusqz p̄sbiter in schiti terribilis demonibus. vixit pene annis. lxxv. **LX.** De abbate pastore & dictis eius. **In vitaspatriuz.**

Quesiuit abbas pastor ab abbate moyse pater quādo veniūt temptatōes. resistā eis an p̄mittam intrare. Qui respondit p̄mitte et pugna eis. Alij vero idēz interroganti respondit. nō p̄mittas intrare. Tūc admiratus abbas pastor ait. Ego tibi omitto cogitatōes meas & tu aliter doces alios q̄ me. Cui senex. Ego tibi dixi sicut michi ip̄i. qz vbi est maior pugna & maior corona. quibusdā autē bonū est nō dimittere tēptationes intrare. Dixit abbas pastor. qz paupertas & tribulatio cū discretione sunt vite solitarie opationes. Hi sūt tres viri scz noe. daniel. & iob. Noe nichil possidens. Job tribulatus. Daniel autē discernēs. Dixit abbas pastor qz iniciū maloz est mentē distendere. Dixit etiā bonū est fugere corporalia. qz homo qui est in corporali bello assilā ei qui stat sup̄ locū p̄fundissimū. ut qua hora visum fuerit inimico eius. facile possit eū impigere deorsuz. Si autē a corporalibz longe fuerit. assilā viro stāti longe a puteo. ut nō trahat eū in micul ut possit pijcere deorsum. & dū violenter trahit deus ei auxiliū dirigit. Dixit abbas pastor. Nisi nabuzardaz venisset. templū dñi crematū nō fuisset. ita nisi quies gule & veneris in animā venerit nūq̄ mens pugnans oera inimicū corrui. Dicūt autē qz abbas pastor nunq̄ ibat ad manducanduz. nisi oera voluntatē & cū lacrimis. ne videret inobediens fratribz. Dixit abbas pastor. sicut fumo expellunt apes ne tollat dulcedo operis. ita timorem dñi & omne opus bonum ab animo expellit quies corporalis. Cū mater abbatis pastoris volēs eū vidē cū fratribz. diu lacrimata esset extra hostiū. ait abbas anui. Quid vult hec vetula. Et abbas pastor intra hostiū stans ait. An vis hic

videre nos an in alio seculo. Et illa in alio. Si inquit equanimiter feras. qd non vides hic. videbis in futuro. Et illa abiit. Vult iudex puencie videre abbatē pastorem. & non acquieuit. Iudex autē incarcerationē filiū sororis eius tanq̄ malefactorē dicens. Si rogaret abbas p̄ eo eriperet eū. Tunc mater pueri ad hostiū fratris sui fleuit dicens saltem moueat frater viscera tua miseratio sanguis tui. Et mandauit senex ad ultimū. Examina causam s̄m legē. & si dignus est morte moriā. sin autē fac qd vis. Frater quidā interrogauit abbatē pastorem. Quid est qd scriptū est. qui irascit̄ fratri suo sine cā. Ille respōdit. Ex omni re qua voluerit te grauari frater tuus. si irasceris p̄tra euz donec oculū tuū dextrū eiciat. sine causa irasceris ei. Si autē aliquis te voluerit separe a deo p̄ hoc irascere. Dixit abbas pastor. Est homo qui videt ore taceat & corde alios odemnat. Hic sine cessatōne loquit̄. Et est quia mane vsq; ad vesp̄rā loquit̄ & taciturnitatē tenet. qz nunq̄ sine utilitate loquit̄. **LXI.** De ceteris patrib; illius temporis & p̄mo de abbate pyoz

Eo tempore florebat pyoz & ysidorus & pambus & amoni; & hellim & appelles & serapion & eulogius & doctheus & piamon & beniamin & marcus & apollimius & euagri; et melas & paul; in libia. et oz & copres & mucius & benus. Hoz; p̄ior ambulās comedebat ut minorē sentiret voluptatē. p̄gens ad heremum fodit puteū & aquā inueniens amarā vsus est ea vsq; in finem vite. ozando ut putat̄ faciens eam dulcere. Iste cū moyses & eius monachi foderent puteū. & aquā inuenire nō possent supuenit & oratione facta descendit in foueā. Cūq; terciō percussisset terrā. mox emanauit aqua. illoq; statim discedente peten tibi; ut uel ex aqua p̄az gustat̄. Feci inquit p̄pter quod directus sum. Idem p̄ior duos saccos magnū & parū impleuit arena dicens. Saccus iste multū habens arene mea peccata sunt. & posui ea sup dorsuz meū ut doleā pro eis et plorem. Hec autē sporcella modica peccata mei fratris sūt. & sunt ante faciē meā. Hic fuit heremita p̄ior. quē beatus anthonius adolēcentem in sancto p̄posito monachoz instruxit. xxx. & amplius annis. ex quo egressus est de domo parentū suoz nūq̄ eis visus est. Soroz eius cū esset vidua habens duos filios iam adolēcentulos. misit eos in heremuz ad requirendū fratrem suū. Ipse vero nō acquieuit petitioni eoz. Perreperūt autē ad beatum anthoniū indicantes ei p̄ qua causa venisset. Misit ergo anthonius & vocauit eū ad se. dixitq; ei. Vade ut videat te soroz tua. Tūc assūpsit secū aliū monachū & p̄rexit ad domuz sororis sue. Et stans foris p̄pe ianuā atri; clausis oculis. ut nō videret soroz. stetit & ait. Vide me quantū volueris. Et statim reuersus est ad heremū. **LXII.**

De abbatibus ysidoro & pambō. Hieronimus in vitaspatrum.

Monasteriū ysidori erat apud thebaidam muro circūdatū mille monachos habēs. Senior sedens ad ianuā e a lege intrātes recipiebat ut ultra nō exirent. Actor ergo stabilitas loci etiā tūc firmata est. quā tamen beatus benedictus dicit̄ inuenisse. id est scripto p̄rimus p̄firmasse. Idem in vitaspatrum. Ad suscipiendos autē hospites habebat cellulā sibi adherentem. Hui; ysidori dictū est. Ex quo factus sum mona-

chus nō pmisi iracūdiā vsq; ad fauces meas ascendere. Abbatē moysi imposuit durissimā impugnationē fornicationis demon. ut nō p̄ualeret sedere in cellula sua. sed abiit ad abbatē ysidorē & retulit ei impugnationis sue violentiā. Cūq; de scripturis sanctis ysidorus p̄solaret eū. et ut ad cellulam suā reuertēret rogaret. noluit. Ysidorus ergo pariter cū moise ascendit in superiora cellule sue et dixit ei. Respice ad occidentē. et vidit multitudinē demonū cū furore. quasi ad preliū p̄paratos. Dixit autē ei ysidorus. respice itē ad orientē. et vidit multitudinē sanctorū angeloz gloriozam et splendentē sup lumen solis. Ait autē ysidor;. Ecce quos in occidente vidisti ipsi impugnant sanctos dei. Nam quos ad orientē aspexisti. ipsi sūt quos in adiutorium sanctis suis mittit dñs. Cognosce ergo qz plures sūt nobis cū sicut dicit heliseus qz maior est q̄ in nobis est. q̄ qui hoc in mūdo. His p̄foratus moyses reuersus est in cellulaz suā. Abbas ysidorus quotiens illi cogitatio dicebat. quia magnus es. Respondebat ad se. nūquid talis suz qualis ille. Cū vero demon p̄urbans eū. suggereret ei desperationē. dicebat. Quāuis ego in tormētis mittar. tamen vos subitus me inuenio. Pamb; cū sine literis esset. accessit ad quendā ut docerē p̄s. Qui cū audisset p̄imū versū psalmi. xxxviii. i. Dixi custodiam vi. m. ut nō de. i. li. i. m. Scdm voluit audire. Satis est inquit. Si hūc implere poterō. michi sufficit. Requistus postea quare in. vi. mētib; nō redisset. Qui inq̄ illū versū nōduz ope p̄pleui. Post multū requisitus a quodā. vtrū illuz impleset. Vix inquit. xlix. annis illū implere potui. Huic quodā auro dante ad cibaria. pauperū et dicente numerā. Respōdit. Qd dedisti nō eget numero. sed salubri tantuz effectu. Hic rogatus ab athanasio descendit alexandriā. vbi cū videret mulierem theatricā fleuit. requisitus quare fleret ait. Due res me mouēt. Vna est illi; p̄ditio. Altera qz nō habeo tantū studiū placendi deo. quātuz illa turpib; hominibus. De hoc dicebat isaac. patres nostri et pambō abbas verustas et de. mltis p̄tibus refarcitas vestes utebant. Nūc autē q̄ p̄ciosis v̄tīmī deseratis hūc locū. Item theophilus archiep̄us volebat in schitū edificari ab abbate pambō. Qui fratrib; rogantibus ut aliquid ei diceret respondit. Si taciturnitate mea nō edificat̄. neq; in sermone edificabit̄. Idē sicut ap̄is quocūq; vadit mel operat̄. ita monachus. Abbas pambus in hora mortis ait. postq̄ veni in hac solitudine et fabricauit michi cellam extra laborē meuz nō recolo panem me p̄medisse. nec penicuisse de s̄mone quē locutus sim vsq; in hanc horā. et sic vado ad deū q̄si q̄ nec dū imitiū fecerim seruiendi dño deo. Frater requisit̄ abbatē pambū. si bonuz eēt laudare proximū. respondit. senex melius est tacere.

LXIII. De ammonio et heleno et appelle. Hieronim; in vitaspatrum.

Quodam inter eos ammoniū sapientissimum virū. Hui; monasteriū erat muro circūdatū. qd in illis locis ex latētib; crudis facile fieri solet. Socrates. Ammoni; eruditissim; origenis didimi; discipulus a iuuetute vsq; ad mortem p̄ter panē assum nichil comedit. Hic adeo sine curiositate fuit ut cū athanasio romā veniens. nullū opus ciuitatis inspiceret. nisi tantū ecclesiaz petri et pauli. Hic electus in ep̄m dexterā sibi amputauit aurē. Hic a nullo vis; est

irascens. aut iurans aut mentiens. aut vanus uel alpey uel infirmu ptulisse sermonē. Hic in sinu portabat ignem. & vestis eius nō ardebat.

Actor. Hūc bellim hieronim? in vita patz appellat helenū. de quo dicit inferi. Appelles egiprius ut legiē ex fabro ferzario ouersus est. Qui quadā die hoc opus exercens. demonē. ū tēptantem in specie mulieris forcipib? cā entib? p. ussit in facie. qui stridens & ingemiscens pcul fugit. Hieronim? ait q? nuda manu de ferro cādēte diabolum pculsit transformātū in mulierē speciosaz ex quo in usum habuit ferzū candēs nuda manu tenere nec ledi. Hic narzabat de quodā iohē qui sub cuiusdā saxi rupe tribus decimis annis orauit stans nūq? residens vel iacens. somni tantū capiens quantū stans capere potuit. Cibū nūq? sūpsit nisi dñica die. cū p̄biter ad eū veniebat & otere bat p eo sacrificiū & hoc erat ei sacramentuz & victus. Pedes eius dirūpebant & sanies ex eis p̄fluebat. Cōpletisq? trib? annis ab angelo sanatus est. & repletus scientia & doctrina. multosq? edificauit. dñica die semp reuertens ad illū locuz sacramentoz gratia. Reliquis dieb? opa manuz facies iumentoz cingula de palmarz folijs texēs ut in illis locis habent mos est. quib? cingulis iumentoz infirmitates sanabant. Hanc quoq? gratiam habuit. ut unicuiq? fratrum scriberet de quo peccato uel vicio. vel de quo virtutis ope quisq? ceteris p̄meret. **LXIII.** **D**e serapione theone eulogio & dorotheo.

In regione arsenoite serapione vidimus patrem. x. miliū monachoz. qui omnes ex p̄p̄ijs laboribus cibos. p̄cipue messis tpe mercede manuū acquirebant. Hoc autē modis est nō solū ipis sed & omnib? pene egyptijs monachis. ut messis tpe se locent ad metendū. atq? ex ea mercede octogenoz vnusquisq? modios frumenti plus minusq? acquirit. Vnde nō solū regionis illi? indigētes alunē. sed & alexandriā naues bonuste frumento dirigunt uel in carcere reclusi uel reliquis egentibus peregrinis. Neq? em̄ intra egyptū sufficiūt pauperes. qui possint nimie eoz fructus largitatis assu nere. **I**n vitaspatriū. Abbas serapion quādo erat iuuenis. pastinaciuz furabat quē occulte māducaet. Theona autē faciente sermonē de otimentia. peccatū cōfessus est corā omnib? & velut lampas ignis egressa est de sinu eius. & impleuit totā domū fetore. Dixit abbas theon. Sic nichil est noxiū monachis & letificat demones. q̄ celare cogitationes p̄terib? spiritalib?. **S**ocrates. Theonas pater fuit triū miliū monachoz scientissim? grecaz & latinaz literarum. xxx. annis dicit tacuisse. **H**ieronimus in vitaspatriū. Vidim? et aliū sanctū theonam in sua cella clausū solitariū. ut dicebat. xxx. annis silentiū tenuisse. **A**ctor. Huic apparet q? in toto illo tpe quo silentiū tenuit. nō fuit pater alioz monachoz. Nō em̄ tanto tpe posset tenere silentium sed post illud tricēniū factus est abbas. Sanctus p̄biter cogitationes hoīm p̄sciens. cū videt quosdam ex monachis indigne velle p̄municare. remouebat singulos dicens unicuiq? tu hac nocte fornicationis desideriu habuisti. Tu vero dixisti in corde tuo. nichil interest vtrū iust? uel peccator accedat. & hos omnes & sin̄ les remouebat. donec omnes p penitentiā purgarent. **S**ocrates Dorotheus genere thebe? quōtidie lapides a ma-

ri colligebat. & singulis ānis hospitiū edificabat. & nō valentibus edificare dabat. Noctibus autē ppter eoz cibū faciebat sportas ut vendēt. Nūq? visus est in lectulo soporari. uel p̄reque pedes extendisse. & sepe ei dormienti cibus ex ore labebat. Aliquādo somno grauatus cecidit in stercore. exp̄gefactus & cōrist. tus ait sub silentio. Si angelis dormire suaseris & michi vltē? suaderis. Huic laboranti dixit quidaz. Cur ita perimis copus tuuz. Respondit q? illud occidit me. Hui? cibus omnino absq? ignis ope fuit. hui? cellulam cū latrones eū aurū habere estimarēt. quodam tpe in uadentes. ita orationib? eius foribus affixi sūt. ut penitus moueri nō possent. donec cōsuetā hoīm multitudo adueniret. Quos ut viderent. igne oburendos trahere conabant. Tūc vir sanctus necessitate loqui cōpulsus ait. Simite eos abire. Alioquin sanitatis gratia fugiet a me. Sola em̄ manus impositiōe oferebat de quacūq? egrediebatime sanitatē. Illi vero his auditis. & monachi facti sūt & penitentes abire dimissi sunt. Hic etiaz sanctus quotiens hominib? respondebat. in tabulis scribebat. Dicit etiaz q? noctib? ad heremū p̄diens plurimo bestiarum comitatu uterēt. quib? tanq? pro laboris remuneratione aquaz de puteo suo hauriebat. **LXV.** **D**e piammone beniamin & marcho.

Piammon p̄biter dū sacrificaret. vidit angelū cōtra altare stantem. monachos p̄sentes in codice scribentē. & delentem absentes. **H**ieronimus. Piammon eo tpe quo fratres ad p̄municandū accedebāt. videbat angelum dei stantem iuxta altare. & scribentē in libro quorundā nomina. alioz nō scribentē. quoz vnū quēq? seozū discutiens. inuenit in singulis mortale peccatū. & cū eis tacitū fleuit donec cū ceteris ascripti sunt. **S**ocrates. Beniamin senex ydopicus intantū fuit. ut p̄ianuas celle sue nō possit efferri. nisi ianue cū tabulis antepositis tollerent. Qua passione laborans. viij. mensib? ante mortē sedens in cella latissima. solenniter curabat egrotantes. rogans ad se venientes ut orarent deuz p̄ anima eius. de corpore nō curantes. q? & dū sanū esset inquit. nichil michi p̄fuit. In schici marchus dū ad sacramenta accederet. angelus ei sacramenta p̄bebat. cui? manū tantūmodo vsq? ad iūcturam brachij videbat. **I**n vitaspatriū. Marchus scriptor antiquarius vocatus. dū scriberet o reliquit imperfectū. Hic marchus vestitus erat sacco scisso & recōsuto. facie tincta de fuligine culine. Vnde a matre nō est agnitus ad quaz clausis oculis egressus est. Hic siluani discipulus fuit hic ait ad arseniuz. Quare nos fugis. Qui ait diligo vos. sed nō possim esse cū deo & cū hominibus. Superiorz quidē virtutū milia vnaz habent volūtatem. vnus autē homo plures habet voluntates. **LXVI.** **D**e siluano et eoz discipulis.

Abbas siluanus diu in excessu mentis factus est. & exurgens fleuit amare. rogātib? autē fratrib? cū usq? fletus ait. Ego ad iudiciū raptus sum. & multos vidi de habitu nostro euntes ad tormenta. multos seculares ad regnū. & lugens senex nolebat exire a cella sua. s; quādo exire cogebat. operiebat faciem suā dicens. Quid necesse est videre lumen istud t̄pale. in quo nihil est vtile. Abbas siluan? dū cū discipulo suo zacharia ad quoddā monasteriū suum puenisset.

fecerūt eos monachi paz comedere. Postq̄ vero egressi sūt. inuēit discipulus aquā & voluit bibe re. Cui abbas ait. hodie ieiū iū est. At ille Nūq̄ hodie nō comedim? pater. Et dixit ei. Illa esca ca ritatis erat fili. nos autē itez ieiunium teneamus. Quidā peregrin? supu. nit ad abbatem siluanuz in mōte sinai. & vidit q̄ fratres opabant. & dixit eis quare operamī escam q̄ perit. maria autē bonā ptem elegit. Tūc dixit senex discipulo suo zacharie. Da illi codicem ut legat. & mitte eū in cellula que nichil habet. Hora autē ix. circūspiciebat fraē ille. si forte eum senex vocaret ad comedendum. Postq̄ transijt hora venit & dixit ei. Nūquid ho die nō comederūt fratres. abba. quare me nō vo castis. Dixit abbas. tu homo spiritalis es. & non necesse habes hac esca. Nos quasi carnales opus habemus comedere. & ideo opamur. tu autē bonaz ptem elegisti. Qd̄ cū audisset cepit penitere & di cere. indulge michi abba. Tūc respondit. ergo ne cessaria est martha marie. Hui? siluani discipulus fuit zencn. qui ait. Nūq̄ maneas in loco nomiato neq; cū homine habente magnū nomen. Idem ze non fratrib? de scripturis querentib? ait. Reliq̄ runt fratres peccata sua & celestia sectant. Idēz p̄cupiscens cucumerē. ait intra se. Fures ad tormē ta vadūt p̄ba te si potes ferre tormēta. Et stetit in caumate. v. dieb? defricans se in sole. Huius siluani fuit alter discipulus ut dictū est zacharias. Is cū sepe orti amouisset cū fratrib? ut faceret ortū maiorem. dixit siluan? Nō ingredior in hāc cellam. nisi sepi in loco suo fuerit reuocata. Itēz zacharias vidit fratrem suū siluanū i extasi. a mane usq; horā decimā. & cū vidisset eum quiescentem coegit eū lacrimādo dicere quid vidisset. Tūc ille In celū raptus fui & vidi gloriā dei. & illic steti vsq; modo. & nunc dimissus sum. Hic zacharias deposuit palliū suū sub pedes suos. & sculcauit & dixit. Nisi quis sic fuerit sculcatus. nō potest esse monachus. Appolloni? cū nullā artē sciret. ci baria & medicamina laborantibus ex p̄p̄is pecu nijs p̄parabat. singula monasteria circūiens vsq; ad horam nonā. & languentes visitans et eis mi nistrans. **LXVII.** **De sancto ap pollonio. Hieronimus.**

Quidā in finib? hermopoleos. ad quem saluatore cū maria & ioseph fugisse tra dunt. Ibi erat templuz quo ingresso sal uatore. omnia ydola corruerūt. & omniata sunt. In finib? illis erat appolloni? pater. d. monachoz fere octogenari? .xv. adhuc annoz erat cū seces sit in heremū. ibi. xl. ānis ouersatus est. Ad quez cū diceret dñs. Appolloni? p̄ te ydola egipti sub uertā p̄ te p̄p̄az sapientiā sapientum. Ait. Aufer a me dñe iactantiā. Et dñs ad eū Mitte manū tuā ad ceruices tuas. & qd̄ p̄p̄enderis p̄stringe & s̄ arena obrue. At ille iniecta manu p̄p̄hendit qua si paruulū ethiopē. & demersit sub arena claman tem. Ego sum supbe demon. Tūc ait vox diuina. quidq̄ d̄ cetero poposceris p̄sequeris. Facta sūt hec tpe iuliani apostate. Sanct? autē appollonius cū quidā fratru suoz captus esset a iuliano. per rexit & solatus est eū. ut patient ferret que ei in ferebant. Tūc adueniens tribun? inueniens viuz sanctū. & ira motus. iussit etiā illū cū ceteris iclu di. Qd̄ & factū ē. Media autē nocte apparuit lux magna in carcere. & angelus ianuas aperiens. vo luit omnes incarceratos educere. Ille vero moraz

fieri p̄soluit usq; mane. Tūc custodes pedib? san ctoz aduoluti rogabant eos discedere. Mane autē facto venit cetero & iussit eos discedere. Quia in eadem nocte terremoto dom? sua concidit. & electi fumuloz suoz mortui sūt. Et sic sancti cū hymnis & lauib? remearunt. Post hec genibus p̄dicans multa milia hoīm ouertit ad fidē signis & miraculis infinitis. Persecutōis tpe egress? est ut captiuos visitaret xpianos. Cūq; quosdā cōso lareē. inuentus est a iudicib? & incarcerat? Qui dam vero gentilis philemo noīe famosissim? eū opprobrijs & p̄umelijs affecit. Cui appollonius. Misereat tibi de? fili. & nichil hoz que dicis tibi deus imputet ad peccatum. Ille vero hoc audito p̄punctus est. & statim se xpianū p̄fessus est. Iu dex vero hoc audito iratus. iussit ignē fieri et eos in medio p̄p̄ci. qd̄ & factū est. Interiz vir sanct? orauit ut ad gloriā nommis xp̄i ignis extingueret & statim ignis roze celi diffuso extinctus ē. Qd̄ ut vidit iudex cito p̄ritus est. & credidit in xp̄m. Tandē ducti sunt in vinculis corā p̄fecto. sed & qui duxerūt eos p̄riti sūt. & xp̄i nomini adheren tes. etiā ip̄i vinciti sunt. & iussu p̄fecti (qz noluit eos audire) in mare p̄iecti sunt. Sicq; aqua pas sionis facta est eis aqua baptismi & p̄p̄ecit mare corpora simul oīm in aridā. simulq; sepulti egricu dimes sanāt. & orationib? p̄ie petentiū adhuc ibi subueniūt. Centū orationes vir sanctus totiens flexis genib? p̄ diem & toridē p̄ noctē cōplebat. Indumentū eius erat stupeū collobiū & lintheiz quo collū & caput obuoluebat. q̄ dicitur in deser to p̄mansisse nūq̄ veterata. Circa hūc sanctū erat tēplū & simulacrū qd̄ sac̄dotes p̄ ip̄e rādīs p̄p̄s pluuiab? circūferebant. quos oēs orando stare fecit immobiles & nec bob? adhibitis potuit mo ueri simulacrū. Sic steterunt tota die ac nocte ra pidissimis estib? adusti. Tandē scientes hoc eē p̄ sanctū accidisse. incenso simulacro. crediderūt in domino. **LXVIII.** **De eodem.**

Primis adhuc dieb? cū cepisset habitare in spelunca. aderat dies sanctus pasche. Erant eis tantūmō pauci & sicci panes & olera ex his que sale aspersa reponi apud eos solent. Iussit ergo fratrib? ut peteret vnusquisq; a dño si quid in die festo sumere libenter habeat. Qd̄ illi iusserūt eū facere. Cūq; p̄p̄letet orationē. Et omnes respondissent amen. Ecce rep̄ete ante fores spelūce vident astare homines sibi penitus ignotos. cū magna ciboz copia. i quib? erāt qdā que omnino in egipti regionib? nūq̄ visa sūt. po moy genera. & magnitudo incredibilia. vne. nuc es. ficī. & malapunica. faui mellis. & lactis co pia. nuclij quoq; ingētes. panes candidi & mūdi qui tamen peregrine viderent esse p̄uide. Vini vero qui hec attulerant statim ea tradiderunt. festinanter quasi ad eū a quo missi fuerant regressi sunt. Moy tanta fuit copia. ut usq; ad diem pen thecostes quotidie ministrata sufficerent. Aliq; cer ti erant. qz a deo solennitatis gratia sibi missi fue rant. Quidam ex fratrib? poposcit ab eo. ut sibi daret humilitas & mansuetudinis gratia. Quo orante p̄pletū est. Ota fame omnes habitatores loci venerūt ad eū cuz vxozib? & puulis. qui ius sit eos pascere donec nō haberet nisi tres sportas panis. qui vnus die victum monachis p̄bere de bebant. quaz etiā iussit p̄ferri i mediū. & eleuatis ad deū manib? ait. Nūquid nō potest manus dñi

multiplicare hec sicut dicit spiritus sanctus. Non deficiet panis in sportis his donec satiemur omnes de fructibus novis. Quattuor ergo annis mensibus non cessavit erogari panis de sportis. nec de esse potuit aliquando. Motus ergo dyaboli ait ad eum. Numquid helias es tu. aut aliquis alius prophetarum. aut apostolorum. quod hoc facere ausus es. Qui ait. Quid inde. Nonne prophete et apostoli homines erant. qui nobis et fidei sua et gratia tradiderunt. Aut tunc deus presens erat. nunc vero absens. Mortis erat apud eum. ut fratres eius non prius cibum sumerent quam communionem dominicam perciperent circa horam nonam. et post hoc interdum sic usque ad vesperam permanebat. verbum dei audientes. post hoc cibo sumpto alij ad heremum secedebat per noctem totam divinas scripturas memoria recolentes. Alij precepta gratia christi. statim discedebat. scilicet soli spirituali cibo contenti. et hoc faciebant per plurimos dies. Iubebat fratres semper gaudere dicens. Tristitiam gentiles. lugent iudei. plangent sine cessatione peccatores. Iusti vero letent. Non oportet prosumus inesse tristitia his quibus salus in deo est. et spes in regno celorum. Nam hi qui terrena diligunt super fragilibus et caducis rebus letant. Nos qui tante glorie spem et eternitatis expectationem habemus. cur non omni exultatione gloriemur. Dicebat quoque propterea fratres advenientes traditum est adorandos esse. ut certum sit in adventu eorum. adventum domini haberi. Sic enim et abraham suscepit eos qui homines videbant. dominus autem in eis intelligebat. Interdum etiam cogere debemus fratres ad corporalem requiem stragionum voluntate. Monebat ut si fieri posset. quotidie communicarent monachi. ne qui se faciat longe ab his. longe fiat a deo. Ieiunia legitima. id est quarte et sexte ferie dicebat non esse solvenda. Quia quarta feria iudas domini traditionem cogitavit. et ipse dominus sexta feria crucifixus est. Videbitur qui in his diebus sine aliqua necessitate solvit statuta ieiunia. vel cum tradente tradere salvatorem. vel cum crucifigente crucifigere. Si ergo his diebus supervenerit aliquis. ponenda est mensa ei soli. quod si noluerit non est cogendus. **LXIX.**

De euagrio palladio mela et paulo. Socrates.

Erat tunc temporis euagrius duorum macharionum discipulus. a gregorio nazarenus dyaconus ordinatus. et cum eo descendens in egiptum. et viros illos inspiciens. vitam illorum imitabatur. Hic archidiaconus gregorii aspectu erat pulcherrimus. et circa cultum vestis ornatus. Cumque eum quidam senator zelotipus uxori sue nosset esse notissimum. mortem ei pabat. Euagrius autem vidit in somnis quod quasi per crimine reprehensus esset. ferreturque vinctus pedes et manus ad supplicium duceretur. Quod dum fieret. quidam protulit euangelium. et permisit eum esse liberandum. si a constantinopoli recederet. Idque protulit sibi iureiurando promitti. et ille tactis euangelij. hoc se facere promisit. et vinculis solutus. Expulsi sunt. et credens visioni pericula declinavit. et venit hierosolimam. In duos libros valde utiles scripsit. quorum unus est de actuali vita intitulatus monachicus. Alius appellatus cognitionalis.

Socrates. Huius euagrii discipulus fuit palladius cuius liber et de his et de silibus affluenter loquitur. Hic ait. Oportet et discere que nescimus. et fideliter docere que novimus. Inter hos erat et melas episcopus ad cuius ecclesiam cum venissent qui episcopus arrianis resistentes exilio deportarent. Viderunt eum tanquam

ultimum ecclesie ministrum candelas parantem. quem et interrogaverunt ubi esset episcopus. At ille. Ego vos episcopo nunciabo. Tunc ex timore fatigatos ad episcopi hospitium duxit. et posita mensa paravit ut valeret. post prandium se dixit esse episcopum. At illi mirati propter reverentiam dederunt ei fugam. Et ille. Non declinabo inquit quod mei similes libenter patiuntur. Huius melantis frater fuit salomon ex negociatore monachus. Paulus autem in libia quingentos monachos habuit. nichil operabatur nec percipiebat nisi quod mederetur solum. Quotidie. centum orationes quasi in tributum deo solvebat. et ne numero delinqueret. totidem lapides ponebat. Et ad singulas orationes lapides ponebat in sinu. **LXX.**

De abbate or et sancto coprete. Hieronimus in vitaspatrum.

Sanctus or apud thebaidam erat nonagenarius. barba plixa. vultu et aspectu letissimus. literas primo ignoravit. Sed data est ei divinitus gratia. et oblato codice a fratribus. quasi olim iam sciens literas legere cepit. Consuetudo ei erat non prius corporalem cibum sumere. quam spiritalem christi communionem accipere. Idem or dixit ad discipulum. Vide ne aliquando alienum verbum adducas in cellam istam. Vidimus et alium senem bonum nomine mansuetudine omnes homines precellentem. De quo dicebatur quod neque unquam iuravit. neque mentitus est. neque iratus. nec otiosum aut superfluum protulit sermonem. Legitur de sancto or. quod hic cum iam multos annos in heremo pegisset. apparuit ei angelus dicens. quotcumque in hac vita posueris. puerteris ad salutem. super tot principatum accipias in futuro. multa autem milia hominum per eum puerfa sunt. Quotiens frater aliquis venit. volens in heremo morari. sibi cellulam paravit. et suppellectilia dedit. Unquam autem tpe ut ipsemet retulit sub nomine alterius. venerunt demones in specie celestis militie. tanquam magnum regem in curru deducentes. Idque qui a ceteris ut rex habebatur dicebat ei. O homo implesti omnia superest ut tantum adores me. et transferam te in celum sicut heliam. Quod audiens cogitavit. Quid est hoc. Nonne ego quotidie salvatorum meum et regem adoro. hic si esset ille. non a me posceret quod indefinenter me facere sciret. Tunc ait. Ego regem meum habeo. quem quotidie sine intermissione adoro. tu autem non es rex meus. et continuo demon evanuit. Hic etiam sanctus tribus annis pane angelorum vixit. nullum cibum terrenum sumens. Sed angelus eorum de celo tercia die afferebat. Dicebat etiam quod fratres cum eo amozaret sepe angelorum aspectum in ecclesia canentium hymnos et laudes puigiles viderent. Erat inter alios copres presbiter annorum circiter. lxxx. Hic interrogatus de melchisedech. tudebat os suum dicens. Venerunt tibi copres. quia que tibi mandavit deus ut faceres dereliquisti. et que a te non requirit. illa scrutari presumis. Eius olera cum quidam gentilis furatus esset non poterant coqui. nec aqua calefieri. Quod fur videns retulit que abstulit et factus est christianus. Eadem nocte venerunt fratres quibus olera collecta fuerunt necessaria. unde sanctus copres domino duplices honores retulit. **LXXI.**

De sancto mucio heremita.

Hic narzabat nobis quod primus in illa heremo. fuit quidam mucius homo sanctissimus. Qui primo fuerat latro maximus. et se pulcroz violator. in omnibus flagitijs opimatissimus. Qui cum quadam nocte ad quandam virginem deo sacratam per tectum cum quibusdam machinis vellet

irūpere. difficile. are ppetrandi operis fatigatus
fomno opprimē. et per visum tibi assistere videt.
quendā regio habitu dicentem. Desine iam ab his
flagitijs. & ab hac effusione humani sanguinis. &
ab execrabilibus furtis. ad laborē puerie vigilijs
& suscipe angelicā celestēq; militiā. & ego te h
duces militie & pncipem faciam. Et ecce osten
dit ei exercitus monachoz. & pncipatū sup euz
tenere iubet. Euzilans astantē vidit virgine re
quiritē quis esset. & cur & vnde veniret. Et ille
quasi amens effectus. nichil respondit nisi hoc tā
tūmodo. ut ei ecclesiā ostenderet. Quē illa duxit
ad ecclesiā & obtulit p̄biteris. quoz ille pedibus
pstratus. rogabat se xpianū fieri & locū peniten
tie dari. Illi autē primi psalmi tres p̄imos versus
tradūt ei. quos sibi dixit sufficere. Tribusq; die
bus pmanēs apud eos. pfectus ē ad heremū. vbi
plurimo tpe demoratus est cibū ex radicib; her
barū capiens. Rediens autē ad p̄biteros reddidit
versus suos. tam verbis q̄ operib;. Permanēsq;
apud eos ebdomada vna. rediit ad heremū vbi p
vij. annos ānos in omni gratia degens. plenitu
dinem gratie p̄secutus est. Ita ut omnes pene scri
pturas memoriter teneret. Cibū die dñica tantū
sumebat diuinitus delatum. qui ei sufficiebat usq;
ad alteram dñicā. **LXXII.** **De mi**
raculis eius que narrauit sanctus copres.

Quam autē diligentissime sepeliendis mor
tuis indumenta aptaret. Ait ad eū qui
dam adolescens eius discipulus. Velles
ut me mortuū ita indueres. plane inquit faciā &
tam copiose induā donec dicas sufficere. Post non
multum t̄pis ille defūctus est. quo induto ait ad
eum corāz omnib;. sufficiūt hec tibi ad sepulturā
o filiule an adhuc vis ut aliquid addamus. At ille
obuoluta iam facie vultuq; p̄stricto. dixit omnib;
audientib;. sufficit pater. implesti qd̄ p̄miseras.
Pergens autē aliquādo ad vilitādos fratres quos
mstituerat. reuelatū est ei a dño q̄ quidā eger mo
riturus esset in proximo. hora iam erat ad vespe
ram. Cūq; videret solem iam demergi ad eū ait.
In nomine dñi nostri iesu xpi sta paulisper in ite
nere tuo. & expecta me donec ad vicū pueniam.
qd̄ & factū est. Ingressus autē domū fratris p̄ quo
festinauerat. inuenit eū iam defūctū et oratione
facta. accedens ad eū osculatus est eū dicēs in le
cto. Quid magis desiderij habes abire & esse cū
xpo. an pmanere in carne. Tūc ille recuperato spir
itu. paululū resedit dicens. Quid me reuocat pa
ter. melius est michi abire & esse cū xpo. pmanere
autē in carne qd̄ michi ē necessariū. Dormi inq̄t in
pace fili & ora pro me. At ille p̄tinuo se reclinās
in lectulo dormiuit. Aliū fratrem decubentē cū vi
disset mortē difficiliter acāpere. increpauit dicēs
cur imparat; es ad p̄fectionē. At ille. Oro pater
ut intercedas p̄ me. quātū michi parū temp;
ad penitentiā dñs largiā. Cū sanctus. Nūc inq̄t
spaciū penitentie requiris. vbi vite t̄pus implesti
quid faciebas in hoc omni vite tue tpe. nō potuisti
vulnera tua curare. quāto recentiora semp
addebas. At ille cū pmanebat exorans. ait ad euz
muci;. si vltra nō addas tuis malis mala. orabo p̄
te dñm. Et cū orasset ait. Ecce tres annos p̄cessit
tibi dñs. At ille surgens sine aliqua dilatione. se
cutus est eū ad desertū. Expletis autē trib; annis
reduxit eum ad locū vnde eū assūperat. statuitq;
eū in medio fratrum. atq; ex ip̄o materiā de fructi

bus penitentie p̄duxit ad fratres. Ip̄o autē sermo
ne faciente. cepit frater ille quasi paululū dormiē
& p̄tinuo in p̄petuū quieuit. Iste mucia; sepe et ā
sunt nilū pedibus suis aquā habēs usq; ad genua
frequenter ingressus est ad fratres hostijs claus
& ad quēcūq; locū voluit in momento t̄pis quibus
longe positus est euectus. **LXXIII.**

De miraculis sancti copretis & abbate helia.

Quam hec & multa alia copres narrauit
vnu ex nobis quasi ad incredulitatem
eoz que dicebant̄ credere cepit. & p̄ te
dio dormire. Et ecce vidit p̄ visū libru; aureis
litteris scriptū in manib; copretis. vnde narratio
senis deduci videbat̄ & vocem cuiusdā viri cani
cie venerandi dicentē sibi. Cur nō audis intente
que recitant̄ tibi sed incredulus dormitas. Hoies
autē regionis illius arenas que a sancto calcabāt
& benedicebat̄. asp̄gebant p̄ agros ut terre steri
litas auferret̄. hucusq; verba copretis de mucio.
Hic copres inueniens manicheū seducentē pluēs
nec potens eū verbis excludere. ait ad populum
accendite ignē plurimū & tūc ambo intremus in
flamā. & si quis exustus nō fuerit hui; vera est fi
des. Quo facto senex apprehendēs manicheū ce
pit p̄rabere eū ad ignē. Nō inq̄t ita sed vnusq;sq;
nost̄ singulariter ingrediat̄. p̄rim; tamen int̄rare
debes. qui hoc ip̄m p̄posuisti. At senex in nomine
xpi se signans ingressus est flamā. que huc & illuc
diuisa nihil ei nocuit. & stetit ibi dimidia fere ho
ra. Qd̄ videns populus p̄pulit aliū int̄rare. at ille
cepit subsistere & subtrahere se. Illi vero apphen
dentes eū in ignē p̄iecerūt. deinde cūz dedecore
fugarūt. Idem vero narrauit fuisse in finib; anti
noi ciuitatis. que est metropolis thebaidis helia;
c. & x. annoz senē. quoz. lxx. in solitudine trāse
gerat. Hic dicebat. qd̄cūq; vicij p̄p̄ie passionis
abijeris. eius vicij demonē etiā de obsessis cor
porib; poteris effugare. **In vitasp̄atū.** Dixit
helias tres res timeo. vnā quādo aīa mea egressus
ra est de corpore meo. Alterā quando occursum
sum iudici. Terciam quando p̄ferenda est de me
sententia. Ad hūc heliā qui peccantē noleb̄ at su;
scipere dixit anthonins. Nauis in pelago faciens
naufragiū p̄didit qd̄ portabat et vacua vix p̄ueit
ad terrā. Cur ergo liberatā ī terra vultis submer
gere. Idem helias dixit. P̄aloz cum humilitate &
macies decus est monachi. Idēz monachus edens
multū & operās multū nō p̄fidit. qui vero parū
edit & si parū op̄at̄ p̄fidit & viriliter agit.

LXXIII. **De abbate siro & paulo**
& esaiā. **Hieronimus.**

Beatus autē copres inter cetera miracula
que narrauit. addidit etiā de beato syro
& paulo & esaiā. Qui cū aliquādo ad ri
pam fluminis sibi inuicē occurissent. ut fratrem
quēdā vītarēt. noīe anub. dep̄cantib; illis dñm
me in via impedirent. nauicula eis apparuit. quaz
ascendentes. iter qd̄ tridui erat. in vna hora p̄se
cerūt. Cūq; applicuerunt dixit beatus esaiās dñs
ostendit michi virū ad quē im; occurrentē & di
centē. vnicuiq; nostrum secreta cordis nostri. &
paulus ait. Et dñs ostendit michi qd̄ post tridūū
mortē homo ille. Cūq; ad monasteriū a flu nime
iter incederent. occurrens eis anub et benedicens
eos. Et post de vniuscuiusq; meritis patefecit.
Dixit ei paul; quia nouim; te post tridūū decel
surū; a mūdo. tu nobis de actib; tuis quib; deo

placuisse ad memoriā & corroboratiōē fidelium narra. Qui ait. Ego nichil vāq̄ magnū feci. hoc tamen custodiui. semp̄ in p̄secutiōe saluatoris nomen p̄fessus sum. nunq̄ mentitus sū. nūq̄ terrena desiderare volui. nunq̄ gratia xp̄i michi defuit. Sed omnē cibū quē desideravi. angeli michi afferbant. nichil eoz̄ q̄ in terzis fuit. occultavit a me dñs. Nūq̄ somnū appetij. sed semp̄ eū videre. sed & angelus dei michi semp̄ assistit. qui omnia que in mūdo gerunt ostendit. Vidi etiā cetus iustoz̄ martīz & monachoz̄ sanctoz̄. quoz̄ opus semp̄ est laudare deū & benedicere in simplicitate cordis & fidei. Econtra vidi sathanā et angelos ei⁹ in eterna pena ignib⁹ tradi. Cūq̄ hec & alia per tridū eis narasset. spiritū tradit in man⁹ angeloz̄ videntib⁹ illis delatū in celum. & laudantem deū cū angelis atq̄ canentē. **LXXV.** De sancto heleno & eius miraculis.

De sancto autē heleno dixit cū diu in heremo habitass̄. voluit fratres visitare. q̄bus & attulit cibaria. Cūq̄ in medio itinere pondere eoz̄ grauariē. vidit onagros pheremū discurrentes. quoz̄ vnū vocavit dicē. In nomine dñi mei hiesu xp̄i. veniat vn⁹ vestruz & ferat sarcinā istam. Et primo vnus accessit. ip̄m q̄ simul cum sarcina velocissime ad fratres detulit. Alio quoq̄ tpe visitans fratres. inuenit eos non adeo solenniter celebrare diem dominicū ut deberent. agnita causa sc̄z q̄ nō habebāt sacerdotes q̄ transfumen quoddā manebat quo nemo venire poterat. p̄pter crocodilū q̄ in medio occidebat homines. Ait senex. Ego vadā p̄pter sacerdotem. Tūc veniens ad aquā vidit crocodilū venientē & supponētē se sibi. & ascendit sup̄ eum. & cito deuect⁹ est ad cellā sacerdotis. quē adduxit secū ad aquā ut transfiret. Cūq̄ sacerdos nō adesse causaret nauigiū respondit. Ne timeas paratū est. & voce magna crocodilū vocavit. & dorsū ei⁹ ascendit. Presbiter vero solo visu bestie p̄teritus. au fugit. nec vllaten⁹ voluit ascendere. Tūc vir sanctus solus trāseuctus est. & cū a bestia descēdisset ait. Melius est tibi mori. q̄ tot scelerūz reatu inuolui. & primo expirauit. Corripit etiā ut quidā adolescens illū maxime deprecaret. ut eū posset imitari ad heremū. quo impetrato tandē securus est eū. Hūc euz̄ demones turpib⁹ fornicationib⁹ & cogitationib⁹ affligerēt. cito ad sanctū helenu aufugit. ofitens ei peccatū & illusiones. Tūc vir dei digito suo circūducto in arena circa cellulam adolescentis ecūlo p̄hibuit ī noīe dñi ih̄u ne demones statutū limitem transgredere. Et ita v̄tute verbi. decetero adolescens securus in spelūca p̄mansit. Hic etiā aduenientib⁹ fratrib⁹. nō habebat quid eis apponeret. sed solebat iuuenē videre sibi deferentē cibaria quecūq̄ appeteret. Quibus ante cellam depositis iuuenis nō p̄paruit.

LXXVI. De sancto abbate paphuncio Hieronim⁹ in vitaspatri.

Aloimus & monasteriūz paphuncij. q̄ & habitator erat vltimi deserti in regionibus heracleas splendide apud thebaidā vrbis. Hic cū multo tpe angelicā vitam duxisset. oratiōe facta ad dñm. ut ei ostēderet cui sanctoz̄ similis esset. affuit ei angelus dicēs similē esse cui dam symphoniacō. qui in vicino loco cantādī arte v̄ctū quesuit. Tūc vir dei inuento illo. vitā ei⁹ scrutatus. & inuenit eum primo fuisse latronē &

inter cetera mala duo laudabilia gessisse. Ait em̄. Cū ego & socij mei quondā virginem quondā rapuissem⁹. & socij mei corūpere eam voluissent. ego de manib⁹ illoz̄ rapui. & intactā domi restitui. Alio quoq̄ tpe vidi mulierē in heremo honeste forme erantē. Cūq̄ hanc michi causā diceret. q̄ vir suus cū duob⁹ filijs suis incarcerationatus esset p̄pter debitū p̄fiscale. & ip̄a etiā ad p̄ficles penas quereret. & ideo sic oberabat. ego duxi eam ad speluncā meā. & animā eius post tridū fame colapsam refeci. & dedi ei. ccc. solidos. quibus post modū vir suū & filios liberauit. His auditis vir sanctus dixit se nūq̄ tale fecisse. Adiuēgens. q̄ ergo nō minimo loco haberis apud deū. se q̄re ip̄m. Tūc ille cito de manib⁹ p̄ictis fistulis secut⁹ est euz̄. Ac trienuū in maxima abstinentia p̄tinuauit & sic inter manus angeloz̄ reddidit spiritū. Tūc orauit sanctus paphuncius ut ante. cui angelus dixit esse se similē primario cuiusdāz vicij. Ad quē cū vir dei venisset. cū magna reuerentiā suscept⁹ est. Et ei⁹ vita requisita vix impetrare potuit. ve sibi eam referret. Tandē ait. Quoniam vir dei sanctus es. ideo cūctis alijs occultata. tibi pandam licet minima sint. Ego vxorem duxi tantūmodo causa p̄lis. ex qua eres filios suscepi. Jam. xxx. anni transfacti sūt. ex quo vltim⁹ natus est. nec postea ip̄am vel aliā noui. siliter nec ip̄a aliū virūz. Addidit etiā q̄ suscipere hospites nō cessabat. hospitem sine viatico nūq̄ dimittēs. In iudicio nūq̄ p̄sonā acceperat. litigantes nūq̄ p̄teries. nisi eos p̄cordasset. nunq̄ greges eius alienas fruges leserant. Volentē seminare in agro suo nūq̄ p̄hibuit meliora noualia illi relinquens quantum in se fuit. Nūq̄ p̄m̄isit ut potentior inferiorē p̄meret. Sed studebat ut neminē p̄astaret. Et quid plura inq̄t omnia opa misericordie inquantū potui. uel inquantū audire potui hoīem fecisse. quantum in me fuit expleui. Hoc audiens vir sanct⁹ ait. nichil tale feci. Igit̄ restat tibi ut nudus nuduz xp̄m imiteris. Quo audito statim abiit. nec post multū tempus vir sanctus sedens in cella sua. vidit animā illius ab angelis delatā. & statim adijt cellam illi⁹. que nō longe erat a sua. & inuentū corpus sepeliuit. & seip̄m maiorib⁹ exercitijs dedit. Tercio orauit sanctus sicut prius. Et tūc ei⁹ angel⁹ ostēdit viāz qua incedens inueniret sibi silem. Tunc p̄cedens vir sanctus. inuenit mercatorē duas naues habentē. ī quib⁹ habuit. xxx. miliū solidoz̄ ad mercatum. Quē cū videret sanctus ait. Relinque hec q̄ de terra sunt. & celestib⁹ te iūge. & statim ille acquieuit. post aliquot tempus p̄sumatus est. & cōgregatus est ad p̄gregationē iustoz̄. Et nō multo post assistit angelus paphuncio dicens. Veni benedicte ingredi eterna tabernacula tibi debita. Tunc vnā diem postea agens. presbiteris aduenientib⁹ ait. Nemo siue fur siue mercator debet cōtemni. q̄ in omni gente habet deus animas aliq̄s sibi placentes. Et postq̄ virtutes a deo sibi dadas narauerat. vitā finiuit p̄sentē. & ingressus ē eterna. Idem paphuncio p̄pter latrones p̄tra p̄positū suum bibit vinum. & sic lucratus est eos.

LXXVII. De thais meretrice uersa.

Hic eo tpe puella que. Ex gestis ei⁹ dam nomine thais. decoza nimis. quaz mater eius a paruulo statuē ī p̄stibulo facta q̄ est famosissima meretrix. Multi em̄ etiam lōginqs regionib⁹ ad eā p̄fluebāt. S; & amate

eius pro zelo litibus inter se offeris. frequentē ei? limina sanguine replebāt. Qd cū audisset paphū eius abbas. sumpto habitu seculari. & vno solido pfectus est ad eā. Quā ut vidit. p̄tinus pferens solidū ei dedit. Que accepto p̄cio ait. Ingređiamur domū. Cūq; igress? eēt. inuitat? ab ea. ut le ctū p̄ciosis vestib? stratū ascenderet. Dixit ad eā. Est hic aliquis locus secretior. At illa. est. Et senex. In illū egrediamur. At illa. si hoīem vereris. nullus te in hoc loco aspiciet. Si vero deū metuis vbicūq; fuerim? inspicit de? Cui senex. scis esse deū. Illa respondente. se scire deū. & ei? regnū futurū. tormenta quoq; peccatorū. Senex ait. Si ergo nosti. cur tantas animas p̄didisti. & nūc nō solum p̄ tua aīa. sed etiā p̄ o illoz ratione redditura damnaberis. Illa hoc audiens pedib? ei? puoluta. cū lacrimis tūū dieram inducias petijt. post quos factura esset quiddā ei p̄ciperet. Qui cū ei locuz p̄stituisset vbi venire deberet. illa collectis omnib? que ex peccato lucrata fuerat. platisq; in mediū ciuitatis. populo spectante obussit. Et p? hoc ad locū quē abbas ei p̄stituerat p̄xit. Quam ille repto virgīnū monasterio. in cellulā puam recludens. hostiū plūbo sigillauit. & puā fenestraz reliquit p̄ quā ei cibus modicus inferret. Iussitq; illi quotidie parū panis aridi. & paululū aque ministrari. Atq; querenti quomō deberet ozare deū Respondit. Nō es digna deū nominare. sed tantū incubens. p̄tra orientē respice. hunc sermonē frequenter iterās. Qui plasmasti me miserere mei. Igit̄ tres annos oclusā abbas paphūcius p̄soluit p̄uctusq; est ad anthoniū. ut ab eo requireret. an deus peccata sua illi dimisisset. Cūq; iubete antonio discipulū eius nocte singuli singillatim ozassēt incessanter. ut deus alicui ex eis. causā illā declararet. Cito vidit abbas paulus lectū in celo p̄ciosis vestib? adornatū. quē tres virgines clara facie tenētes tres lampades ante eū custodiebāt. eratq; sup eum lectū corona imarcessibilis posita. Cūq; paul? eis diceret. nō est hec gloria nisi patris mei anthonij. Ad hec vox diuina respondit. Nō ē patris tui anthonij. sed thaisis meretricis. Qd cū mane facto paulus retulisset. p̄gnita dei virtute. paphunc? euz gaudio discessit. Et mox pfectus ad locum. hostiū qd plumbo signauerat. dissipauit. Dixitq; beate peccatrici. Egredere qz remisit tibi deus peccata tua. At illa. Testoz inquit deū. qz ex quo hic ingressa sum. ex omnib? peccatis meis q̄si sarcinā michi feci. & ante oculos meos statui. & sicut nō discessit anhelitus de naribus meis. ita nec quidē vno momēto vsq; ad hanc horā peccata mea a me recesserūt. **LXXVIII.**

De sancto basilio cesariensi episcopo.
Eodem tpe basilus cesariensis ep̄s capadocie clarus habitus est. Cui? vitā mirabilem descripsit sanctus amphilochius yconij ep̄s. **A**mphilochius. Hic basilus. cum olim esset septennis a parentib? literis p̄hiciis deditus. postea matrē verboz athenas ap̄p̄hendit. ibi euz gregorio nazanzī postea ep̄o. & iuliano. & libanio studuit in doctrinis grecis. ibiq; nullatenus inuenire valēs oīm creatorem. quada? nocte vigilante. eū diuinus quidā fidei splendor accendit. plustrare toti? religionis scripturam. Profectusq; in egiptū. libros sacros petijt. & diuinorū meditationi vacauit. Reuersusq; in greciā multis p̄his viam salutis ostendit. Inter quos eubolū p̄-

ceptorē suū requirēs inuenit disputantē. **R**ep̄hē ditq; eum. hi autē qui cū eo erant. quis rep̄hendit te inquit o p̄he. Qui respondit. aut de? aut basilus. **C**ouersusq; ad basilū ait. Que est diffinitio p̄hie. Qui respōdit. Prima diffinitio p̄hie est meditatio mortis. Et ille admirans ait. Quis est mūdus. Qui respondit. qui est sup mūdū. & dulces quidez sūt mundi sermones. **A**marus autē est mund? ei qui p̄met eū viciose. Et alia est voluptas corporis. alia spiritus. & simul hec coesse nō possūt cuiā. **N**emo em̄ potest duob? dñis seruire. **T**ribusq; dieb? incibaci p̄quiretes manserunt. **T**ūc eubolus p̄gnita ab eo via veritatis. humiliavit se sub eo offerēs se & sua. **V**enditq; omnib? q̄ habebāt. & datis pauperib? ut irent in hierusalem. veniūt anthiochiā. vbi libanio sophiste & discipulis eius cū verbū fidei p̄dicassent. venerunt hierusalem. ibi ab ep̄o maximo regeneratione p̄strati petentes. veniūt cū eo ad iordanē. & orauit basilus signum reuelari fidei eius. **T**ūc veniit sup eos fulgur & colūba ex eodem fulgure q̄ turbans aquā reuolauit in celū. Et post annū baptizati. redierūt anthiochiā. vbi sub milicio ep̄o dyaconus p̄secratus est basilus. **D**einde cesareaz illis aduentib? nocturna visione reuelat? est eusebio ep̄o aduentus eoz. Et qz successor ei? fieret basilus. qd nō multo post factū est. Et p̄secrat? petijt a deo sibi dari gratiā & intellectum p̄p̄ris sermonib? offerendi sacrificiū altaris. Et post sex dies in extasi factus est. in aduētū spiritus sancti ministrare cepit. **Q**uadā nocte aduenit ei dñs hie sus in visione cū apostolis faciens p̄positionē panis in altari. & excitauit eū dicens. Repleatur os tu uz laude. ut singulis diebus offeras michi sacrificiū. Qui nō ferens oculis visionē. accessit ad altare. & sic scripsit i cartha. Repleat̄ es meū laude. vt hymnū dicat glorie tue. Et post finem orationis exaltauit panem. & diuidens in tres pres vnā p̄municauit. **A**liam reseruauit p̄sepelire sibi. **T**ercia imponēs colūbe auree que sup altare pependit. Et exeūte eo eubolus & cleri princeps. q̄ stabant ante portā templi. p̄strati coram eo dixerunt se vidisse lucem intelligibilem in templo. & viros candidatos. & audisse vocem populi glorificantes deū. Et p̄gregata multitudīe ad diuinū mysteriū in ecclesia. quidā hebreus mysteriū officij explorare volens. p̄miscuit se populo. Et vidit infantē p̄tin in mamb? basilij. Et accedens cū alijs sūpsit vere carnē & vere sanguinē dñi. **Q**d indicans vxori sue baptizatus est cū omni domo sua. **LXXIX.**

De seruo quem a potestate

dyaboli liberauit.

Quidam etiā senator nomie p̄teruis suā filiā voluit deo p̄secrare. Cui inuidēs diabolus vnū de seruis suis ad amorē eius incendit. Qui alloquens incantatorē vnū accepit ab eo epistolā dicentē. **V**ade & sta sup monumentum gētilis nocte. & exalta carthā in acre. & astabunt ibi demones q̄ ad ducent te dyabolo. **Q**uo facto dyabolus legens epistolā ait. credis in me. qui respondit credo. Et ille abrenūciās xp̄o. qui ait. abrenūcio. At ille p̄fidi estis vos xp̄iani. qui quādo opus me habetis venitis ad me. Sed post p̄pleta desideria vestra reuertimini ad xp̄m vestrū q̄ benigne suscipit vos. s; fac michi manu scriptā xp̄i tui & baptismatis abrenūciationē volūtariā & p̄fessionē mei. quā habeā i die iudicij. & statim

cōplebo desiderū tuum. qđ & fecit. Tūc immisit spiritus fornicatōis ad puellam & inflamauerūt eam in amorem iuuenis. qđ p̄iciens se in terrā. cepit clamare ad patrem. Misere michi pater. qz torqueor p̄pter talem puerū. p̄iuge me illi. alioq̄n moriar. Ille vero multis p̄cibus & blandicijs nulaten? valuit resistere. dedit eā puero. Qui post modicū t̄pus a quibusdā designatus est ecclesiāz nō intrare. neq; sacra p̄municare. & dixerūt p̄iugi eius. Scis qz vir tuus nō est xp̄ian? sed aliene fidei. Tūc illa dolore repleta prostravit se. & cepit vngulis se discerpere. & pectus tundere clamās Heu cur nata sum. Ad quā vir eius accurrens nō esse verū qđ audierat ostendebat. Tunc illa in orationē veniens ait. Si vis michi satisfacere. cras eam? simul ad ecclesiā. & coram me p̄cipia sacrum misterii. Tūc coactus dixit ei sententiā capituli. At illa cucurrit ad sanctūz basilii n̄rans ei gestoz ordinē. Qui vocans puerū sciscitatus est ab eo si ita esset. Et ille cū lacrimis retulit om̄ia. Cui sanctus. vis reuerti ad deū. Qui respōdit. volo sed nō valeo. qz scripto abnegavi xp̄m. & p̄fessus sum dyabolo. Cui sanctus. nō sit tibi cure. benignus est deus. Et iterum. Credis saluari. Qui respondit. Credo dñe. adiuua incredulitatē meam. Tūc recludēs eū facto signo crucis in eo collaborabat ei p̄ tres dies. Post quos visitauit eū dicēs Quomodo habes fili. Qui ait. sancte dei. nō fero clamores demonū & terrore & lapidationes tenētium manu scripta mea. & dicentiūz. Tu venisti ad nos. nō nos ad te. Cui sanctus. noli timē. i deū crede. & dans ei modicaz escā cū signo crucis xp̄i reclusit eū. Et post paucos dies visitans ait. Quo modo habes. qui respondit a longe clamores eoz audio & minas. sed nō video eos. Et itez dās ei escam. & recludens abiit. xlv. die reuersus ait. Quomō habes frater. Qui respōdit. bene sancte dei. vidi em̄ te hodie in visu pugnantez p̄ me. & vincente dyabolū. Tūc vir sanctus vocans om̄ez ecclesiā. monuit ut orarent p̄ eo illa nocte. App̄bensūq; puerū ducebat in ecclesiā. Quē etiā dyabolus inuisibiliter apprehendens. conabatur rapere euz de manu eius. ita ut virum sanctūz oppelleret trahens puerū. Cui ait. p̄iudicas me o basilii. Ego em̄ nō veni ad eū. s; ip̄e ad me. & ecce manuscripta cartulā quā ego ad iudiciūz fero. Audiebant etiā plurimi vocē eius clamante populo kyrieleyson. Cui sanctus. Benedictus de? nō deflectet populus iste man? ab altitudine celi. donec reddas manuscriptā. Et orante diu populo manib? extēsis in celuz. Ecce manuscripta p̄ aerem delata ab omnib? visa venit. & in manib? basilij posita est. Qui gratias agens ait puero. Cognoscis has literas. Qui respondit. Etia pater. de manu mea scripte sūt. Et distrūpens eas reddidit euz p̄iugi sue. dans ei regulā decentē. LXXX. De p̄sbitero anastasio et ei? leproso quos basilii? visitauit.

Sanctus quoq; basiliius quadā die splendore diuino illustratus. exiuit de ciuitate sua. dicēs quibusdā ex discipulis suis filij. sequimini me. ut videatis mecū gloriā dei. & admiremur de discipulis maijstruz. Cognouit & hoc virtute spū sancti. p̄sbiter anastasiuz. Qui habebat vxorē. xl. annis. secuz in virginitate cohabitante. & ip̄e quotidie in pane & aqua ieiunabat p̄ter sabbatū & diē dominicā. Dixitq; mulieri sorori sue visū. Ego vado agricolari. Tu surge

& orna domū. & circa horā nonā thuribulū & ceceos accipiens. vade obuā sancto basilio archiepiscopo. Venit em̄ diuertere in domū peccatoruz. Qđ cū illa cū veneratione & timore fecisset. Sanctus pater data ei benedictōe ait. Quomō habes dña theogenia. Que expauens in vocatione noīs sui dixit. bene facte dei. Qui ait. vbi est dñs anastasiuz frater tuus. Que respondit. dñe vir me? est. & abiit agricolari. Qui dixit. in domo tua est Expauens mulier his verbis & stupefacta. cecidit in terrā clamans. Sancte dei ora p̄ me peccatrice. qz magnas & admirabiles in te video causas. Qui faciens sup eā orationē coram om̄ib? ait. Extende pannū inter brachia tua. & cū extendiss; eū iussit effundi carbones de thuribulo in pannū. & supponens incensum ambulabat p̄cedens eos. Venientib? ergo in domū p̄sbiteri. obuiauit & ip̄e. & osculatus sancti pedes ait. Vnde michi ut veniat sanctus dei ad me. Cūq; abiissent in ecclesiam iussu archiep̄i p̄sbiter ad sanctū misterii stetit. & dū ministraret vidit sanctus basilii? & quidam de dignis t̄pe exaltatōis corporis dñici. spiritū sanctū descendente in specie ignis. & circūdante p̄sbiterum & altare. Cūq; p̄municassent & ad domū redissent. accipientib? illis escam. dixit ei sanctus basilii?. Enarra michi vnde tibi thesaurus iste. & que est vita tua. Qui respondit. Ego peccator sum subditus tributis publicis habens iuga bouū duo. vnū ad ministratōez peregrinoz aliez ad ministratōez vectigaliū. & est coanilla mea mulier ista. que ministrat pauperib? & michi. Dixit ei sanctus. voca eam sororē tuā sicut & est & enarra michi virtutes tuas. Qui ait. Nō habeo quicq; boni & alien? sum ab omni virtute. Tūc duxit eū sanctus ad vnā e cellulis dōm? & dixit ei. Aperi michi hostiū. Qui cum nollet aperire dicens esse necessariū domus. Sanctus aperuit illud sermone. & introiens inuenit ibi lep. osū. plurib? corporis mēbris defluxuz. Dixitq; p̄sbitero. Cur volui stū occultare thesaurū tuū illū. Qui respondit. vere furiosus est & iniuriosus. Ideoq; timui ne forte laberē in sermone. Cui ille. bene in illuz certasti. sed sine me nocte hac ministrare ei. ut & ego mercedem recipiā. Tūc reliquerūt sanctū dei in cellula cum leproso clauerūtq; hostiū. At ille tota nocte faciens sup eū orationē sanauit eū & ducēs eū reuersus est in ciuitatē. LXXXI.

De scriptis sancti basilij & regula eius.
Hieronim? de illustribus viris.

Basiliius cesaree capadocie que p̄zi? mazacha vocabat̄. ep̄us egregius cōtra eunomiū elaborauit libros. De spiritus sancto volumen. & in exameron. omel. viij. & astericon. & alios breues variosq; tractat. **A**ctoꝝ De libris sancti basilij hic apud nos tantū hos reperi in exameron libros. x. De institutōne monachoz regulā in libro vno. De libris quidez exameron multa opa in operib? nostris diuersis locis excerpti. De institutis autē monachoz ad edificatōne legentiū. & ip̄i? beati viri sanctitatem atq; prudentiā innotescendā. hoc in loco quedā vtilia breuiter inserere volui. **B**asiliius in regula sua Ea que nobis ista sūt. si recte & opetentē moueamus in opus. hoc est s̄m virtutē viuere. Si vero nature beneficia & corrūpam? hoc est in maliciā vergere. Est ergo mali diffinitio ista. nō recte uti motib? aī a deo nob̄ istis. Virtutis autē diffinitio

eisdem motib? recte uti fm mandatū dei. & fm
 sciētiā. Igit̄ affectu quodā naturali ostrigimur
 ad omne qd bonū putam? Sed & erga carnis no
 stre p̄p̄inos nullo docēte in amore ostrigimur
 & his quoq; quoz beneficia accepim? omni affe
 ctu & officijs copulamur. Et qd tā bonū qd de?
 Ineffabilem p̄sus ego sentio amorē dei. & q̄ sen
 tiri magis q̄ dici possit. Quia ergo dñs in nobis
 virtutū semina seminavit. sine dubio horum fru
 ctum requirit. **LXXXII.** **De laude**
vite solitarie & omnis.

Durimū autē p̄dest. ad cōservandā dei
 memoriā secretius et remotius habitare
 nec cū his qui negligent? agūt vivere.
 Accidit em̄ hic ut respiciens anima ad multitudi
 nē nequiter viventū. p̄mo quidez impediat. ne
 maloz suozū capiat intellectū. et possit que deli
 quit per penitētiā purgare. vel causas culpe
 viciozū emendatōe recidere. quia i compatōe pes
 simozū aliquid iā magni estimat se perfecisse. De
 inde impediē oturbationib? & occupationib? q̄s
 omnis vita hoīm habē solet. Verūtamen in mul
 tis etiā video vniuersale esse. omnez vitā ducere
 cū his qui eiusdem volūtatis sūt atq; p̄positi plus
 q̄ solitariā. P̄mo qz etiā ad vsus corporales vi
 ctusq; misteriaz vnusquisq; solus nō sufficit. sed
 inuicē opa nostra indigem? sed nec ratio carita
 tis p̄mittit qd suū est querere. Deinde nec culpa
 suas aliquis facile agnoscat. cuz qui arguat nemo
 sit. In ouentu aut̄ fratrū delinquētū delictū suum
 facile apparet. cum a plurib? arguēt uel notat. S; &
 aduersus insidias demonū multo cautior est &
 vtilior societas plurimoz q̄ solitaria vita. Incōti
 nentie signū est. iordinatis & incōpositis motib?
 agere. In risu cū vtiq; subridēdo tantūmodo leti
 ciam mentis oporteat indicari. Indecoz est enim
 crepitanē cū sonitu eleuare risū. qd p̄ incōtinen
 tiā mentis accidere solet etiā inuitis. que res gra
 uitate & ostentiaz animi emollire ac resoluerē so
 let. Naturale est cibi desiderū. qm̄ quidē corpus
 humanū semp exolest & defluit. idcirco repleti
 indiget cibus ac reformari. Si quid ergo illud est
 qd potest uel breui? uel facilius hanc replere ne
 cessitate corporis. id potius in cibus eligendū est.
 S; et quecūq; manifestā al̄ infestā inferūt noxam
 corporis deuicanda sūt. Absurdū em̄ videt̄ p̄pter
 substantiā corporis cibū sumere. & rursus p̄pter
 ipos cibos corpori p̄niciem inferre. Oportet tam
 omni modo illis uti cibus. qui & facili? & vilius
 p̄parant. ut nō occasione abstinentie inueniamur
 p̄ciosi queq; ac difficiliora sectari. duz suauitate
 p̄dimentoz viles natura cibos in summū & deli
 catū sapore conamur extollere. Vestimentū autē
 nobis tale eligendū. quo possit nuditas operiri.
 & vis frigoris atq; omne qd extrinsecus ledit ar
 ceri. Tale etiā qd nobis vsū exhibeat longiore m
 ita tamen ut in nullo ledat̄ regula volūtariē pau
 ptatis. qd deniq; ad omnia nobis possit sufficere
 & in die honestū appareat. & in nocte necessitate
 expleat. Velut autē quidā pedagogus est infirmis
 habitus ip̄e religionis. ut etiā in uos eos ab ope
 imbonesto indecentiq; custodiat. Non em̄ siliter
 turpe est in quolibet alio si imboneste qd agat. sic
 in his qui vitā sobriam etiā ip̄o habitu p̄fidentur
 Cū humilitate debet quis a fratrib? obsequiū sus
 cipere. sicut seruus a dño. sicut petrus a xp̄o. In
 quo simul etiā do cemur eoz periculū. qui nolunt

suscipere fratrū obsequiū. **LXXXIII.**
De ypocriti & veritate vite & obedientie.

Interdum quidē potest esse mali cordis
 bonitas simulata. bonū autē cor malū nō
 potest simulare. quia dicit aplus. P̄o;
 uidentes bona rē. Quid ergo est gaudiū in dño.
 Hoc certe cū fm mandatū dei gerim? vel in glo
 riam dei agim? uel p̄ nomine eius gaudēt pati
 mur. uel alijs recte agentib? agatulamur. Man
 ducat quis & bibit in gloria dei. si in memoria sp̄
 habeat deum a quo pasciē. si et anima & corpore
 prestet p̄ singula se & gratias agere. & nō secuz
 manducare. & quasi operariū dei. ab ip̄o refici ob
 hoc ut ad laborē uel expletionē sufficiat mādatoz
 Quomō autē apparet is qui omib? hominib? vult
 placere. cū p̄sentib? quidē his qui laudare possūt
 agit aliquid boni operis. Nullo autē tali p̄sente.
 uel etiā his qui vitupare possūt astantib? segnis
 est & pigrior i ope. Si em̄ dño placē vellet. vtiq;
 & in omni loco idem esset. et idē gereret p̄ arma
 iusticie a dextris rē. Qui hoc quidez qd ei miūgiē
 deuicat. & aliud querit. multoz causa maloz effi
 cēt tam sibi q̄ ceteris. qz & adituz p̄tradictionis
 plurib? aperit. & seipm̄ ad p̄tradicendū insuescit
 Si autē ratio est aliqua qua sibi recte excusare vi
 det. exponat hanc ip̄am ei qui p̄est. ut ip̄e p̄bet si
 excusatōe dignū est qd allegat. Qui autē obediē
 do murmurat. infidelitate egrotat. & certe spei
 fiducia nō gerit. Monachus qui auroitate sua ali
 quid facit. manifestissime morbo supbie detinet
 Sed oportet illud suscipere. qd ab his qui p̄sunt
 miūgiē. Qui autē fideliter & pure deuz diligit. et
 certus est de retributione dñi. nō putat sibi suffi
 cere ea que sibi miūgunē. sed semp vltier? augmē
 ta operis querit. etiā si sup̄ vires suas videat esse
 qd facit. Omne autē qd ad religionem p̄inet. si ex
 necessitate et nō ex p̄posito ac deuotione fiat peri
 culū generat. Si quis fratrū iratus nolit accipere
 aliquid eoz que ad vsū p̄benē. dignū est ut etiam
 si querat nō accipiat. vsq; quo p̄bet is qui p̄est. q
 cū viderit viciū animi curatū. tūc etiā qd corpis
 vsibus necessariū est p̄beat. Pauperib? veniētib?
 ad hostiū et petentib?. nō debz vnusquisq; panē
 uel qdlibet aliud porrigere. s; is cui dispensatio
 inuicta est. et cū p̄sideratione debet hoc facere.
 Si quis autē p̄ter eius voluntatē hoc facere p̄su
 mit. tanq̄ inquietus et indisciplinatus cōfuetur
 vsq; quo discat loci sui ordinem custodire.

LXXXIII. **De opere et psalmodia cete**
risq; religionis documentis.

Qui opantē in monasterio vtensilib? suis
 debent uti sicut vasis dei uel deo cōsez
 cratis. Qui autē p̄temnit ut sacrilegus iu
 dicandus est. Si quis animā ita incendit in singu
 a verba psalmoz sicut gustus intentus est ad di
 scretionē saporis ciboz. Ille est qui oplet qd dicit̄
 psallite sapienter. Illi cui cellarij cura om̄issa est.
 erga eū qui p̄est meminisse debet dñi dicentis. nō
 possū a meip̄o facere quicq;. ad ceteros vero eius
 qd scriptū est diuidebat̄ vnicuiq; p̄. t. o. e. Illuz
 qui p̄est oportet diligenter discutere ad quā par
 tem aptus sit vnusq; qz. et ita miūgere illud qd
 cūq; est operis uel officiij. ut nec illi qui miūgunē
 ex hoc ideo p̄demnent q̄ nō aptuz alicui officium
 miūxerūt. et inueniant̄ mali esse disp̄atores sue
 animarū sue mādatoz dei. Nec ip̄i quib? miūgiē
 occasionē peccati ex hoc habē videāt. Ille suscipit

regnum dei. ut puer qui talis est ad doctrinam domini. qualis puer in discendo qui nec doctoribus traditur. nec rationes & verba opponit aduersus eos resistens. sed fideliter quod docetur suscipit. & cum metu obtemperat & acquiescit. Solum ad solas accedere nulla religionis ratio permittit. nec quilibet passim sed certo quis & certo tpe & certo in loco & certis personis apparere & loqui debeat. ut excludat nequanda omnis suspitio. Qui quacuq; dei gratiam detinet in suis visibus. & non eo ad aliorum utilitatem vitie. iam tanquam occultati talenti criminis odemnat. Quomodo probari potest. vtrum quis arguat peccantem ex affectu pietatis. si cum misericordia hoc agit. Et est in eo illud quod dicit apostolus. Si quis patitur vnum membrum suum. Deinde si omni peccato siliter affligit & restringit erga omnes qui peccant. Et iuxta sententiam euangelij inter se & ipsum solus arguat. **A**ctoz hec de dictis sancti basilij ad presens sufficient. **LXXXV.** De gregorio emisenno fratre sancti basilij & de scriptis eius. **V**erum autem basilio duo Rufinus. x. li. fratres gregori & petrus. quorum alter in verbo doctrine. alter in operibus fratrem ita exequabatur. ut vterque uel basilium uel gregorium redderet. Extant etiam ipsius greg. minoris aliquot opuscula luculenta. **H**ieronimus ubi super Gregorius emisenus episcopus frater basilij cesariensis ante paucos annos michi & gregorio nazanzeno per eunomiū legit libros qui & multa alia scripsisse & scribere dicit. **A**ctoz. Huius greg. fratris basilij liber est de imagine. id est hominis conditione. quem edidit in supplementum exameron ipsius basilij. Qui tamen liber caute legendus est. propter quasdam notulas falsitatis intermixtas. Hec autem pauca de infirmitate simul ac dignitate hominis ex eodem libro breuiter descripsi. **G**regorius emisenus nudus quidem naturalibus tegumentis. meritis etiam & inops. omniumque necessitatum reus egentissimus homo in hanc vitam prouocatus. qui iuxta id quod cernit miseratone potius quam felicitate dignus esse videatur. Non enim armae prouocatoe cornuum. non unguibus uel dentium munitione munitus. nec aliquo eculeo letiferum infundit virus. Quibus rebus pleraque ferarum atque serpentum & in utilitatem sui naturaliter instruuntur. nec pilis corpus obtegunt. cum oporteret eorum qui ad aliorum proponere imperium. propriis armis naturali provisione vallari. ne ad custodiam sui aliorum admiculis indigeret. Nam leo quidem & aper & si quid simile est sufficienter pro sua salute virtute naturaliter possidet. & thauro cornua sunt. & pnicitas leporum. ceruorumque saltus & certus intuitus. & alij animalibus magnitudo. & ceteris preminens oris officium. uolatilibus etiam penarum officium. & apibus aculeum. Cunctisque profusus unum naturale quidem presidium constat esse collatum. Solus autem homo pro omnibus creditur destitutus. & his quidem qui currendi velocitate preminent pigrior. Illis autem qui mole corporis eminent tenuior. his etiam qui naturalibus armis excellent despectior esse agnoscitur. & quomodo dicit aliquis uniuersorum talis fortissimus est principatum. Sed ad hoc nichil arbitror esse difficile demonstrare. quod pro id quod nature nostre deesse creditur. certa datur occasio qua subditorum omnium dominium consequatur. Nam si homini admicula corporum suo naturaliter attributa haberet. primum quidem bestiis silis existeret. & occurrence ipsa difficilis appareret. Deinde in alios dominatum exercere sperneret. quorum nullis profusus

adiutorijs indigeret. Nunc autem in singulis quae nobis mancipant usus vite nostre dirimit. ut necessariis in eis habere principatum videamur. Nam corporis nostri tarditas & ad motum celerem difficultas. equorum nobis adhibere prudentiam fecit. que & annuis lanarum redditibus ea que natura deerant supplementa prospexit. Ex alijs quoque causis que ad vitam necessaria sunt iumenta nobis subiecta sunt. Quia enim & mosu indigebamus & dentibus. ad combibendas utilitatem bestias id quod nobis defuit canum natura supplendit. pro cornibus & unguibus fortius atque penetrabilibus ferrum ab hominibus inuentum est.

LXXXVI. De sancto effrem syro.

Amphilocheus de vita sancti basilij.

Porro sanctus effrem syrus cum esset in heremo audiens opera sancti basilij. sine intermissione postulabat sibi qualis esset reuelari. In extasi ergo factus vidit columnam ignis cuius caput ad celum prungebat. & uocem desuper dicentem audiuit. talis est magnus basilius. Et primo accipiens interpretem venit cesaream. In festo autem theophanie. intrans clam vidit procedentem in ecclesiam magnam basilium in stola candida cum clero candidifero. Et ait sequenti se. in uanum laborauimus ut suspicor frater. Iste enim in tali ordine cum sit. non est quemadmodum uidi. & procedente eo stans in loco ecclesie occulto dicebat secum. nos qui portauimus pedes diei & estus nichil profecuti sumus. Et hic cum sit in tali stipatione & honore humano. columna ignis est miror. Hoc eo proloquente misit sanctus archidiaconum suum dicens. Vade circa portam occidentalem & in angulo ecclesie inuenies abbatem habentem cucullam cum altero quodam puillo & uoca eum ad me. Cumque beatus effrem didicisset pro interprete in quem dicebant. Respondit erasti frater nos peregrinissimus. & abiens archidiaconum retulit hoc archiepiscopo. Quo sacros libros legente vidit sanctus effrem igneam linguam loquentem pro os eius archidiacono. Vade & dic ei. domine effrem intra in presbiterium. obstupescens sanctus in his & genua flectens ait. Vere vere magnus basilius. vere columna ignis & vere spiritus sanctus loquitur pro os eius. Postulauit autem archidiaconum excusare se. & ut magis post ministerium in secretario saluaret eum. Intrans itaque post implementationem ministerij basilij in secretarium. salutauit eum dicens. Beneuenisti o pater filiorum heremi. qui multiplicasti discipulos christi in ea. & demones eliminasti. Venisti videre hominem peccatorem deus det tibi mercedem secundum laborem tuum. Cui cum ille omnia que in corde erant protulisset. de manibus eius comunicauit. & faciente eo caritate rogauit eum a deo postulare ut loqueretur grece. Qui ait. Super uirtute mea postulasti. Sed quod fideliter petisti. Veni postulem deum. qui uoluntate clementium se faciet tibi. Cumque facta oratione surrexissent. Dixit ei basilius. Cur non accipis ordinationem presbiterij quod decet te. Qui respondit. quod peccator sum. Et iacentibus eis in humo posuit sanctus manum in effrem & dixit. Que sunt dyaconi. Tunc sanctus effrem greca lingua dixit. Suscipe. salua. miserere. & custodi nos deus tua gratia. Letati sunt autem spirituales liter per tres dies. Et ordinans sanctus basilius in interpretem dyaconum. Ipsum uero presbiterum dimisit eos in pace glorificans deum. **LXXXVII.**

A De libris sancti effrem. Hieronimus de illustribus uiris.

Effrem edessene ecclesie dyaconus multa syro sermone proposuit. & ad tantam venit claritudinem. ut post lectionem scripturaz publice in quibusdam ecclesijs e. 2. scripta recitarent. Legi de spiritu sancto grecum volumen. quod quidam de syria lingua verterat. & acumen sublimis ingenij etiam in translatione agnouit. decessit sub valente principe. **A**ctor. Huius. vij. opuscula ex tant apud nos scz. De penitentia. De luctaminibus seculi. De punctione cordis. De beatitudine anime. De resurrectione. De die iudicij. Ex quibus multa operibus nostris inserui. Ut autem eiusdem sancti viri prudentiam ac zelum intelligas. Vide qualiter in libro de punctione cordis deplorat similes & arguat corruptiones humani generis. **E**ffrem in libro de operatione cordis. Non est mitis atque humilis non est quietus. non est firmiter stabilitus. non est qui iniuriam propeffus sufferat. non est qui maledicam & sustineat. omnes furibundi & ad amaritudinem prompti. omnes pigritia torpentes. Inanis glorie cupidus. omnes seipos amantes prosequi subiiciat quis vult habere subiectos. antequam instruat instruere usurpat. & si in gradu proesserit cum auctoritate quoddam insolentem in modum imperat. exterior autem ornatus vestium indicat. quod ea que terrena sunt sapimus. & per studium clarioris amictus ab eterna claritate nudi esse dimoscimur. **H**uic seculo renunciamus karissime. & rursum requiem secularem requiris. In tribulatione vocatus es. & tu de refrigerio peccatoris. In nuditate. & studio vestium abhibere precatoris. In siti. aquam renuens. vinum bibere delectaris. Ad vigilias quoque vocatus es. & inertia somni resolueris. Ad flendum & lamentandum. & tu cum cachinorifus effundis. In subiectione. & contradicis. In mansuetudine & humilitate. & tu superbus & elatus iudicis. In caritate. & fratrem odis. Quid aduersus proximum tuum tristis ambulas. cuius onus portare debueras. Quid iugum christi bonum & suauem. propter tuam ignauiam quasi durum & graue atque importabile detrahis & incusas. **A**matorem hominum benignissime a domino te per miserationes tuas. ne me cum heedis a sinistris statuas. ne dicas michi. nescio te. **N**am & si peccator sum. tamen ad ianuam tuam pulso iugiter. **E**t si piger sum & incuriosus. attamen viam tuam incedo. **A**scendat dominus in cor meum quasi in siluam flamma caritatis tue. & deuoret spinas & tribulos pessimas cogitationes meas. & tribue michi copiosam quasi homini deus gratiam tuam. **V**enite karissimi negociemur quoadusque nundine celebrent. **S**ecularis homo inter deum excusationes pretendit. utpote qui seculo colligatus est. **N**os autem quid dicemus qualem si neglexerimus excusationem habebimus. **T**imendum est ac tremendum. ne forte qui nos hic constitutos laudibus effert. illic nos desiderare incipiat. & qui nos hic beatificant. illic nobis insultant. **A**matorem hominum benignissime legio a te grege procorum absque lacrimis postulauit. & dedisti ei. **E**go autem cum fletu & gemitu supplico bonitati tue. libera me ab iniquitatibus meis. & fac me participem latronis ipsius. qui per unum verbum confessionis heres paradisi effectus est. **G**loria patri qui fecit nos. & filio qui saluauit nos. & spiritui sancto qui renouauit nos.

LXXXVIII. De sancto gregorio nazarenso. Rufinus. xi. libro.

Gregorium autem capadocia nobis cum basilio germiauit. Ambo nobiles. abo theonis eruditi. ambo college. ambo de audi

torio digressi ad profitendam rethoricam rogabant. **Q**uod opus magnifice quidem implebat basilius. gregorius vero magnificenti pretemnabat. **Q**uique cum se totum dei seruitio mancipasset. tantum de college amore presumpsit. ut sedente basilio de doctoris cathedra deponeret. & secum ad monasterium manu iniecta produceret. **I**bique per annos ut aiunt. xij. omnibus grecorum secularium libris remotis. solis diuine scripture voluminibus operam dabant. **E**arumque intelligentiam non ex propria presumptione. sed ex maiorum scriptis. & auctoritate sequebantur. quos & ipsos ex apostolica iunctione intelligendi regulam suscepisse constabat. quorum precipue in prophetarum omentarios discutientes. thezauros sapientie & scientie recordos in vasis fictilibus perquirebant. **V**erum cum iam ipsi sufficienter instructi. diuina dispensatione ad imbuendos populos vocarentur. & alio alio itinere ad idem tamen opus uterque traheretur. basilius ponti urbes & rura circueiens. desideris gentis illius animos & partem de spe futura sollicitos. stimulare verbis & predicatione succedere cepit. **G**regorius vero bonam terram cordis sui iugiter excolebat. & multo amplius hic in semetipso quam ille in ceteris proficiebat. suscipere ille que renunciantes seculo deferebant ad pedes suos & diuidere ut quisque eguisset curam gerebat. **N**on nichil habendi & omnia possidendi contentus sacramento. erga solas sapientie diuitias auarus & multum cupidus inherebat. & exemplo sui libertatem a sollicitudinibus seculi predicabat.

LXXXIX. De pontificatu & doctrina eius. Vbi supra.

Ignatius basilius non multo post cesaree capadocie episcopus fuit. **G**regorius vero apud nazanzo opidum in locum patris episcopus surrogatus hereticorum turbine fideliter tulit. **R**eddita vero pace. constantinopolim ad ecclesiam docendam venire exortatus non obnuic. **V**bi breui tempore tantum ad emendandum populum vetustis hereticorum insectum venenis profecit. & tunc primum christiani sibi fieri viderentur. & nouellam lucem veritatis aspicerent. cum religionis doctor multa quidem verbis. plura tamen doceret exemplis. nec viderent ab eo discipulis aliquid imperari. quod non prius ipse fecisset. **S**ed ubi gloria persecuta est. inuidia obniti quidam & prescriptionibus minus sanis uti cepere. ut ipsa ad propria remeate aliquid ordinaret episcopus. quod ille susurrari tantum & subdente sententias rummari. ipse profert quod nullus ei dicere audebat. **A**bsit inquit ut mei causa aliquid similtas in dei sacerdotibus orietur. **S**ed propter me est ista tempestas. tollite me & immitte me in mare. & destinet a vobis quassatio. **T**unc regressus in ecclesia sua quod superuic vite tempus exegit. **E**t quonia festina ietate & corpore inualidus erat. successorem sibi ipse delegit. quo ecclesiam gubernante. debilitatis & senectutis ocio fruere. **XC.** De libris eiusdem & fuga cure pastoralis. **H**ieronymus de illustribus viris.

Gregorius nazarenus episcopus vir eloquentissimus preceptor meus. & quo scripturas explanante didici. ad xxx. milia versuum suam omnia opera sua proposuit. **E** quibus ista sunt de morte fratris cesarij. laudes machabeorum. laudes cipiani. laudes athanasij. laudes machabeorum. post exilium reuersi que falso nomine quidam herona scripterunt. que est & alius liber vicuperationem eiusdem maximini demens. quasi non licuerit eundem & laudare & vicuperare pro tempore. **E**t liber exameron

versu virginitatis & nuptiarum extra se differentiū
Adversū eunomiū libri duo De spūs sancto li. iij.
Contra iulianū imperatorē li. ij. Secutus est autē
 polemius dicendi caractere. viuoq; se ep̄m ordi-
 nans ruri vitā monachi exercuit. Decessitq; ante
 hoc fere triennium sub theodosio imperatore.
Actoꝝ. Hic scripsit apologeticū. quē quidam
 in latinū transferens. in plogo eiusdem scribit. q̄
 iste gregorius signaculū castitatis integrū custo-
 diens. cū phie studijs adhuc minor apud athenas
 flozeret. vidit p̄sopozē sedenti sibi & legēti duas
 satis decoras dextera leuaq; feminas confedis-
 se. Quas ille castitatis instīctū oculo t̄ cruore respi-
 ciens que nā essent & quid sibi vellēt p̄cūctabat.
At ille eū familiariter opletentes aiūt. Ne mole-
 ste accipias iuuenis. note tibi & satis familiares
 tibi sum. Altera em̄ ex nobis sapientia. altera ca-
 stitas dicit. & misse sum. tecū habitare. q; iocū-
 dū satis & mandū in corde tuo habitaculū; p̄ pa-
 st. Deinde cū ob eximū literarū p̄fectū athenis
 ut oratoriā doceret astringeret. furtim nauem in
 gressus abcessit. marisq; tempestate vexat. deo
 seruicuz se vouit. & ita fecit. Cū autē a patre ep̄o
 in sacerdotiū esset surrogatus. Hoc egre ferēs di-
 scellit ad t̄pus. Postmodū vō regressus. scripsit
 apologeticū in libris duobus causas discessionis
 sue. uel etiā reditus allegans. Post hoc etiā defū-
 cto patre successit in ep̄atum apud nazanzo breue
 opidū. Et inde cū post valentis arziani ep̄a. catho-
 licū recepisset ecclesias. constantinopolim ad institū-
 endā ecclesiā uel docendā transire exortatus est.
 ut videlicet superi⁹ dictū est. Ibi ergo ep̄us ostē-
 titus docuit. vbi & hieronimus sanctarū scriptu-
 rarū studijs ab eodem eruditū se dicit. causas qui-
 dem sui discessit. quas in apologetico exponit hic
 inferere volui ad eius humilitatē. atq; prudentiā
 declarandā. simul etiā ad quorundā p̄sumptuosā
 ambitionē s̄fūdendā. qui dignitates ecclesiasticas
 nō solū humiliter nō fugiūt. sed etiā impoztune se
 ingerūt. **XCI.** **D**e apologia eius su-
 per fuga p̄dicta. **G**regorius nazanzē in apo-
 logetico li. ij.
Hic causa qua tāq; p̄tinaciter peraxi
 & soluta verecūdia que semp̄ indissolu-
 bilis michi comes extitit tam impudentē restiti-
 fuit repentina supuentio. sicut cū sonus repenti-
 nis increpuit. turbantē subito terrore percussit.
 Deinde recordatio quietis & silentij mei. Cū hoc
 viderem michi impediri. qd̄ ab initio vite dilexi.
 & in maximis periculis deo voui. Nichil em̄ reue-
 ra michi videbat homini p̄stantius ad beatā vitā
 q̄ clausis carnalib; sensib; extra carnē mundūq;
 effectū quēpiam in semetip̄m p̄uertī. Alienūq; a
 mortalib; curis effectū. sibi soli & deo loqui. ut
 cūctis visibilib; altior factus. mentē suā diuinis
 sensib; repleat. & celestib; formis absq; admixtō-
 ne terrena. vere speculū immaculatū effectū. ima-
 ginis dei. & ex ip̄ius lumine semp̄ lumen accipiēs
 Auspicia quedā uel initia futuri seculi in eo ferēs
 atq; in terzis adhuc positū s̄ortio angeloz qdam
 modo p̄fruens. Despectaq; atq; derelicta fragili-
 tate terrena. ad supna spiritalia subiectōe
 transferi. Si quis forte vestrū huiuscemodi amo-
 ris ardorem aliquādo sensit. scit que dico. & que
 loquor agnoscat. Sed quibusdā inuidie languoz
 recte iudicandi impedit sensū. & op̄erū optimo no-
 men infligūt. viciosum philosophiā xenodoxiam

vocantes & p̄claram sapientiā ac studiā. iactātie
 appellationib; infamantes. Paratior em̄ est impe-
 ritoꝝ turba ad derogandū bonis studijs q̄ ad imi-
 tandū. ut sit eis omni genere delictū. dū & mani-
 festa & publica mala nō vitant. & occultis & re-
 cōditis bonis nō credūt. Erubui quoq; de quibu-
 sdam quos vidi nichil penitus ad emendationē
 vite sue p̄mens habere. & immūdis pedibus in
 sancta certatim irruere. & p̄iusq; p̄mo aditu ac
 ianuis digiti haberent. ad tribunal p̄mo tēde-
 re. atq; ad sacerdotiū festinare. ac repulsis ceteris
 ip̄i facis altarib; incubare. ita ut s̄m antiquū p̄-
 uerbiū merito dicat. qd̄ saul inter p̄phas. Quāuis
 autē p̄difficile sit scire regi. id est. regenti se obtē-
 perare. multo difficili⁹ est scire alios regere. cui⁹
 sc; regimimis. quāto spes & gloria maior est. tan-
 to periculū grauius quippe habentib; intellectuz.
Nam & si quis est in rectore vicioꝝ morib;. faci-
 le in eos qui ad obtemperandū p̄sto sūt ei trans-
 fundit. & multo facilius qd̄ malū est ab eo trāsit.
 q̄ si quid in eo virtutis & industrie fuerit. Nichil
 em̄ tam facile q̄ fieri malū etiā si nemo doceat uel
 op̄ellat. p̄difficile est autē fieri bonū. parati sumus
 ad recipiendū malū q̄ plurimi velut si aride stipu-
 le quis scintillā ignis inicit que insup uētis etiā
 inspirātib; anime. velociusq; malicie pua scintil-
 la s̄sumimur. q̄ virtutis ignib; uel accēdi uel etiā
 calefcere possumus. **XCI.** **D**e peri-
 culo & cautela cure pastoralis.

Orendū est autē ne inueniamur morū
 & virtutis decore pictores quidā pessimi
 p̄ alijs pictorib;. id ē. plebeis q̄ quā-
 debent in semetip̄is depingere imaginē eius pessimi
 p̄bentes exemplaria. uel certe ne accidat nob̄
 vilitati p̄uerbi; & qui ad alios curandos p̄sumus
 inueniamur ip̄i scitantes vlcēib;. Ceterū nō satis
 est malū nō esse eū cui docendi sūma s̄mitit. qd̄
 vtiq; culpabile & dedecorosū est etiā h; is qui do-
 cent. Sed oportet eū omnib; bonis esse p̄ditum.
Nūq; etiā putare debem; aliquē finem nobis bo-
 norū factū aut p̄ficiendū terminuz positū. nec ita
 ad lucem deducenda sūt que recte a nobis gesta
 sūt. q̄ detrimento s̄putanda que nondū implere
 voluim;. & ascensus quidā nobis putand; ē vita
 hęc. ex quo nichil refert explicuisse. q̄ ascenderit.
 nisi qd̄ restat euaserit nec nos metip̄os ex ceteroz
 collatione metiamur. ut magnū aliquid esse pute-
 mur. si forte aliquib; p̄stantiores inueniamur.
 sed damnū potū illud arbitrem;. si nō nos digne
 loco & gradu nostro geram;. Et si q̄ a nobis ge-
 rant. nō ex negligentū s̄paratione. sed ex p̄cepti
 auctoritate pendant. Nō oportet autē illos qui p̄-
 sūt. vi uel necessitate subiectos s̄stringere. sed ra-
 tione & vite exemplis sua dēre. q; omne qd̄ extoz
 que inuitis cū eo qd̄ tirānicum videt. nec p̄fue-
 rare quidē potest. Solet em̄ redire quidq; violē-
 ter attrahit. sicut nouelle arboris si quis caecūmē
 inclinauerit. relaxata rursus in qd̄ fuerat redit.
Qd autē ex p̄posito & volūtate fit. tā legitimū est
 q̄ certū. validissimis vīculis p̄rie volūtatis astri-
 ctū. Reuera michi videt ars artū esse & discipli-
 na disciplinarū. hoīem regere uel imbuerē. qui hęc
 certe est & inter omnes animantes maxime. mo-
 rib; varius & volūtate diuersus. Nobis qui p̄su-
 mus summū studiū est vincere eos qui carnaliter
 amant. nec vllō modo volūt nobis cedere. aduer-
 sus semetip̄os dimicantes. ita ut s̄at nobis velū

quoddam aduersus eos pro quibus militam? duz vnusquisqz tantu studij gerit in prelegendis & oc cultandis morbis peccatorz. quantu oportebat habere studij ad egritudinem medico ostendenda. Alios puenit cora omnibz argui. qz monita secre tiora ptemnut. Alios secretius pmoneri. qz publi ce correpti. impudentiores sunt. Alioz puenit oia diligentius obseruari & vsqz ad mimimu discuti. eoz pcpue qui du mala quadaz arte sua celari se putant. adusu ceteros erigunt & inflant. Alioz aut oportet nonnulla pterire. & videtes tanq no vidisse. & audientes tanq no audisse. ne ad prem ptu vltimu veniant p increpatione qui fortassis erubescut culpas extendere ac multiplicare. do nec eas ignorari putant. Audaces vero & pcpie tes efficiunt. cu eis vltimu emedationis atqz vni cum remedium interupta fuerit verecundia.

XCV. Item de eodem.

O Eniqz philosophari fm deu & scire aia rum gubernacula ptemere. & pesse cete ris & regere alios. cu ipe recte regenti bus obedire nodu didicerim. sup me esse negociu duxi. pcpue in hoc tpe in quo videmus homines huc & illuc pueri. ac pcurbari oia. ut nichil esse melius videat. qz fugere e medio & latere. Hester na quide bella no metuo. nec ista bestia que nunc insurrexit ecclesijs. id e. iulianu apostataz ptime sco. in quo est dyaboli plentudo licz ignes mmee licet gladios intentet & bestias. licet omnes qui ante se fuerit psecutores crudelitate excedat. li cet noua supplicioz genera exquirat. vnu michi e ad omnia stare mediu. vna victoria libent mor tem p xpo suscepisse. Ad intestinu aut bellu vi cioz. quid agam nescio. que michi auxilia oparem qd donu spull sancti muoce. quibz armis spualibz aduersus dyaboli astutias me circudez. Ego qui dem inualidissimuz me esse ad hmoi prelia fateor. & ppterea me terga dedisse ostendo. & velat co fusione facie mea singularis sedi. qz amaritudine repletus sum. tacere quesiui. intelligens qz tpus malu sit.

XCVI. Qualiter deb. ac xpiani solennizare.

Idem in sermone de natali dñi.

O Item festu celebraz. no humane deuo tionis. sed diuine dignationis. no eoz q ex mudo sunt. sed eoz que sup munduz sut. Propter qd nequaqz postes & ianuas corone mus. nec plateas & copita pornem. nec cantri cum choros statuam. ut aures sonis musicis dele ctemus. nec gustu illecebrofis saporibz iritem. nec tactui male pspecta ptingere pcedam. non delicatis vestibz ac fluidis resoluamur. nec orna mentoz splendoze gloriemur. no auri fulgoze. nec colorz fucis fallentibus rapiamur. no altis thozof tapetibus extruam. no preciosa tentoria. nec vi ni peregrina nomina requiram. nec cocoz noua & exquisita odimeta ventri & gutturi pparam. Nec terza & mare multi precij nobis stercoza co ferant. Hoc em nomine michi vident honozande delicie. No alter atqz p incotinentia vincere stu deat. Michi em incotimencia est. omne quidq plz est qz sufficite alijs esurientibz & indigentibz q ex eode luto atqz ex eadem massa formati sunt. quin potius fratres hoc gentilibz pcedam. Illoz sit ta lis solennitas. qui etia deos suos vsturis carniu & terris putant nidozibz delectari. Illi psequenē solennitate diuina ventris distentione pcelebrant pe. timoz demonu & pdicatores & cultoes neqz

simi. Nos aut si delectari oportet & delectari. in vbo dei delectemur. Et delicias nostras in legis dei meditacoe ul intelligetia requiram. ut p solennitatis ratione deliciaz nobis causa pueniens efficiat. XCV. De laude vite mona stice. Idem in sermone de monachis.

O sui ego ori meo custodia & labijs meis silentiu dedi. Quonia quide videba ose quēs esse pzi? ope philosophie purgari mente debere. & ita demu aperire os & attrabe re spiritu. atqz eructare verbu bonu & loqui dei sapientia pfecte inter pfectos. desideraba videre sanctu illu psallente choru. gloriaz deo in ecclesia offerentiu. qui in lege dñi meditant die ac nocte & exultationes dei in gutture eoz. qui ad exem pluz & pmonitione melioris vite ceteris omnibz viuunt. legis quoqz dei & euagelij xpi taciti p dca tores. In quibz ipe quoqz habitus pferet virtutis insignia. hirsutu caput incopris & horrentibz co mis & quantu sufficite actois. pedes nudi & apo stolicis similes. Indumeti vilitas arrogantia secu li subiamqz ptemnas. zona ipo sui neglectu pre ciosior. paru quid cobibens vestimenti quantum euagari no sinat. Incessus ordinat. oculus no ob erzans. nusqz ridetes. sz placide subridetes. & ma gis ut teperantiaz risus cobibeant & subridendo oprimant. Sermo cu ratione platus. aut silentiu verbo pcpiosus. laudando no nimij. sz quantuz ad hortatione sufficite. no adulatione. Inrepatio cu laudatione gratiosior. ac tristitie & leticie mensu ra iustissima. & pmodissimu ex utroqz tparentu. leuitas cu austeritate. libertas cu verecundia. ita ut atqz no impediāt ex altero. Miseri turbis. & secedere ad secretu. vtruzqz agere cu mensura. ut in altero hominibz. in altero deo viuunt. omune vita sine omunis vicijs agentes. secretam vo no absqz omuni ducentes fraternitatis affectu. Et que maiora omnibz et clarioza sut. in paupertate di uites. nichil habentes & omnia possidentes. nichil in mudo habentes & sup mundu viuentes. quibz labor delicie. q in carne positi exera carne viuunt. quoz pars dñs. ppter regnuz pauperes & ppter paupertate reges. In humilitate gloriosi. In infirmi tate fortes. Illos aut qui insanabiles sunt refugia mus & vitem. ne forte ptagijs eoz maculemur & no tam sanitate nostra illis tradimus. qz illoz egritudinem capiam. XCVI. De sancto ambrosio mediolanensi epo. Hieronim? O tpe post auxentij sera. In cronica. morte. mediolani ambrosio epo pstituto omnis ad fidem rectam ytaliam ouertit. Paulinus. Posito siquide in amministrazione pfecture galliaru patre suo ambrosio. natus e hic sanctus ambrosius. qui infans in aerea ptozij in cunabilis cum dormiret apertoz ore. subito examen apum adueniens facie eius & ora opleuit. ita ut ingrediendi egrediendiqz vices frequentaret. qz nutricem abigere volente pater pphibēs. expecta bat paterno affectu quo sine illud miraculu clau dere. At ille post aliqdiu euolantes in tantam aeris altitudinem subleuate sut. ut humanis oculis minime viderent. Quo facto territus pater ait. Si infantulus iste vixerit aliquid magni erit. Illd igit examen apum dno iam in eius infantia opera te. scripto y ipi nobis generabat fauos. qui cele stia dona annuclarent. & metes hoim de terrenis ad celos erigerent. Cu aut reme esset adolefca

quandā puellam matris sue domesticā sacerdotū
manū osculari videns. ipse ludēs offerebat dexte-
rā. dicens etiā sibi id ab ea fieri oportere. Siquidez
episcopū se futurū memorabat. loquēte in eo spi-
ritus sancto. qui illuz ad sacerdotiū nutrebat. Ne
illa ut adolescentē & nescientē qd diceret respue-
bat. Postq̄ autē disciplinis liberalibus edoctus ex
vrbe regressus est in auditorio prefecture p̄tozij
ita splendide causas pozauit. ut a viro illustri p̄-
bo tūc p̄fecto eligere ad p̄siliū tribuendū postea
p̄sularitatis suscepit insignia. ut regeret liguriam
emiliamq; p̄vincias. Veniensq; mediolanuz mor-
tuo auxentio arziāne p̄fide ep̄o. Ibiq; ab veraq;
p̄te in episcopū electus. licet adhuc cathecumini
cū penitus renueret. & cū intentionē populū nul-
laten? reuocare posset. fugā parauit. Egressus autē
notis medio ciuitate. cum t̄m̄inū p̄gere se puta-
ret. mane ad portā mediolani ciuitatis que roma-
na dicit. dño fugā eius impediēte inuenit. Cūq;
inuentus custodiret a populo. missa est ad impe-
ratorē valentinianū relatio. qui euz sūmo accepit
gaudio. letabat etiā p̄bus p̄fectus. q̄ verbū ei?
impleret in ambrosio. Dixerat em̄ p̄ficiēti. va-
de nō ut iudex. sed ut ep̄us. Vbi autē relatiōi re-
sponsū est. baptizā. & omnib? officijs ecclesiasti-
cis impletis. viij. die ep̄us ordinaē. Post aliquot
annos ad p̄p̄iū soluz. id est. romā p̄gens ibi san-
ctam puellā sup̄ memoratā inuenit. Que cū dex-
teram eius osculare subridens ait illi. Ecce ut di-
cebam tibi sacerdotis manū oscularis. Hiero-
nimus. Eo tpe melana nobilissima romanozū mu-
lierū. & marcelli quondā p̄sulis filia. vnico pecto-
re tūc urbano filio derelicto hierosolimā nauiga-
uit. vbi tanto virtutū. p̄cipueq; humilitatis mi-
raculo fuit. ut thecle nomē acceperit. Theodolus
miserabilis p̄sbyter dū aduersus p̄scentiā furo-
ris sui sacrificia deo offerre audeat in medijs p̄cis?
elidit. **XCVII.** De morte valētiniani
& successoribus eius.

Valentinianus autē subita sanguinis eru-
ptione. qd grece apoplexis vocat. bzigi-
tione morit. Post quē gratianus assum-
pto in imperiū valentiniano fratre cū patruo va-
lente regnauit. Anno dñi. ccc. lxxviii. mundi vō
quartimillesimo. ccc. xli. **H**istoria tripartita li-
viii. Valentiniano itaq; mortuo. Anno imperij
sui. xi. ytalie milites. vi. die post mortem eius. fi-
lium eius valentinū puerū imperatorē p̄stituerunt.
cui? imperiū frater & patruus licet ingratis q̄ eis
ignozantib? factū sit. tamen postea susceperunt.
Hic natus est de iustina. quā cum seuera valēti-
nianus pater simul habuit vxorē hoc modo. Iustus
iustine pater cōstantij t̄pibus cū esset piceni iu-
dex. vidit in somnis. q̄ ex dextro femore imperia-
lem purpurā genuisset. Que visio euz p̄ famā ve-
nisset ad p̄stantiū. fecit occidi iustuz. Cui? filia in-
tantū puenit ad seuerē noticiā. ut cū ea habitaret
Cui? pulcritudine seuera obligata dixit imperato-
ri. Quā iustina adeo speciosa esset. ut ei? amore etiā
ip̄a caperet. Quā imperator volens accipere. nō
tamen seueraz abijcere ex qua gratianus nat? erat
legem p̄posuit publice p̄ ciuitates. ut liceret volē-
tibus habere duas vxores. Qua posita. iustine cō-
iūctus est. ex qua valentinianū iuniorē in habuit
& filias tres. iustā. gratam. & gallaz. Quarū due
virgines p̄manserunt. iusta & grata. gallaz vero
duxit theodosius maior. ex qua filiā habuit placē-

dam. Honorii vero & archadiū ex placella p̄ze-
siuge habuit. **XCVIII.** De impieta-
te valentis & p̄fecti ei? in christianos.

Anno valentis. xij. qui fuit prim? annus
nepotū eius. multi monachozū vitrie p̄-
tribunos & milites celi sūt. Valens em̄
lege data. ut monachi militaret. nolentes fustib?
iussit interfici. **S**ocrates in historia tripartita
Cum iussisset valens omnes catholicos. ab edissa
vrbe expelli. quodā muliercula paup suū filiu? se-
rens in brachio hostio nō clauso curzebat ad eccle-
siam. vbi omnes catholici conuenerāt. cū p̄fect? eis
mandasset. ut nemo in ecclesia remaneret nolens
eis parcere. Indignatus autē p̄pter illā mulierē ait
ei. O infelix quo sic indecēt curzis. At illa. quo-
alij. Tunc ille. Nō audisti inquit. q̄ p̄fectus occi-
surus est vniuersos qui ibi reperient. Audiui in-
quit. & ideo festino ut inueniar inter eos. Et hūc
inquit pueruz cur trabis. ut inquit & iste martir
efficiat. Quo audito statim ille recurrens ad p̄-
cipem. dixit omnes paratos esse ad mortē. impiū
vero esse tantos in breui occidere. & sic ab ira re-
uocauit p̄ncipem. **T**heodoricus. Postea p̄fe-
ctus ex p̄cepto p̄ncipis cogens eos. aut eis om-
nicare aut in exiliū ire. Cūctis tacentib? ait duci
eoz eulogio. Cur taces. Nō oportet inquit nihil
interrogatū respondere. At ille. Nōne vobis om-
nib? locutus sum. & quib? p̄municat imperator
p̄municare vos monui. Et ille Pastorem inq̄t ha-
beo. & illius nutibus obediō. mox p̄fectus. lxxx.
ex eis destinauit in trachiā. Cum autē p̄fectus di-
ceret ad sanctū basilii. q̄ p̄ vno verbo qd est ho-
mouision. nō est tanta p̄secutio suscitanda. Respo-
dit basilius. Qui diuinis sagināne eloquiis. corru-
pere de diuinis dogmatib? neq; vnā sillabam pa-
ciunt. sed p̄ his omnes mortis species amplectūt.
Amiciās autē imperatoris magnas cū pietate iu-
dico sine qua potius p̄ncipem has appello. Cūq;
p̄fectus eum vocaret stultuz. Hanc inquit stulti-
ciam sēmp bibere exopto. Demostenes autē super
imperiales epulas ostentus p̄sente imperatore
euz basilio certando barbarismū fecit. ut dictum
est sup̄ius. Tūc basilius subridens ait. Vidimus
demostenē sine literis. Cūq; ille minaretur apli?
Tūc est inquit de pulmentariis cogitare. nō do-
gmata diuina decoquere. Post hoc imperator ita
dilexit eū. ut optima p̄edia illi daret ad op? pau-
perum & leprosoz. qui ab eo gubernabant. Post
paucū vero tempus p̄ioz oblitus. legem de illi?
exilio p̄p̄ia subscriptione roborare volēs. nō po-
tuit. Calamus em̄ stricus est q̄ passi sunt. & secū-
dus & tercius. Tūc ille tremens ambab? manib?
cartam rupit. **XCIX.** De affrate mo-
nacho & augurio valentis. **S**ozomenus.

Interea valente furēte apud anthiochia
cōtra catholicos. erat ibi affrater mona-
chus. quē per plateaz transeuntē de pa-
latio respiciēs imperator. vilissimo indutū pallio
& in longeva senectute p̄perantem. dixit ei. Dic
michi quo vadis. pro tuo inquit oraturus impe-
rio. Cui imperator. oportet te domi ozare s̄m mo-
nachicū morem. Optime inquit dicis si p̄mitteres
sic facerem. & hoc egi donec oues xp̄i pace frue-
bant. Quia ergo tumultu maximo cōmouent. ne
captiue teneant. necesse est me vbiq; discurre-
re. a necessitate saluare. Hoc audito imperator
interminatus tacuit. Vn? autē cubiculari? eius

qui balnei curā habebat. asperē locutus est viro sancto. Sed statim post verba descendens. ut imperatori pararet balneū. mente captus in feruentem aquā descendit. ibiq; extinctus est. Erat autē acceptissimas in carceris in cella reclusus. qui. lx. annis. nec visus est ab alio. nec locutus est alicui. Tūc valentē antiochie furentē reuocauit liber themistij philosophi in quo porauit. qz p̄t discor dia ecclesiasticā nō deberet esse ita infestus. cum apud paganos vltra. ccc. sectarū differentia vide reēt. & vnusq; in sua sententia p̄maneret. & forte hoc deo potius gratū esset. dū nō a cile cognosciēt. & diuerso mō gloriificat. quatin? vnusq; amplius timeat dūz integritatē scientie eius. uel quomō uel qualiter uel quātusq; sic magis ignorat. **H**ieronim? Eodē anno. id ē. valentis. xij. theodosius theodosij postea imperatoris pater & plurimi nobiliū occisi sunt. **S**ocrates in historia triplicita. Eo siquidem tpe. valens nigromātiā fecit p̄scrutans quis post eū imperaret. Demon autē quattuor literas demōstrauit. t. e. o. d. Imperator autē zelo ductus. multos hui? noīs occidit. putans eos tirānidem velle assumere. Occidebant ergo theodoti. theodozi. theodoli. & quicūq; has literas in capite sui nominis habebāt. Quo timore plurimi sua nomina mutauerūt. negantes cum iuramto que prius habuerant. **A**cto. Ex hac occasione videtur occisus fuisse theodosius pater theodosij impatoris. quā eā hieronim? tacuerit.

C. **D**e morte valentis & fine cronice. **A**nno deniq; im. **C**ōzum hieronimi. **A**perij sui. xiiij. **V**alens de antiochia exire opulsus fera penitentiā nostros de exilijs reuocat. lacrimabile bellū in trachia omisū est. In quo deserente equitū p̄sidio. romane legiones a gothis cincte vsq; ad internitionē cese sūt. **I**pe autē imperator valens cū sagitta saucius fugeret. & ob dolorem nimīū sepe equo labereēt. ad cuiusdam ville casam deportatus est. quo p̄sequētib? barbaris & incensa domo sepultura quoq; caruit. **H**ic finit hieronim? cronica suā. **F**luxerūt autē ab incarnatione dñi vsq; ad finē valentis anni. ccc. lxxx. **A**b v̄b̄ḡ odita. **A.** c. & xxxi. sez sub regib? anni. ce. xl. sub s̄ulib? ccc. lxiiii. **S**ub angustis & cesariib? d. xxvi. **A**b initio autē mūdi s̄m hebraicā veritatē. iiii. milia. ccc. xlii. s̄m. lxx. interptes. v. milia. d. lxxviii. **A**b hinc ergo scribūt prosper & beda. sigibereusq; monachus gēblacens. **N**os autē p̄ usq; v̄terius p̄cedam? quia stat maxime circa hec tpa floruisse sanctos patres egīpti & syrie. ce. terisq; mundi partib?. **D**e quoz gestis & victis multa iam sup̄ posuim?. **P**lacuit ut ad vilitatem legentiū. intermisso paululū ordine historie. quorūdam quoq; de quib? ad liquidūz inuenire non potuim? sub quib? fuerint imperatorib?. vnico sequēti libello gesta adbreuiata p̄hendam?. siml etiā & alioz sanctorū quorūndā ep̄oz & p̄fessorū veriusq; sexus. qui floruerūt in diuersis mūdi p̄tib? bus. quoz itidem tempora ignoramus. **E**t primo quidem a barlaam & iosaphat. quoz actus iohānes damascen? scripsisse reperit. **N**arrationis h? exordium sumamus.

Continentia. xvj. libri. **E**xtrudicim? liber nullā certū ep̄if p̄tinet historiā. sed gesta quorūndā sanctorū confessorū & monachoz. quoz inuenire nō potui ceritūdi.

inē tpoz ut barlaam & iosaphat. zozime quoq; & plurium alioz. **H**abet autē capitula. c.

ORege auemur & eius edicto contra christianos.

De eius archisatrapa facto monacho q̄ eum confudit.

De ortu iosaphat et reclusionē ei? i palatio.

De amico regis quē ipe in dolo temptauit.

Qualiter p̄silio infirmi trā regis placauit.

De duob? monachis martirizatis.

Qualiter iosaphat a patre obtinuit libertatē p̄cedendi.

De leproso & ceco & sene curuo quos in via vidit.

De aduētū barlaā ad eū sub ūbra negociatorū.

Narratio eius de rege humili qui caute rēphensorem arguit.

Instructio iosaphat & cultu vni? dei.

Fabula de philomena contra cultores ydolorum inducta.

Admonitō facta iosaphat d̄ p̄seuerātia i fide.

Exhortatio ad eundē de vita p̄fectiori.

Parabola de vnico me vtra seculi amatoēs.

Parabola de trib? amicis vtra eosdem.

Ad idem de rege qui locum exilii sui diuitiis p̄munuit.

Exhortatio ad p̄temptū diuitiaz.

Ad idem de illo qui p̄tempta nobili sponsa pau perculam duxit.

Doctrina barlaā d̄ deo creatore oīm & rectore.

Barlaam iosaphat vitā suam enarrat.

Iosaphat volentē eū sequi barlaā rēpmit.

Zardan duro corde verba barlaā audie.

Culicium & doctrine finem iosaphat a barlaam accepit.

Recedente bar. zardā secretū regi aperit.

De vano p̄silio arathis & i sectatōe barlaā.

De cuneo heremitarū qui ferebant reliquias sanctorum.

De simulato barlaam. id est nachoz.

Rex filiū q̄ a bar. seduct? sit rēphendit.

Iram patris filius placare nititur. eūq; ad rectāz viam ouertere.

Iosaphat in oratione p̄noctat & fictionē regis p̄ visionem agnoscit.

Nachoz in cōcilium vocatus consilio suo capitur & illaqueatur.

Idem contra p̄positum suum vera loquit de deo & de errore chaldeoz.

De errore grecoz & egīptioz.

De errore iudeoz & vera fide xp̄ianoz.

De fine certamis quo nachoz oēs p̄futaui.

Iosaphat eum ducit secuz & secreto arguens gratias egit.

Nachoz verbis eius cōpunctus ad heremum conuoluit.

Rege circa cultū deozū vacillante theodas mag? accersitus est.

Huius concilio rex omnes ad solennitatem deoz cōuocat.

Idē d̄ iosaphat p̄ mulieres seducēdo p̄siliū dat.

Iosaphat sp̄ritu fornicationis vexatus oratione se armat.

Puella regia eum de fornicatione multiplici col loquio temptat.

Iosaphat vacillanti dñs felicitatem sanctorum & penas reproboz p̄ visū demonstrat.